Egzamin maturalny od 2010 roku

Aneks

- do informatorów o egzaminie maturalnym od 2008 roku z:
  - języka polskiego
  - języka obcego nowożytnego (angielski, francuski, niemiecki, rosyjski, hiszpański, włoski)
  - biologii
  - chemii
  - fizyki i astronomii
  - geografii
  - historii
  - historii muzyki
  - historii sztuki
  - wiedzy o społeczeństwie
  - wiedzy o tańcu
  - języka mniejszości narodowej (białoruski, litewski, ukraiński)
  - języka kaszubskiego

- do informatorów o egzaminie maturalnym od 2009 roku z:
  - informatyki
  - języka łacińskiego i kultury antycznej
  - filozofii

Warszawa 2009

SPIS TREŚCI

I. Wstęp 5
II. Podstawy prawne egzaminu 7
III. Matura w pytaniach uczniów 9
IV. Struktura i forma egzaminu
Język polski 15
Języki obce nowożytne 53
Biologia 73
Chemia 77
Fizyka i astronomia 81
Geografia 85
Historia 89
Historia muzyki 93
Historia sztuki 97
Wiedza o społeczeństwie 101
Wiedza o tańcu 105
Język białoruski 109
Język litewski 137
Język ukraiński 167
Język kaszubski 195
Informatyka 213
Język łaciński i kultura antyczna 221
Filozofia 227

I. WSTĘP

Oddajemy do rąk Państwa aneksy do *Informatorów o egzaminach maturalnych obowiązujących od 2008 roku.*

Aneksy zawierają informacje o zmianach wprowadzonych przez Ministra Edukacji Narodowej *Rozporządzeniem MEN z dnia 25 września 2008 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych, DzU. Nr 178, poz. 1097,* które dotyczą egzaminu maturalnego od maja 2010 roku.

Na egzamin maturalny w maju 2010 roku wprowadzono zmiany w strukturze egzaminu. Egzamin będzie się składał z przedmiotów obowiązkowych: **język polski, język obcy nowożytny i matematyka** – zdawanych tylko na poziomie podstawowym (absolwenci klas z nauczaniem języka mniejszości narodowej zdają również obowiązkowo egzamin z tego języka na poziomie podstawowym) oraz z przedmiotów dodatkowych zdawanych na poziomie podstawowym albo rozszerzonym. Absolwent wybierający jako przedmiot dodatkowy język polski, matematykę lub język obcy nowożytny (wybrany jako przedmiot obowiązkowy) zdaje egzamin z tego przedmiotu na poziomie rozszerzonym.

Lista **przedmiotów dodatkowych** będzie poszerzona w stosunku do 2009 roku to znaczy, że zdający egzamin maturalny będą mogli wybierać spośród następujących: biologia, chemia, filozofia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, informatyka, język łaciński i kultura antyczna, język polski, języki mniejszości narodowej, język kaszubski, matematyka, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, język obcy nowożytny.

W aneksach znajdą Państwo informacje o podstawowych aktach prawnych regulujących zasady przeprowadzania egzaminów od roku szkolnego 2009/2010, informacje o zmianach w egzaminie opisanych w formie odpowiedzi na pytania uczniów, opisy struktury i formy egzaminu z poszczególnych przedmiotów oraz przykładowy arkusz z języka polskiego dla poziomu rozszerzonego. Arkusz ten zmieni swoją strukturę, tzn. będzie się składał z dwóch zadań sprawdzających umiejętność pisania własnego tekstu w związku z tekstami literackimi znajdującymi się w arkuszu. Od 2010 roku egzamin pisemny z języka polskiego na poziomie rozszerzonym nie będzie sprawdzał umiejętności rozumienia czytanego tekstu, ponieważ ta umiejętność sprawdzana jest i będzie na poziomie podstawowym - obowiązkowym dla wszystkich zdających. Podobnie jak w poprzednich latach egzaminy z przedmiotów dodatkowych nie będą miały wpływu na zdanie egzaminu maturalnego, ale ich wyniki będą odnotowywane na świadectwie dojrzałości. Dla tych egzaminów nie określa się progu zaliczenia.

Opis wymagań egzaminacyjnych, struktura arkuszy dla poziomu podstawowego i rozszerzonego, schematy oceniania nie ulegają zmianie w stosunku do roku 2008, dlatego aneks do informatora z danego przedmiotu należy czytać łącznie z *Informatorem maturalnym obowiązującym od 2008 roku.*

Sugerujemy zatem uważne zapoznanie się i z aneksem, i z informatorem oraz staranne przeanalizowanie wymagań, jakie musi spełnić zdający wybierający dany poziom egzaminu. Jest to ważne zarówno dla Państwa, jak i dla nas.

Państwa sukces podczas egzaminu to również nasza satysfakcja. Życzymy zatem sukcesu!

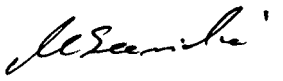

II. PODSTAWY PRAWNE EGZAMINU

Podstawowym aktem prawnym wprowadzającym zewnętrzny system oceniania jest ustawa o systemie oświaty z 1991 roku wraz z późniejszymi zmianami (DzU z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późniejszymi zmianami).

Aktami prawnymi regulującymi przeprowadzanie egzaminów maturalnych są:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. (DzU z 2007 r. Nr 83, poz. 562 z późniejszymi zmianami).

2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 września 2008 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych. (DzU z 2008 r. Nr 178, poz.1097).

3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (DzU z 2003 r. Nr 90, poz. 846 z późniejszymi zmianami).

III. MATURA W PYTANIACH UCZNIÓW

1. Co mi daje egzamin maturalny?	Nowy egzamin maturalny zapewnia: a) jednolitość zadań i kryteriów oceniania w całym kraju, b) porównywalność wyników, c) obiektywizm oceniania (kodowane prace maturalne, oceniane przez zewnętrznych egzaminatorów), d) rzetelność oceniania (wszystkie oceny są zweryfikowane), e) możliwość przyjęcia na uczelnię bez konieczności zdawania egzaminu wstępnego.
2. Jakie są podstawowe zasady egzaminu maturalnego od roku 2010?	1. Egzamin maturalny sprawdza wiadomości i umiejętności określone w standardach wymagań egzaminacyjnych. 2. Egzamin jest przeprowadzany dla absolwentów: a) liceów ogólnokształcących, b) liceów profilowanych, c) techników, d) uzupełniających liceów ogólnokształcących, e) techników uzupełniających. 3. Egzamin składa się z części ustnej, ocenianej przez nauczycieli w szkole i części pisemnej, ocenianej przez egzaminatorów zewnętrznych. 4. Harmonogram przebiegu egzaminów ustala dyrektor CKE i ogłasza go na stronie internetowej CKE.
3. Jakie egzaminy trzeba obowiązkowo zdawać na maturze?	1. Obowiązkowe są egzaminy z: a) języka polskiego – ustny, dla którego nie określa się poziomu, i pisemny na poziomie podstawowym, b) języka obcego nowożytnego – ustny i pisemny na poziomie podstawowym, c) matematyki – pisemny na poziomie podstawowym. 2. Absolwenci szkół i oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej, oprócz obowiązkowych egzaminów wymienionych w punkcie 1., zdają dodatkowo egzamin ustny i pisemny z języka mniejszości narodowej. 3. Absolwenci szkół lub oddziałów dwujęzycznych, którzy wybrali jako przedmiot obowiązkowy język obcy nowożytny będący drugim językiem nauczania, zdają go zarówno w części ustnej jak i pisemnej na jednym poziomie określonym w standardach wymagań egzaminacyjnych
4. Z jakich przedmiotów dodatkowych można zdawać maturę?	Absolwent może zdawać w danej sesji do sześciu przedmiotów dodatkowych na poziomie podstawowym albo rozszerzonym: język obcy nowożytny, inny niż obowiązkowy – egzamin ustny i pisemny, biologia, chemia, fizyka i astronomia, geografia, historia, historia muzyki, historia sztuki, wiedza o społeczeństwie, wiedza o tańcu, filozofia, informatyka, język łaciński i kultura antyczna, język kaszubski – tylko w części ustnej lub tylko w części pisemnej lub w obu częściach. Tylko na poziomie rozszerzonym: język polski, matematyka, język obcy nowożytny – ten sam, który wybrał w części obowiązkowej (ustny i pisemny).

5. Gdzie można zdawać maturę?	1. Maturę zdaje się we własnej szkole. 2. W szczególnych wypadkach może zaistnieć konieczność zdawania części ustnej egzaminu z języków obcych poza własną szkołą (np. z powodu braku nauczycieli danego języka). 3. Zdający, którzy ukończyli szkołę w latach poprzednich, a ich szkoła została zlikwidowana lub przekształcona, są kierowani do miejsca wyznaczonego przez komisję okręgową.
6. Kiedy można zdawać maturę?	1. Egzamin maturalny jest przeprowadzany jeden raz w roku – od maja do września. 2. Osoby, które z ważnych przyczyn zdrowotnych lub losowych nie mogą przystąpić do egzaminu maturalnego z jednego lub więcej przedmiotów w wyznaczonym terminie, mogą złożyć do dyrektora OKE wniosek, za pośrednictwem dyrektora szkoły, o wyrażenie zgody na przystąpienie do egzaminu z danego przedmiotu lub przedmiotów w terminie dodatkowym w czerwcu.
7. Jakie warunki muszą być zapewnione w sali egzaminacyjnej?	1. Sala, w której jest przeprowadzany egzamin, musi spełniać warunki określone w przepisach bhp i przepisach ppoż. 2. Do sali egzaminacyjnej, w której jest przeprowadzany egzamin ustny lub pisemny, nie można wnosić żadnych urządzeń telekomunikacyjnych. 3. Przy stoliku może siedzieć wyłącznie jeden zdający. 4. Na stolikach w trakcie pisania mogą znajdować się jedynie arkusze egzaminacyjne, przybory pomocnicze i pomoce dopuszczone przez dyrektora CKE. 5. Zdający chory lub niepełnosprawny w trakcie egzaminu może mieć na stoliku leki i inne pomoce medyczne przepisane przez lekarza lub konieczne ze względu na chorobę lub niepełnosprawność. 6. Posiłki dla zdających i egzaminatorów mogą być dostępne jedynie na zewnątrz sali egzaminacyjnej poza czasem przeznaczonym na egzamin, z wyjątkiem przypadków, o których mowa w pkt 5.
8. Jak powinien być zorganizowany egzamin?	1. W skład zespołu przedmiotowego przeprowadzającego egzamin ustny wchodzi dwóch nauczycieli, z których co najmniej jeden musi być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie może wchodzić nauczyciel uczący danego zdającego w klasie maturalnej. 2. W skład zespołu nadzorującego przebieg egzaminu pisemnego w danej sali wchodzi co najmniej trzech nauczycieli, z których co najmniej jeden musi być zatrudniony w innej szkole. W skład zespołu nie mogą wchodzić nauczyciele danego przedmiotu oraz wychowawca zdających. 3. Egzamin pisemny przebiega zgodnie z harmonogramem określonym przez dyrektora CKE. Szczegóły dotyczące pracy z arkuszem egzaminacyjnym z poszczególnych przedmiotów określa każdorazowo informacja zawarta w arkuszu egzaminacyjnym. 4. W czasie egzaminu pisemnego w sali egzaminacyjnej przebywają co najmniej trzej członkowie zespołu nadzorującego.

	5. W czasie egzaminu zdający nie powinni opuszczać sali egzaminacyjnej. Przewodniczący zespołu może zezwolić na opuszczenie sali tylko w szczególnie uzasadnionej sytuacji, po zapewnieniu warunków wykluczających możliwość kontaktowania się zdającego z innymi osobami, z wyjątkiem osób udzielających pomocy medycznej. 6. Członkowie zespołu nadzorującego przebieg egzaminu nie mogą udzielać wyjaśnień dotyczących zadań egzaminacyjnych ani ich komentować. 7. W przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań egzaminacyjnych lub zakłócania przebiegu egzaminu w sposób utrudniający pracę pozostałym zdającym, przewodniczący zespołu egzaminacyjnego przerywa egzamin danej osoby, prosi o opuszczenie sali egzaminacyjnej i unieważnia egzamin zdającego z danego przedmiotu.
9. Jak sprawdzane są prace i ogłaszane wyniki matury?	1. Poszczególne arkusze egzaminacyjne z każdego przedmiotu są sprawdzane i oceniane przez egzaminatorów zewnętrznych, przeszkolonych przez okręgowe komisje egzaminacyjne i wpisanych do ewidencji egzaminatorów. Każdy oceniony arkusz jest weryfikowany przez egzaminatora zwanego weryfikatorem. 2. Wynik egzaminu jest wyrażony w procentach. 3. Wynik egzaminu z dodatkowego przedmiotu nie ma wpływu na zdanie egzaminu, ale odnotowuje się go na świadectwie dojrzałości. 4. Okręgowa komisja egzaminacyjna przesyła do szkoły świadectwa dojrzałości.
10. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za zdany?	Egzamin jest **zdany**, jeżeli zdający z każdego egzaminu obowiązkowego uzyskał minimum 30% punktów. Zdający otrzymuje świadectwo dojrzałości i jego odpis wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną.
11. Kiedy egzamin maturalny uznawany jest za niezdany?	Egzamin uważa się za **niezdany** jeżeli: a) zdający z któregokolwiek egzaminu obowiązkowego, w części ustnej lub pisemnej, otrzymał mniej niż 30% punktów b) w trakcie egzaminu stwierdzono, że zdający pracuje niesamodzielnie i jego egzamin został przerwany i unieważniony c) w trakcie sprawdzania prac egzaminator stwierdził niesamodzielność rozwiązywania zadań egzaminacyjnych i unieważniono egzamin.
12. Czy niezdanie ustnego egzaminu stanowi przeszkodę w przystąpieniu do egzaminów pisemnych?	Nie stanowi przeszkody. Zdający może przystąpić do kolejnych egzaminów we wcześniej ogłoszonych terminach.

13. Czy prace maturalne po sprawdzeniu będą do wglądu dla zdającego?	Na wniosek zdającego komisja okręgowa udostępnia **zdającemu** do wglądu sprawdzone arkusze, w miejscu i czasie określonym przez dyrektora OKE.
14. Czy można powtarzać niezdany egzamin?	1. Absolwent, który przystąpił do **wszystkich** egzaminów z przedmiotów obowiązkowych w części ustnej i pisemnej i nie zdał jednego egzaminu (ustnego lub pisemnego), może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu, na tym samym poziomie w sesji poprawkowej w sierpniu. 2. Absolwent, który nie zdał egzaminu z określonego przedmiotu obowiązkowego, może przystąpić ponownie do egzaminu z tego przedmiotu w kolejnych sesjach egzaminacyjnych przez 5 lat. 3. Po upływie 5 lat od daty pierwszego egzaminu absolwent, o którym mowa w pkt 2., zdaje powtórny egzamin w pełnym zakresie.
15. Czy można poprawiać wynik uzyskany na egzaminie?	Absolwent, który uzyskał świadectwo dojrzałości, ma prawo przystąpić ponownie do egzaminu maturalnego, zarówno w części ustnej, jak i części pisemnej, z jednego lub więcej przedmiotów w celu podwyższenia wyniku.
16. Czy można zdawać inne przedmioty dodatkowe?	Absolwent, który uzyskał świadectwo dojrzałości ma prawo zdawać egzaminy z kolejnych przedmiotów dodatkowych. Wyniki tych egzaminów odnotowywane są w aneksie do świadectwa dojrzałości.
17. Kto może być zwolniony z egzaminu z danego przedmiotu?	1. Laureaci i finaliści olimpiad przedmiotowych są zwolnieni z egzaminu z danego przedmiotu. 2. Laureatom i finalistom olimpiad uprawnienie wymienione w pkt 1. przysługuje także wtedy, gdy przedmiot nie był objęty szkolnym planem nauczania danej szkoły. 3. Osoba zwolniona z egzaminu będzie miała na świadectwie dojrzałości w rubryce danego przedmiotu wpisaną informację o uzyskaniu 100% punktów z tego przedmiotu na wybranym poziomie.
18. Na jakich zasadach zdają egzamin absolwenci niepełnosprawni?	1. Absolwenci niepełnosprawni lub niesprawni czasowo przystępują do egzaminu w powszechnie obowiązujących terminach i według obowiązujących wymagań egzaminacyjnych, w warunkach i w formie dostosowanych do rodzaju niesprawności. 2. Za zapewnienie warunków i formy przeprowadzania egzaminu odpowiednich do możliwości zdających o specjalnych potrzebach edukacyjnych odpowiada dyrektor szkoły.
19. Czy osoby z dysleksją rozwojową będą rozwiązywać inne zadania niż pozostali zdający?	Na poziomie maturalnym dla osób dyslektycznych nie przewiduje się różnicowania arkuszy ani wydłużenia czasu ich rozwiązywania. Możliwe jest jedynie zastosowanie odrębnych kryteriów oceniania prac pisemnych.

20. W jakich sytuacjach można złożyć odwołanie od egzaminu?	1. Jeżeli w trakcie egzaminu w części ustnej lub pisemnej nie były przestrzegane przepisy dotyczące jego przeprowadzenia, absolwent może w terminie 2 dni od daty egzaminu zgłosić zastrzeżenia do dyrektora komisji okręgowej. 2. Dyrektor komisji okręgowej rozpatruje zgłoszone zastrzeżenia w terminie 7 dni od daty ich otrzymania. 3. Rozstrzygnięcia dyrektora komisji okręgowej są ostateczne. 4. Nie przysługuje odwołanie od wyniku egzaminu.
21. Jaka będzie matura absolwentów szkół z ojczystym językiem mniejszości narodowych?	1. Absolwenci szkół lub oddziałów z językiem nauczania mniejszości narodowych mogą zdawać na egzaminie przedmiot lub przedmioty w języku polskim lub odpowiednio w języku danej mniejszości narodowej. Wyboru języka, w którym będzie zdawany przedmiot, absolwent dokonuje wraz z deklaracją wyboru przedmiotu, o której mowa w pytaniu 5. 2. Absolwenci szkół z językiem wykładowym mniejszości narodowych, którzy zdecydują się pisać maturę w języku ojczystym, otrzymają te same arkusze egzaminacyjne co pozostali uczniowie.
22. Czy matura zapewni dostanie się na wybrany kierunek studiów?	Matura nie daje gwarancji automatycznego dostania się na studia. Warunki rekrutacji na daną uczelnię ustala senat tej uczelni. Ustawa o szkolnictwie wyższym zastrzega, że uczelnie nie będą organizować egzaminów wstępnych dublujących maturę. To znaczy, jeżeli kandydat na studia zdał na maturze egzamin z wymaganego na dany wydział przedmiotu, to jego wynik z egzaminu maturalnego będzie brany pod uwagę w postępowaniu kwalifikacyjnym.

JĘZYK POLSKI

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin z języka polskiego zdawany jest jako przedmiot obowiązkowy na poziomie podstawowym a jako przedmiot dodatkowy na poziomie rozszerzonym.

1. Opis egzaminu

Egzamin maturalny z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego składa się z dwóch części:

a) **ustnej** – zdawanej na jednym poziomie i ocenianej przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny,
b) **pisemnej** – zdawanej na poziomie podstawowym, ocenianej przez egzaminatorów zewnętrznych okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Ustna część egzaminu składa się z dwóch części:

a) wypowiedzi zdającego na wybrany temat,
b) rozmowy zdającego z przedmiotowym zespołem egzaminacyjnym dotyczącej tematu prezentacji i bibliografii.

Pisemna część egzaminu na poziomie podstawowym składa się z dwóch części:

a) egzaminu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu,
b) egzaminu sprawdzającego umiejętność pisania w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Pisemna część egzaminu na poziomie rozszerzonym polega na napisaniu tekstu własnego w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

2. Szczegółowy opis ustnej części egzaminu

Ustna część egzaminu trwa około 25 minut (prezentacja tematu około 15 minut i rozmowa z egzaminatorami – około 10 minut) i sprawdza przede wszystkim umiejętność komunikacji werbalnej oraz umiejętność organizowania warsztatu pracy.

1) Przygotowanie do egzaminu:

a) nauczyciel języka polskiego przedstawia uczniowi na początku nauki w klasie maturalnej szkolną listę tematów,
b) z listy zaproponowanych tematów uczeń wybiera jeden i określa sposób jego realizacji oraz zakres materiału służącego do opracowania tematu,
c) liczba tematów przygotowanych w szkole przez nauczycieli języka polskiego powinna być taka, by zapewniała uczniom możliwość wyboru – jeden temat może być wybrany przez kilku uczniów,
d) uczeń klasy przedmaturalnej, w terminie ustalonym przez szkołę, może zgłosić temat własny, wynikający z pozaszkolnych zainteresowań. Temat może być umieszczony na liście, jeśli uzyska akceptację zespołu nauczycieli polonistów redagujących szkolną listę tematów,
e) zgodnie z § 73. ust.5. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. *w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* „zdający dostarcza przewodniczącemu zespołu egzaminacyjnego wykaz bibliografii wykorzystanej do opracowania tematu nie później niż 4 tygodnie przed terminem części ustnej egzaminu maturalnego z danego języka". Bibliografia musi być podpisana imieniem i nazwiskiem.
f) razem z bibliografią uczeń przedkłada informacje o materiałach pomocniczych i środkach technicznych, które chce wykorzystać podczas egzaminu,

g) materiały pomocnicze, które uczeń może (o ile temat na to pozwala) wykorzystać podczas egzaminu, to np.: wykonany przez siebie film, nagranie wywiadu lub wypowiedzi (np. gwarowej), fragmenty z literatury pełniące rolę cytatu, reprodukcje dzieł sztuki, kadry z filmu, fotografie (np. zabytków architektury), nagrania muzyczne; zdający może także korzystać z planu prezentacji, którego objętość nie może przekraczać jednej strony formatu A4.

2) Egzamin:

a) w części pierwszej sprawdzana jest umiejętność mówienia, wiedza w zakresie wyznaczonym przez temat i wykorzystanie przygotowanych materiałów pomocniczych,
b) w części drugiej, w której sprawdzane są: rozumienie pytań przez zdającego, umiejętność formułowania odpowiedzi, umiejętność uzasadniania własnego stanowiska, egzaminatorzy podejmują ze zdającym rozmowę dotyczącą tematu lub/i bibliografii; zadane pytania odnotowują w protokole egzaminu,
c) w obu częściach egzaminu, które są dla zdającego obowiązkowe, sprawdza się i ocenia sprawność oraz poprawność językową. Nie ocenia się oddzielnie języka prezentacji i języka rozmowy. **Jeżeli zdający nie podjął rozmowy, nie uzyskuje punktów za język.**
d) **rozmowę na wybrany przez ucznia temat przeprowadza się po wygłoszonej prezentacji.**

3. Zasady oceniania ustnej części egzaminu

Egzamin jest oceniany według kryteriów jednakowych w całym kraju.
W ustnej części egzaminu ocenie podlegają: prezentacja tematu (zawartość merytoryczna i kompozycja wypowiedzi), rozmowa o problemach związanych z prezentowanym zagadnieniem i sprawność językowa w obu częściach egzaminu.

Za ustną część egzaminu zdający może uzyskać 20 punktów w następującym układzie:
- za prezentację tematu:
  5 pkt (3 za zawartość merytoryczną , 2 za kompozycję) – 25% ogólnej punktacji,
- za rozmowę:
  7 pkt – 35% ogólnej punktacji,
- za język:
  8 pkt (oceniany w obu częściach egzaminu) – 40% ogólnej punktacji.

Ustną część egzaminu ocenia przedmiotowy zespół egzaminacyjny według kryteriów załączonych na następnej stronie.

Wyniki egzaminu maturalnego w części ustnej

Zdający zdał egzamin maturalny w części ustnej z języka polskiego, jeżeli uzyskał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania.

KRYTERIA OCENIANIA EGZAMINU USTNEGO								
KRY-TE-RIA	**PREZENTACJA** **REALIZACJA TEMATU** **Maturzysta:**	punkty	**KOMPOZYCJA WYPOWIEDZI** **Maturzysta:**	punkty	**ROZMOWA** **Maturzysta:**	punkty	**JĘZYK** **Maturzysta**	punkty
I	- **zna, rozumie i na ogół poprawnie interpretuje materiał rzeczowy** - trafnie dobiera materiał rzeczowy - **prezentuje podstawowe zagadnienia w związku z tematem (rozumie temat)** - **podejmuje częściowo udaną argumentację** - poprawnie odtwarza interpretacje, sądy, opinie; formułuje na ogół poprawne wnioski - wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga)	**1**	- **buduje wypowiedź na ogół uporządkowaną i spójną (dopuszczalne zachwiania logicznego ciągu lub proporcji poszczególnych części wypowiedzi)**	**1**	- **formułuje na ogół adekwatne do pytań i poprawne merytorycznie odpowiedzi, wykorzystując przygotowaną bibliografię** i/lub materiały pomocnicze	**2**	- **przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni (dopuszczalne usterki językowe)** - **posługuje się stylem komunikatywnym,** stosownym do sytuacji **(dopuszczalna schematyczność), wystarczającym słownictwem** - posługuje się terminologią specjalistyczna w zakresie niezbędnym do realizacji tematu	**2**
II	- **zna i rozumie materiał rzeczowy, poprawnie go interpretuje, wykorzystując podstawowe konteksty (o ile temat tego wymaga)** - **wykorzystuje w funkcji argumentacyjnej trafnie dobrany materiał rzeczowy (selekcjonuje materiał)** - **prezentuje zagadnienia w ścisłym związku z tematem (rozumie temat)** - jasno formułuje główną myśl wypowiedzi i trafnie dobiera argumenty - formułuje wnioski, sądy i opinie - funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga)	**2**	- **buduje wypowiedź zorganizowaną, tzn. z wyraźnym punktem wyjścia, uporządkowaną argumentacją i logicznym wnioskiem (zakończeniem)** - **buduje wypowiedź spójną, o właściwych proporcjach; umiejętnie gospodaruje czasem**	**2**	- **formułuje na ogół adekwatne do pytań i poprawne merytorycznie odpowiedzi, wykorzystując przygotowaną bibliografię** i/lub materiały pomocnicze - **uzasadnia własne stanowisko (rozumie stanowisko rozmówcy);** uczestniczy w rozmowie - dostosowuje do pytania stopień szczegółowości (ogólności) odpowiedzi	**5**	- **przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni (dopuszczalne usterki językowe)** - **posługuje się komunikatywnym, stosownym do sytuacji stylem** - **posługuje się słownictwem stosownym i zróżnicowanym** - przestrzega zasad etykiety językowej - posługuje się terminologią właściwą do realizacji tematu - stosuje środki językowe typowe dla rozmowy	**4**
III	- **zna i rozumie wybrany materiał, wnikliwie go interpretuje, przywołując różnorodne konteksty** - **wykorzystuje w funkcji argumentacyjnej trafnie dobrany materiał (selekcjonuje materiał)** - **prezentuje zagadnienia w ścisłym związku z tematem (rozumie temat)** - **formułuje i rozwiązuje problemy badawcze, hierarchizuje argumenty** - formułuje wnioski, sądy i opinie, wartościuje; uogólnia, syntetyzuje - funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga)	**3**			- **formułuje na ogół adekwatne do pytań i poprawne merytorycznie odpowiedzi, wykorzystując przygotowaną bibliografię** i/lub materiały pomocnicze - **przekonująco uzasadnia własne stanowisko (rozumie stanowisko rozmówcy),** swobodnie uczestniczy w rozmowie - dostosowuje do pytania stopień szczegółowości (ogólności) odpowiedzi	**7**	- **przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortofonii, fleksji, leksyki, frazeologii, składni** - **posługuje się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych** - **przestrzega zasad etykiety językowej** - **posługuje się bogatym słownictwem,** posługuje się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości) - swobodnie stosuje środki językowe typowe dla rozmowy	**8**
							- **przestrzega zasad poprawności właściwych dla języka mówionego w zakresie: ortofonii , fleksji, leksyki, frazeologii, składni** - **posługuje się komunikatywnym, stosownym do sytuacji stylem; bogatym słownictwem** - przestrzega zasad etykiety językowej - posługuje się terminologią specjalistyczną - stosuje środki językowe typowe dla rozmowy	**6**

Uwaga: punkty przyznaje się za całość opisaną na danym poziomie, nie przyznaje się punktów cząstkowych. Wytłuszczone zostały kryteria**,** które zdający musi spełnić, aby uzyskać liczbę punktów z danego poziomu. Jeśli wypowiedź zdającego nie spełnia kryteriów opisanych na poziomie I, nie przyznaje się punktów. Wypowiedź zdającego może być oceniona np. tak: za sposób realizacji tematu – 3pkt, za kompozycję wypowiedzi – 2pkt, za rozmowę – 5pkt, za język – 8pkt, razem 18pkt na 20 możliwych do uzyskania.

4. Szczegółowy opis pisemnej części egzaminu

Pisemna część egzaminu <u>zdawanego jako przedmiot obowiązkowy</u> na poziomie podstawowym sprawdza umiejętność rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego i pisania własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Pisemna część egzaminu <u>zdawanego jako przedmiot dodatkowy</u> na poziomie rozszerzonym sprawdza umiejętność pisania własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Podczas egzaminu zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny.

Na rozwiązanie zadań z arkusza z poziomu podstawowego zdający ma 170 minut, a z arkusza z poziomu rozszerzonego 180 minut.

Poziom podstawowy

Arkusz na poziomie podstawowym składa się z dwóch części:

a) części sprawdzającej rozumienie czytanego tekstu,
b) części sprawdzającej umiejętność pisania własnego tekstu.

Część sprawdzająca rozumienie czytanego tekstu zawiera:

a) tekst (do 1000 słów),
b) test (zadania otwarte i zamknięte) z miejscami na wpisanie odpowiedzi.

Tekst służący do sprawdzenia umiejętności czytania będzie:

a) publicystyczny lub popularnonaukowy,
b) przejrzyście skonstruowany,
c) napisany staranną polszczyzną,
d) nieobrażający uczuć i światopoglądu zdającego.

Pytania testu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu mogą dotyczyć:

a) poziomu znaczeń, czyli:
- rozumienia słów, związków frazeologicznych, zdań; odczytywania znaczeń dosłownych i metaforycznych, znaczeń słów z kontekstu, odróżniania informacji od opinii, znajdowania słów – kluczy,
- rozumienia myśli zawartej w akapicie lub części tekstu, wyszukiwania informacji, selekcjonowania informacji, hierarchizowania, porównywania, dostrzegania analogii i przeciwieństw,
- rozumienia głównej myśli tekstu (rozumienia tekstu jako całości) oraz umiejętności wnioskowania;

b) poziomu struktury, czyli:
- kompozycji tekstu, tj. odróżniania wstępu, rozwinięcia, zakończenia, wskazywania zasady kompozycyjnej,
- odkrywania związków logicznych, czyli rozumienia toku przyczynowo-skutkowego, wskazywania, np.: tezy, hipotezy, argumentów, kontrargumentów, przykładów, wniosków, zależności między zdaniami, akapitami i częściami tekstu,
- rozumienia znaczenia występujących w tekście wyrazów, wskazujących na tok myślenia autora (sygnalizujących wnioskowanie, podtrzymywanie myśli, zwrot myśli, dygresję, powtórzenie myśli, nawiązanie do myśli zawartej w poprzednim akapicie);

c) poziomu komunikacji, czyli:
- genezy tekstu,
- rozpoznawania nadawcy,
- dostrzegania celu tekstu (intencji nadawcy),

- adresata i sposobu oddziaływania na niego,
- dostrzegania cech stylistycznych tekstu i rozumienia funkcjonalności środków językowych.

Część sprawdzająca umiejętność pisania własnego tekstu zawiera:

a) dwa tematy wypracowania do wyboru,
b) strony przeznaczone na napisanie wypracowania.

Poziom rozszerzony

Arkusz na poziomie rozszerzonym zawiera dwa zadania sprawdzające umiejętność pisania tekstu własnego

Pisanie na poziomie podstawowym i rozszerzonym

1. Egzamin na poziomie rozszerzonym różni się od egzaminu na poziomie podstawowym zakresem sprawdzanych umiejętności i rodzajem zadań.
2. Na obu poziomach egzaminu sprawdzającego umiejętność pisania punktem wyjścia pracy abiturienta jest tekst (do 1000 słów), zawarty w arkuszu egzaminacyjnym.
   Na poziomie podstawowym tematy są redagowane w odniesieniu do jednego lub więcej utworów literackich albo fragmentu/fragmentów utworów literackich wymienionych w rozdziale *Wymagania egzaminacyjne* i zobowiązują do odczytania utworu/utworów głównie na poziomie idei. Tematy będą zawierać polecenie, np.: zanalizowania, zinterpretowania, porównania, skomentowania, napisania opinii o problemie zawartym w tekście oraz jej uzasadnienia, scharakteryzowania bohatera i jego kreacji, języka utworu, prądu, zjawiska typowego dla epoki.
   Na poziomie rozszerzonym tematy są redagowane na podstawie jednego lub więcej tekstów albo fragmentów tekstów i zobowiązują do odczytania utworu/utworów zarówno na poziomie idei, jak i organizacji. Tematy będą zawierać polecenie, np.: zanalizowania i zinterpretowania tekstów, interpretowania tekstu literackiego we wskazanym kontekście, np.: filozoficznym, historycznoliterackim, kulturowym, kontekście utworów literackich wymienionych w rozdziale *Wymagania egzaminacyjne*, porównania tekstów, wyrażenia własnej opinii na temat tekstów kultury i problemów w nich zawartych oraz uzasadnienia jej, przeanalizowania języka tekstu, polemizowania z poglądem wyrażonym w tekście.
3. W trakcie pisania egzaminu zdający mogą korzystać ze słownika ortograficznego i słownika poprawnej polszczyzny.
4. **Wypracowanie maturalne zdającego powinno być nie krótsze niż około 250 słów. W wypracowaniu krótszym niż około 250 słów będzie oceniane tylko rozwinięcie tematu, natomiast styl, kompozycja, zapis i język pracy nie będą oceniane.**

5. Zasady oceniania pisemnej części egzaminu

Schematy oceniania przygotowuje się według następującej zasady:

Na poziomie podstawowym

- część sprawdzająca rozumienie czytanego tekstu
  – 20 punktów z 70 możliwych do uzyskania na tym poziomie,
- część sprawdzająca umiejętność pisania
  – 50 punktów z 70 możliwych do uzyskania na tym poziomie.

Na poziomie rozszerzonym

Za napisane wypracowanie można uzyskać 40 punktów.

W ocenianiu wypracowania za kryteria najważniejsze uznaje się rozwinięcie tematu i poprawność językową, za kryteria wspomagające – kompozycję i styl. W punktacji uwzględnia się także ocenę szczególnych walorów pracy.

Waga kryteriów
w części sprawdzającej umiejętność pisania **na poziomie podstawowym** za:

rozwinięcie tematu	25	punktów	=	50%
kompozycję	5	punktów	=	10%
styl	5	punktów	=	10%
język	12	punktów	=	24%
zapis (ortografia i interpunkcja)	3	punkty	=	6%
Razem	50	punktów	=	100%

Za szczególne walory pracy maturzysta może otrzymać dodatkowe 4 punkty, które przyznaje się za pracę ocenioną poniżej maksymalnej liczby punktów, jednak wyróżniającą się oryginalnością w zakresie rozwinięcia tematu, kompozycji, stylu lub języka. Łączna liczba punktów za wypracowanie nie może jednak przekroczyć 50.

Waga kryteriów
w części sprawdzającej umiejętność pisania **na poziomie rozszerzonym** za:

rozwinięcie tematu	26	punktów	=	65%
kompozycję	2	punkty	=	5%
styl	2	punkty	=	5%
język	8	punktów	=	20%
zapis (ortografia i interpunkcja)	2	punkty	=	5%
Razem	40	punktów	=	100%

Za szczególne walory pracy maturzysta może otrzymać dodatkowe 4 punkty.
Łączna liczba punktów za wypracowanie nie może jednak przekroczyć 40.

W ocenianiu wypracowania maturalnego stosuje się kryteria opublikowane w informatorze maturalnym. Obowiązuje również decyzja dyrektora CKE, którą cytujemy poniżej.

Decyzja Dyrektora Centralnej Komisji Egzaminacyjnej z dnia 10 maja 2006 roku w sprawie postępowania w przypadku wypracowania maturalnego z języka polskiego zawierającego kardynalne błędy rzeczowe

Na podstawie:

art. 9a Ustawy o systemie oświaty;

§ 82. ust. 3 i 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (DzU z 2004 r. nr 199, poz. 2046 oraz z 2005 r. nr 74, poz. 649, nr 108, poz. 905 i nr 218, poz. 1840), podejmuję decyzję o sposobie postępowania w przypadku wypracowania maturalnego z języka polskiego zawierającego kardynalne błędy rzeczowe:

a. jeżeli egzaminator stwierdzi, że wypracowanie maturzysty zawiera błędy rzeczowe, które ewidentnie dowodzą, że autor wypracowania nie zna tekstu literackiego, o którym pisze, powinien pracę skierować do Przewodniczącego Zespołu Egzaminatorów jako niezgodną z definicją przedstawioną w rozporządzeniu ministra.
b. Przewodniczący Zespołu Egzaminatorów kieruje pracę do koordynatora OKE, który – po konsultacji z ekspertem z CKE – podejmuje decyzję o ocenie wypracowania.

Wyjaśnienie

§ 82. ust. 3 i 4 mówi, że egzamin pisemny z języka polskiego w części drugiej poziomu podstawowego i na poziomie rozszerzonym polega na „napisaniu tekstu własnego związanego z tekstem literackim, zawartym w arkuszu egzaminacyjnym" . Jeżeli maturzysta pisze o „tej Kordianie, która nie mogła się porozumieć z mężem", to zapewne

jest to inny, być może dopiero powstający utwór, ale na pewno nie ten, którego fragmenty zamieszczono w arkuszu.

Na 0 punktów oceniane są także wypracowania na temat inny niż zamieszczony w arkuszu.

Wyniki egzaminu maturalnego w części pisemnej

Zdający zdał egzamin maturalny w części pisemnej z języka polskiego, jeżeli w części obowiązkowej, czyli na poziomie podstawowym uzyskał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania za rozwiązanie zadań z arkusza dla tego poziomu.
Dla poziomu rozszerzonego nie określa się progu zaliczenia.

W związku z wejściem w życie rozporządzenia MEN z dnia 29 sierpnia 2008 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia w poszczególnych typach szkół informujemy, że na egzaminie maturalnym z języka polskiego w maju 2009 roku obowiązywać będą następujące utwory:

na poziomie podstawowym

1. literatura polska

- *Bogurodzica* w kontekście poezji średniowiecznej
- Jan Kochanowski – fraszki, pieśni i treny (wybór)
- Jan Andrzej Morsztyn – wybór wierszy
- Daniel Naborowski – wybór wierszy
- Wacław Potocki – wybór wierszy
- Ignacy Krasicki – bajki, satyry (wybór), *Hymn do miłości ojczyzny*
- Adam Mickiewicz – *Romantyczność*
- Adam Mickiewicz *Pan Tadeusz*
- Adam Mickiewicz *Dziady* cz. III
- Juliusz Słowacki *Kordian*: akt I, akt II, akt III sc. 5 i 6
- Zygmunt Krasiński *Nie-Boska komedia*: część I, część III (scena w obozie rewolucji), część IV (scena w obozie arystokracji i scena finałowa)
- Adam Mickiewicz – wybór wierszy
- Juliusz Słowacki – wybór wierszy
- Cyprian Kamil Norwid – wybór wierszy
- Bolesław Prus *Lalka*
- Eliza Orzeszkowa *Nad Niemnem* – fragmenty z tomu III: rozmowa Andrzejowej Korczyńskiej z synem, rozmowa Benedykta Korczyńskiego z synem
- Eliza Orzeszkowa *Gloria victis*
- Maria Konopnicka *Mendel Gdański*
- Bolesław Prus *Kamizelka*
- Henryk Sienkiewicz *Potop*
- Kazimierz Przerwa-Tetmajer – wybór wierszy
- Jan Kasprowicz – wybór wierszy
- Leopold Staff – wybór wierszy z różnych epok
- Stanisław Wyspiański *Wesele*
- Władysław Stanisław Reymont *Chłopi* (t. I)
- Stefan Żeromski *Ludzie bezdomni*
- Stefan Żeromski *Przedwiośnie*
- Witold Gombrowicz *Ferdydurke* – rozdz. II, III, VI, VII, VIII, IX, X, XII, XIV
- Zofia Nałkowska *Granica*
- Tadeusz Borowski *Pożegnanie z Marią (Pożegnanie z Marią*, *U nas, w Auschwitzu ..., Proszę państwa do gazu, Bitwa pod Grunwaldem*)
- Gustaw Herling-Grudziński *Inny świat*
- Bolesław Leśmian – wybór wierszy
- Julian Tuwim – wybór wierszy
- Maria Pawlikowska-Jasnorzewska – wybór wierszy
- Czesław Miłosz – wybór wierszy
- Krzysztof Kamil Baczyński – wybór wierszy
- Tadeusz Różewicz – wybór wierszy
- Zbigniew Herbert – wybór wierszy
- Miron Białoszewski – wybór wierszy
- Wisława Szymborska – wybór wierszy
- Stanisław Barańczak – wybór wierszy
- Jan Twardowski – wybór wierszy
- Sławomir Mrożek *Tango*

- Hanna Krall *Zdążyć przed Panem Bogiem*

Uwaga: wymagana jest także znajomość kontekstów biblijnych, antycznych i innych.

2. literatura powszechna
- Sofokles *Król Edyp*
- Horacy – wybór pieśni
- William Szekspir *Makbet*
- Molier *Świętoszek*
- Jan Wolfgang Goethe *Cierpienia młodego Wertera*
- Fiodor Dostojewski *Zbrodnia i kara*
- Joseph Conrad *Jądro ciemności*
- Albert Camus *Dżuma*

na poziomie rozszerzonym

jak na poziomie podstawowym, a ponadto:

1. literatura polska
- Jan Kochanowski *Treny*
- Juliusz Słowacki *Kordian*
- Witold Gombrowicz *Trans-Atlantyk*
- Maria Kuncewiczowa *Cudzoziemka*
- Stanisław Ignacy Witkiewicz *Szewcy*

2. literatura powszechna
- Dante *Boska Komedia* – fragmenty *Piekła*
- Jan Wolfgang Goethe *Faust* – część I: fragmenty sceny w pracowni (rozmyślania Fausta o sobie i swoim życiu, rozmowa z Mefistofelesem)
- Franz Kafka *Proces*
- Michaił Bułhakow *Mistrz i Małgorzata*

Uwaga: tematy na poziomie rozszerzonym będą zobowiązywać do analizy i interpretacji utworów spoza wyżej wymienionych, ale utrzymanych w znanej uczniom poetyce lub konwencji.

PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

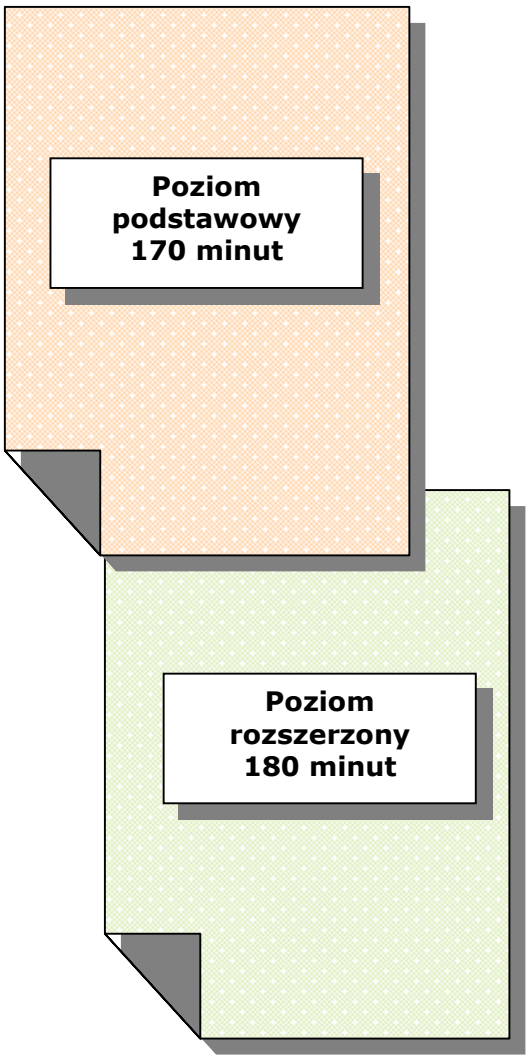

Miejsce na naklejkę z kodem szkoły

dysleksja ☐

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 170 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Możesz korzystać ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika ortograficznego.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ◉ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **70 punktów**

Część I – 20 pkt
Część II –50 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Część I – rozumienie czytanego tekstu

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nim. Odpowiadaj tylko na podstawie tekstu i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylu odpowiedzi, o ile jesteś proszona/y. W zadaniach zamkniętych wybierz tylko jedną z zaproponowanych odpowiedzi.

O patriotyzmie i nacjonalizmie

1. Na jednym ze spotkań zadano mi niedawno pytanie, czy patriotyzm i nacjonalizm są pojęciami przeciwstawnymi. Pytanie warte zastanowienia, bo zarówno patriotyzm, jak i nacjonalizm stały się generatorami olbrzymich zasobów zbiorowej energii i woli działania, motywami zachowań i czynnikami wpływającymi na bieg historii i kształt świata.
2. Patriotyzm jest uczuciem. Nacjonalizm – światopoglądem. Patriotyzm jest uczuciem miłości do wspólnoty duchowej i materialnej wszystkich pokoleń przeszłych, żyjących i przyszłych, miłości wspólnoty ludzi osiadłych na tej samej ziemi, używających wspólnego języka, złączonych wspólną przeszłością, tradycją, obyczajem i kulturą.
3. Słowa „patriota" i „patriotyzm" budzą jakieś ciepło. Patriotyzm lokujemy na szczycie hierarchii wartości doczesnych. Oznacza on gotowość do ofiary, wyrzeczeń, poświęceń, nie wyłączając ofiary z własnego życia, a także, co najtrudniejsze, życia najbliższych – rodziców, małżonków, dzieci. Tak bywało na przykład w latach okupacji niemieckiej. Człowiek poszukiwany przez gestapo mógł uciec i schować się, ale na miejscu pozostawała rodzina i płaciła albo więzieniem, zamknięciem w Oświęcimiu lub innym obozie, albo padała ofiarą masowych egzekucji. Łatwiej było narażać na śmierć siebie niż życie najbliższych.
4. Temperatura patriotyzmu spada, gdy nie ma zagrożenia z zewnątrz, i podnosi się, gdy państwo i naród znajdą się w niebezpieczeństwie. Na co dzień w warunkach normalności dominuje troska o rodzinę i samego siebie. Jest to naturalne i ludzkie. Konstytucja amerykańska stanowi, że każdy obywatel ma prawo do pościgu za osobistym szczęściem. Nie pozostaje to w żadnej sprzeczności ze służbą celom społecznym. Budując własne szczęście, budujemy siłę i pomyślność swego kraju.
5. Większość emigrantów, przeżywając nostalgię za utraconym – czasem na zawsze – krajem ojczystym, bardziej odczuwa potrzebę demonstrowania swoich uczuć patriotycznych aniżeli ludzie, którzy rzadko opuszczają miejsce stałego zamieszkania. Jako emigrant, który nie mógł nawet marzyć, że zakończy życie we własnym kraju, znam dobrze uczucie nostalgii – tęsknoty za widokiem narożnej kamienicy, przydrożnego krzyża, uliczek i zakątków rodzinnego miasta, a przede wszystkim uczucie otaczającej zewsząd atmosfery swojskości. Tego poczucia swojskości, którego nie można niczym zastąpić i którego zawsze będzie brakować na obczyźnie.
6. Polonia i emigracja szukają bezwiednie środków zastępczych. Usiłują odnaleźć swojskość w polskich kościołach, obrządkach i pieśniach religijnych, a także w organizowaniu pochodów i uroczystości z okazji kolejnych świąt narodowych i rocznic. Jednak te pochody idą ulicami, na których bije w oczy obcość. Nostalgię może zaspokoić emigrant, tylko odwiedzając Polskę.
7. Patriotyzm jest wysoką wartością moralną, bo uczucie przywiązania do własnego kraju nie idzie w parze z nienawiścią czy wrogością do innych. Patriotyzm mieści w sobie szacunek i sympatię wobec patriotyzmu innych. W przeciwieństwie do nacjonalizmu patriotyzm nie jest konfliktogenny. Wręcz przeciwnie – towarzyszy mu często, choć nie zawsze, poczucie solidarności z ruchami patriotycznymi innych narodowości.
8. Podsumowując, można skrótowo powiedzieć, że patriotyzm jest cnotą, nacjonalizm – grzechem. Dla chrześcijan i wyznawców etyki chrześcijańskiej – grzechem przeciwko najważniejszemu ze wszystkich przykazań – przykazaniu miłości bliźniego.
9. Słowa patria – ojczyzna i patriotyzm – istniały już w świecie starożytnym. Pojęcie nacjonalizmu weszło w obieg w czasach Wiosny Ludów, a więc w pierwszej połowie XIX stulecia, i nabrało posmaku pejoratywnego pod wpływem doświadczeń wieku ubiegłego. W świetle doświadczeń i spostrzeżeń mego własnego, bardzo długiego życia mogę powiedzieć, że nacjonalizm jest matką nieszczęść, które ściąga także na własny naród. Dotyczy to także postępowania kolejnych rządów w okresie międzywojennym wobec mniejszości narodowych.

10. Odbywałem służbę wojskową na Wołyniu i w czasie ćwiczeń nocowałem w ukraińskich chałupach. Ukraińcy na Wołyniu, w przeciwieństwie do Ukraińców ze Lwowa, mieli z początku bardzo słabe poczucie tożsamości etnicznej. Obudziło się ono, gdy rząd polski zaczął kolonizować Wołyń, sprowadzając polskich osadników i obdarzając ich ziemią pochodzącą z parcelacji majątków ziemskich. Miejscowi, czyli Ukraińcy, nie mogli w praktyce korzystać z dobrodziejstwa reformy rolnej. Poczucie krzywdy i niezaspokojony głód ziemi obudziły dziki nacjonalizm, wyrosły z nienawiści do polskich rządów. Kto sieje wiatr, ten zbierze burzę – głosi ludowe porzekadło. Nienawiść posiana przed wojną przyniosła ponury owoc, jakim była bestialska rzeź ludności polskiej na Wołyniu. Nic nie usprawiedliwia zbrodni, ale nasuwa się myśl, czy może dzisiejsza rzeczywistość byłaby inna, gdyby Rzeczpospolita nadała autonomię ziemiom wschodnim zamieszkanym w większości przez Ukraińców i Białorusinów. Choćby taką autonomię, z jakiej korzystała polska ludność Galicji pod zaborem austriackim.
11. Nacjonalizm jest ideologią, która w oczach jego wyznawców uwalnia ich dążenia od hamulców natury etycznej. Własny naród stoi ponad wszelkimi innymi wartościami. Jest celem nadrzędnym, któremu należy podporządkować wszystko inne, a więc własne dążenia, ambicje i plany, interesy osobiste, partykularne i klasowe. Określenie interesu narodowego jako celu nadrzędnego uwalnia od norm etycznych i moralnych w dążeniu do niego. Korzenie takiej orientacji tkwią w pojmowaniu postępu jako nieustannej walki gatunków. Zwycięża w niej silniejszy, niszcząc słabszego. Dążąc do prymatu własnych interesów kosztem innych, nacjonalizm stał się źródłem konfliktów prowadzących do wojen i tragedii ludzkich, jak działo się wielokrotnie w czasach mego pokolenia. Wystarczy przypomnieć losy nacjonalizmu w najbardziej zdeprawowanej postaci, jaką był hitleryzm w Niemczech i faszyzm Mussoliniego, a z przykładów ostatnich – tragiczny koniec nacjonalizmu serbskiego i losy Miloszevicia.
12. W Polsce przedwojennej nacjonalizm szedł w parze z antysemityzmem. Polskie uprzedzenia wobec mniejszości żydowskiej nigdy nie przybrały jednak zbrodniczej postaci masowej i systematycznie zaplanowanej eksterminacji Żydów. Stawianie Polaków na równi z hitlerowskimi Niemcami, a zwłaszcza oskarżenie o udział w zagładzie Żydów jest oszczerstwem, przed którym musimy się solidarnie bronić. [...] Polski antysemityzm znajdował swoje ujście nie w zabijaniu, ale w pogardzie. Przykładem było „getto ławkowe" narzucone studentom Żydom, których zmuszano do zajmowania osobnych miejsc.
13. O tym, jak straszne szkody może wyrządzić nacjonalizm swemu narodowi, przekonałem się, kiedy jako emisariusz znalazłem się w Londynie. Zadaniem rządu polskiego i takich ludzi jak ja była obrona polskiego imienia i dobrego wizerunku naszej Ojczyzny w oczach Zachodu. W XIX wieku Polska ukazywała się światu jako naród szlachetny i odważny, który bohatersko walczy o niepodległość pod hasłem: „Za Wolność Waszą i Naszą", a więc o odzyskanie i zachowanie wolności nie tylko dla siebie, ale i dla innych narodów, które o nią walczą. Ten wielki atut, jakim były sympatia i poparcie dla polskich aspiracji, został zniszczony jeszcze w okresie międzywojennym przez oskarżenie o dyskryminację mniejszości narodowych i antysemityzm. Wrogowie, a mieliśmy ich niemało, usiłowali przypiąć nam etykietkę najbardziej antysemickiego narodu w Europie. Oczywiście była to nieprawda. Antysemityzm objawił się nie tylko w Polsce, ale i w Niemczech, i w Europie Środkowowschodniej, a przede wszystkim w Rosji. I nie był w Polsce zjawiskiem powszechnym. Znaczna część inteligencji zwalczała objawy antysemityzmu.
14. Mówiąc o szkodach, jakie w przeszłości wyrządził dobremu imieniu Polski antysemityzm, idący w parze ze skrajnym nacjonalizmem, należy uznać, że jego przeciwstawieniem był patriotyzm – bezprzykładna gotowość do największych ofiar i poświęceń, jaką Polacy okazali w ciągu dwóch stuleci walki o odzyskanie i zachowanie wolności. Nie ma na świecie innego narodu, który dążyłby do celu z takim uporem i odwagą. Moc polskiego patriotyzmu sprawiła, że Polska własnymi siłami, wbrew wszelkim ludzkim przewidywaniom i wbrew okrutnym realiom, odzyskała wolność.
15. Moc polskiego patriotyzmu sprawiła, że ja, emigrant polityczny, mogę dziś zabierać głos na łamach wolnej prasy i na falach wolnego polskiego radia.

(Jan Nowak-Jeziorański, *O patriotyzmie i nacjonalizmie*, Gazeta Wyborcza, 10-11 XI 2003)
Artykuł za Gościem Niedzielnym, nr 43/2003

Zadanie 1. *(1 pkt)*

Zdanie z 1. akapitu: *Na jednym ze spotkań zadano mi niedawno pytanie, czy patriotyzm i nacjonalizm są pojęciami przeciwstawnymi* zawiera

A. argument.
B. kontrargument.
C. tezę, którą potwierdza autor w artykule.
D. hipotezę, którą rozważa autor w artykule.

Zadanie 2. *(1 pkt)*

W podanym zdaniu: *[...] patriotyzm, jak i nacjonalizm stały się generatorami olbrzymich zasobów zbiorowej energii i woli działania...* podkreślony zwrot zastąp bliskoznacznym, tak by nie zmienić znaczenia zdania.

.....

.....

Zadanie 3. *(1 pkt)*

Z akapitów 2. i 8. wypisz po dwie nazwy użyte przez autora dla określenia istoty patriotyzmu i nacjonalizmu.

a) patriotyzm ....

b) nacjonalizm ....

Zadanie 4. *(1 pkt)*

Czego – zdaniem autora – najbardziej brakuje emigrantom na obczyźnie?

.....

.....

Zadanie 5. *(1 pkt)*

Podaj dwa sformułowane przez autora uzasadnienia tezy, że nacjonalizm to grzech przeciwko przykazaniu miłości bliźniego (akapit 11.).

.....

.....

.....

.....

Zadanie 6. (*1 pkt*)

Podaj numer akapitu, w którym autor przedstawia rodowód tytułowych pojęć.

akapit numer .....

Zadanie 7. *(2 pkt)*

Wymień pięć przykładów nacjonalizmu, do których w toku argumentacyjnym odwołuje się Jan Nowak-Jeziorański.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 8. *(2 pkt)*

Jakie dwie funkcje w artykule spełniają przykłady zawierające odwołania do życiorysu autora.

.....

.....

Zadanie 9. *(1 pkt)*

Zacytuj fragment zdania, wyrażający główną myśl akapitu 9.

.....

.....

Zadanie 10. *(1 pkt)*

W akapicie 10. – w stosunku do akapitu 9. – autor

A. podał przykład.
B. podjął nową myśl.
C. wprowadził kontrargument.
D. powtórzył myśl wyrażoną wcześniej.

Zadanie 11. *(2 pkt)*

Wypisz cztery przykłady szkód, jakie wyrządził Polsce nacjonalizm (akapity:10.,12.,13.).

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 12. *(1 pkt)*

Jaką funkcję w tekście pełni cudzysłów w wyrażeniu „getto ławkowe”?

A. Akcentuje ironię.
B. Wyodrębnia cytat.
C. Wyodrębnia nazwę własną.
D. Oddaje przenośne znaczenie.

Zadanie 13. *(2 pkt)*

Jakie funkcje pełnią akapity 8. i 15. w stosunku do wszystkich akapitów poprzedzających je?

a) akapit 8. .....

b) akapit 15. .....

Zadanie 14. *(1 pkt)*

Jak na pytanie przywołane w akapicie 1. odpowiada Jan Nowak-Jeziorański?

.....

.....

.....

Zadanie 15. *(2 pkt)*

Ułóż notatkę biograficzną (w dowolnej formie) o Janie Nowaku-Jeziorańskim, zawierającą cztery informacje podane w tekście.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Część II – pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu. Wybierz temat i napisz wypracowanie nie krótsze niż dwie strony, tj. około 250 słów.

Temat 1. **Charakteryzując Makbeta na podstawie danych fragmentów dramatu Szekspira, określ, na czym polega tragizm postaci i porównaj go z tragizmem bohatera ze znanego Ci dramatu antycznego.**

William Szekspir ***Makbet*** (fragmenty)

AKT I, SCENA VII

MAKBET

Jeśli to, co się ma stać, stać się musi,
Niechby przynajmniej stało się niezwłocznie.
Gdyby ten straszny cios mógł przeciąć wszelkie
Dalsze następstwa, gdyby ten czyn mógł być
Sam w sobie wszystkim i końcem wszystkiego
Tylko tu, na tej doczesnej mieliźnie,

O przyszłe życie bym nie stał. Lecz zwykle
W podobnych razach tu już kaźń nas czeka.
Krwawa nauka, którą dajem, spada
Na własną naszą głowę. Sprawiedliwość
Zwraca podaną przez nas czarę jadu
Do własnych naszych ust. Z podwójnych względów
Należy mu się u mnie bezpieczeństwo:
Jestem i krewnym jego, i wasalem.
To samo zbyt już przeważnie potępia
Taki postępek — lecz jestem, co więcej,
I gospodarzem jego, który winien
Drzwi zamknąć jego zabójcy, nie owszem
Sam mu do piersi zbójczy nóż przykładać.
A potem, Dunkan tak skromnie piastował
Swą godność, tak był nieskalanie czysty
W pełnieniu swego wielkiego urzędu,
Że cnoty jego, jak anioły nieba,
Piorunującym głosem świadczyć będą
Przeciw wyrodnym sprawcom jego śmierci,
I litość, jako nowo narodzone
Nagie niemowlę lub cherub siedzący
Na niewidzialnych, powietrznych rumakach,
Wiać będzie w oczy każdemu okropny
Obraz tej zbrodni, by wiatr łzy osuszył.
Jeden, wyłącznie jeden tylko bodziec
Podżega we mnie tę pokusę, to jest
Ambicja, która przeskakując siebie,
Spada po drugiej stronie.

Wchodzi Lady Makbet

Cóż tam?

LADY MAKBET

Właśnie
Wstał od wieczerzy. Po coś się oddalił?

MAKBET

Czy pytał o mnie?

LADY MAKBET

Ty mnie o to pytasz?

MAKBET

Nie postępujmy dalej na tej drodze:
Dopiero co mnie obdarzył godnością
I sam dopiero co sobie kupiłem
Złotą u ludzi sławę, sławę, którą
Godziłoby się jak najdłużej w świeżym
Utrzymać blasku, nie zaś tak skwapliwie
Odrzucać.

LADY MAKBET

Byłaż pijaną nadzieja,
Co cię niedawno jeszcze kołysała?
Zasnęłaż potem i budziż się teraz,
Żeby ospale, trwożnie patrzeć na to,
Na co tak raźnie wtedy poglądała?
Nie lepsze dajesz mi wyobrażenie
I o miłości twojej. Masz skrupuły
Mężnie w czyn przelać to, czego pożądasz?

Chciałbyś posiadać to, co sam uznajesz
Ozdobą życia, i chcesz żyć zarazem
W własnym uznaniu jak tchórz albo jako
Ów kot, w przysłowiu[1] gminnym, u którego
„Nie śmiem" przeważa „chciałbym".

MAKBET

Przestań, proszę.
Na wszystkom gotów, co jest godne męża;
Kto więcej waży, nie jest nim[2].

LADY MAKBET

I jakiż
Zły duch ci kazał tę myśl mi nasunąć?
Kiedyś ją powziął, wtedy byłeś mężem:
O ile byś był więcej tym, czym byłeś,
O tyle więcej byłbyś nim. Nie była
Wtedy po temu pora ani miejsce,
Jedno i drugie stworzyć byłbyś gotów;
Teraz się jedno i drugie nastręcza,
A ty się cofasz? Byłam karmicielką
I wiem, jak to słodko kochać dziecię,
Które się karmi; byłabym mu jednak
Wyrwała była pierś z ust nadstawionych,
Które się do mnie tkliwie uśmiechały,
I roztrzaskała czaszkę, gdybym była
Zobowiązała się do tego czynu,
Jak ty do tego.

MAKBET

Gdybyśmy chybili?

LADY MAKBET

Chybić! Obwaruj jeno swoje męstwo,
A nie chybimy. Skoro Dunkan zaśnie
(Co naturalnie po trudach dnia prędko
Pewnie nastąpi), przyrządzonym winem
Dwóch pokojowców jego tak uraczę,
Że się ich pamięć, ten stróż mózgu, w parę
A władz siedlisko zamieni w alembik[3].
Gdy snem zwierzęcym ujęci, jak trupy
Spoczywać będą, czegóż nie zdołamy
Dokazać wtedy ze śpiącym Dunkanem?
Czego nie złożyć na jego pijaną
Służbę, na którą spadnie cała wina
Naszego mordu? [...]

MAKBET

Niech się więc stanie! Wszystkie moje siły
Nagnę do tego okropnego czynu.
Idźmy i szydźmy z świata jasnym czołem:
Fałsz serca i fałsz lic muszą iść społem.

Wychodzą [...]

---

[1] *ów kot w przysłowiu* – kot chciałby zjeść rybę, ale boi się zmoczyć sobie łapki

[2] *kto więcej waży, nie jest nim* – kto się waży na więcej niż ja, nie jest prawdziwym mężem, lecz szaleńcem lub zbrodniarzem

[3] alembik – dawny przyrząd służący do destylacji, głównie alkoholu

AKT V, SCENA V

[…]

MAKBET

Dawno już smaku trwogi zapomniałem:
Był czas, gdym drętwiał słysząc głos puszczyka,
Gdy przy słuchaniu powieści o strachach
Włos mi się jeżył i prężył na głowie,
Jakby był żywy; czas ten prędko minął;
Przeładowałem się okropnościami:
Spoufalone z zgrozą zmysły moje
Stępiały na wpływ wrażeń.

Sejton powraca

Co znaczyły
te krzyki?

SEJTON

Panie, królowa umarła!

MAKBET

Powinna była umrzeć nieco później;
Czego się było tak spieszyć z tą wieścią?
Ciągle to jutro, jutro i znów jutro
Wije się w ciasnym kółku od dnia do dnia,
Aż do ostatniej głoski czasokresu;
A wszystkie wczora to były pochodnie,
Które głupocie naszej przyświecały
W drodze do śmierci. Zgaśnij, wątłe światło!
Życie jest tylko przechodnim półcieniem,
Nędznym aktorem, który swoją rolę
Przez parę godzin wygrawszy na scenie
W nicość przepada – powieścią idioty,
Głośną, wrzaskliwą, a nic nie znaczącą.

Przekład Józefa Paszkowskiego
(William Szekspir, *Makbet,* Ossolineum 1967)

Temat 2. **Kłótnia u Borynów**

Zanalizuj podany fragment *Chłopów* Władysława Reymonta i scharakteryzuj występujące w nim postacie. Na podstawie fragmentu i I tomu powieści określ przyczyny kłótni i źródła dramatyczności sceny.

Władysław Reymont ***Chłopi*** (fragment)

– Gospodarz idą! - zawołał Witek prędko, aż Antek drgnął ze strachu.[...]

Boryna wrócił do izby swojej, już tam czekali nań wszyscy... Milczeli, ino wszystkie oczy podniosły się na niego i opadły wnet, bo przystanął na środku, obejrzał się po nich i zapytał drwiąco:

– Wszystkie! Jak na sąd jaki!

– Nie na sąd, ino do was przyślim z proszeniem – rzekła nieśmiało kowalowa.[...]

– Czego chcecie, mówcie! - zawołał ostro, zniecierpliwiony milczeniem.

– A to... mów, Antek... a to przyślim wedle tego zapisu[4].. - jąkała kowalowa.

– Zapis zrobiłem, a ślub w niedzielę... to wam rzeknę!

– To wiemy, ale nie o to przyślim.

– A czego?

– Zapisaliście całe sześć morgów!

– Bom tak chciał, a zechcę, to w ten mig zapiszę wszystko...

– Jak wszystko będzie wasze, to zapiszecie! – powiedział Antek.

[4] zapis – przeznaczenie w testamencie określonego świadczenia majątkowego osobie nie będącej spadkobiercą

– A czyjeż to jest, co? Czyje?...

– Dziecińskie, nasze.

– Głupiś jak ten baran! Grunt jest mój i zrobię z nim, co mi się spodoba!

– Zrobicie abo i nie zrobicie...

– Ty mi wzbronisz, ty!

– A ja, a my wszystkie, a nie, to sądy wam wzbronią! - krzyknął, bo już nie mógł ścierpieć i buchnął zapamiętałością.

– Sądami mi wygrażasz, co? Sądami! Zamknij ty gębę, pókim dobry, bo pożałujesz! – krzyczał przyskakując do niego z pięściami.

– A ukrzywdzić się nie damy! - wrzasnęła Hanka podnosząc się na nogi.

– A ty czego? Trzy morgi piachu wniesła i starą płachtę[5] a będzie tu pysk wywierała?

– Wyście i tyla Antkowi nie dali, nawet tych jego morgów matczynych, a robimy wam za parobków, jak te woły.[...]

– Jak wam krzywda, idźcie se poszukać lepiej!

– Nie pójdziem szukać, bo tu jest nasze! Nasze po dziadach pradziadach! – zawołał mocno Antek.

Stary uderzył go oczami i nic nie odrzekł, przysiadł przed komin i pogrzebaczem tak dziabał w głownie, aż iskry się sypały - zły był, ognie chodziły mu po twarzy i włosy mu cięgiem spadały na oczy, jarzące jak u żbika... ale się jeszcze hamował, choć ledwie i zdzierżał...

Długie milczenie zaległo izbę, że ino te przysapki a dychania prędkie słychać było. Hanka szlochała z cicha i pohuśtywała dziecko, bo skamleć poczęło.

– My nie przeciwni ożenkowi, chcecie, to się żeńcie...

– A przeciwcie się, dużo o to stoję!...

– Ino zapis odbierzcie – dorzuciła przez łzy Hanka.

– Zmilkniesz ty, a to, psiachmać, jazgocze cięgiem jak ta suka! - rzucił z taką mocą pogrzebacz w ogień, aż się głownie potoczyły na izbę.

– A wy się miarkujcie, bo to nie dziewka wasza, żebyście gębę wywierali na nią!

– To czemu pyskuje!

– Ma prawo, bo się o swoje upomina! – wrzeszczał coraz mocniej Antek.

– Chcecie, to i zapiszcie, ale to, co ostało, odpiszcie na nas – zaczęła cicho kowalowa.

– Głupiaś! Widzisz ją, mojem się tu będzie dzieliła! Nie bój się, na wycug[6] do waju nie pójdę... – rzekłem!

– A my nie ustąpim. Sprawiedliwości chcemy.

– Jak wezmę kija, to wama dam sprawiedliwość.

– Spróbujcie ino tknąć, a pewnikiem wesela nie doczekacie...

I jęli się już kłócić, przyskakiwać do się, grozić, bić pięściami w stół, wykrzykiwać a wypominać wszystkie swoje żale i krzywdy. Antek tak się zapamiętał i tak rozsrożył, że wściekłość buchała z niego i raz w raz już starego chwytał to za ramię, to za orzydle i gotów był bić... ale stary jeszcze się hamował, nie chciał bijatyki, odpychał Antka, na obelgi z rzadka odpowiadał, bych ino dziwowiska la sąsiadów i wsi całej nie czynić. [...] Hanka ryknęła nowym, ogromnym płaczem, wsparła się o okap i jęła zalewanym przez łzy, nieprzytomnym głosem krzyczeć:

– Na żebrę ino nam iść, we świat... o mój Jezus, mój Jezus!... A jak te woły harowalim i dnie... i noce... za parobków... a teraz co?.. A Pan Bóg was pokarze za krzywdę naszą!... Pokarze... Całe sześć morgów zapisali... a te szmaty po matce... te paciorki... to wszystko... i la kogo to? La kogo?.. La takiej świni! A żebyś pode płotem zdechła za krzywdę naszą, a żeby cię robaki roztoczyły, ty wywłoko, ty lakudro jedna, ty!...

– Coś powiedziała?.. - zaryczał stary przyskakując do niej...

– Że lakudra i włók[7] ten, to i cała wieś wie o tym... cały świat!... cały!...

– Wara ci od niej, bo ci ten pysk o ścianę rozbiję, wara... - i jął nią trząść, ale już Antek przyskoczył i osłonił, i również krzyczeć począł:

– I ja przywtórzę[8], że lakudra jest, włók, ja! A spał z nią, kto chciał, ja!... - wołał nieprzytomnie

[5] płachta – duży kawał płótna do noszenia trawy (tu w znaczeniu: rzecz bezwartościowa, nic)

[6] wycug – dożywotnie utrzymanie zapewnione rodzicom przez dzieci po przekazaniu im majątku

[7] włók – (także: włóka, wywłoka) – kobieta prowadząca rozwiązłe życie

[8] przywtórzyć (gw.) – potwierdzić

i gadał, co mu ślina na język przyniesła, nie skończył, bo stary, rozwścieklony już teraz do ostatka, trzasnął go tak w pysk, aż rymnął łbem na oszkloną szafkę i z nią razem zwalił się na ziemię... Porwał się rychło, okrwawiony, i runął na ojca.

Rzucili się na siebie jak dwa psy wściekłe, chycili się za piersi i wodzili po izbie, miotali, bili sobą o łóżka, o skrzynie, o ściany, aż łby trzaskały. Krzyk się podniósł nieopisany, kobiety chciały ich rozerwać, ale przewalili się na ziemię i tak zwarci całą nienawiścią i krzywdami tarzali się, gnietli, dusili...

Całe szczęście, że rychło rozerwali ich sąsiedzi i odgrodzili od siebie... Antka przenieśli na drugą stronę i zlewali wodą, tak osłabł z umęczenia i upływu krwi, bo twarz miał porozcinaną o szyby.

Staremu nic się nie stało; spencer miał nieco podarty i twarz podrapaną i aż siną z wściekłości... Sklął i powyganiał ludzi, co się byli zlecieli, drzwi od sieni zamknął i siadł przed kominem...

Ale uspokoić się nie mógł, bo mu cięgiem wracało przypomnienie tego, co na Jagnę wypowiedzieli, a żgało[9] go w serce jakby nożem...

– Nie daruję ja ci tego, psie jeden, nie daruję! - przysięgał sobie w duszy. - Jakże, na Jagusię... – Ale wnet przychodziło mu do głowy i to, co nieraz już słyszał o niej, co dawniej pogadywali, a na co nie zwracał uwagi! Gorąco mu się robiło i dziwnie duszno, i dziwnie markotno... – Nieprawda, pleciuchy i zazdrośniki, wiadomo! - wykrzyknął w głos, ale coraz więcej mu się przypominało gadań ludzkich. – Jakże, rodzony syn powieda, to nie mają szczekać! Ścierwa! – ale żarły go te wspominki, jak ogień...

(Władysław Reymont, *Chłopi*, Warszawa 1977)

[9] żgać (gw.) – kłuć, uderzać czymś ostrym

OCENIANIE
POZIOM PODSTAWOWY

Część I – rozumienie czytanego tekstu

O patriotyzmie i nacjonalizmie

Model zawiera przewidywane odpowiedzi. Odpowiedzi zdającego mogą przybierać różną formę **językową, ale ich sens musi być synonimiczny wobec modelu . Oceniając pracę zdającego, należy stosować punktację z modelu.**
Uwaga: Za pełną odpowiedź przyznaje się maksymalną liczbę punktów, za niepełną –wskazaną w rubryce „punkty cząstkowe". Nie należy przyznawać połówek punktów.
Za brak odpowiedzi lub odpowiedź błędną nie przyznaje się punktów.

Nr zadania	Proponowane odpowiedzi	Maksymalna liczba punktów	Punkty cząstkowe
1.	D	1	0
2.	np.: uwolniły, wyzwoliły, wyswobodziły, wytworzyły, stworzyły, stały się źródłem	1	0
3.	patriotyzm – uczucie, cnota nacjonalizm – światopogląd, grzech	1	0
4.	Emigrantom brakuje poczucia swojskości.	1	0
5.	*Nacjonalizm:* – powoduje stawianie interesu narodowego nad normami moralnymi/nad innymi narodami – usprawiedliwia niszczenie słabszych przez silniejszych – prowadzi do wojen i tragedii ludzkich *uznajemy cytowanie*	1	0
6.	akapit 9.	1	0
7.	nacjonalizm ukraiński, faszyzm, hitleryzm, nacjonalizm serbski, nacjonalizm polski *dopuszczalne konkretne przykłady nacjonalizmów*	2 (za wskazanie 5 przykładów)	1 (za wskazanie 3-4 przykładów)
8.	– nadają wypowiedzi osobisty charakter (funkcja ekspresywna) – osadzają w konkretnej rzeczywistości historycznej/kontekście historycznym (funkcja informatywna) – czynią tekst wiarygodnym (funkcja impresywna) – unaoczniają rozważane w tekście problemy	2	1
9.	„nacjonalizm jest matką nieszczęść"	1	0
10.	A	1	0
11.	– konflikt polsko-ukraiński/rozbudzenie ukraińskiego nacjonalizmu – utrata sympatii i poparcia Zachodu dla polskich aspiracji – uznanie Polaków za najbardziej antysemicki naród Europy	2 (za wskazanie 4 przykładów)	1 (za wskazanie 2-3 przykładów)

	– stawianie znaku równości między antysemityzmem polskim i hitlerowskim – oskarżenie o udział w zagładzie Żydów		
12.	D	1	0
13.	akapit 8. – skrótowe podsumowanie wcześniejszych rozważań/akapitów 1-7 akapit 15. – ujawnienie emocji autora/podsumowanie całego artykułu/puenta	2	1
14.	patriotyzm i nacjonalizm są to pojęcia przeciwstawne	1	0
15.	– wyemigrował z Polski z powodów politycznych – odbywał służbę wojskową na Wołyniu – przebywał w Londynie jako emisariusz – wypowiadał się w prasie i radiu/był dziennikarzem i autorem artykułów prasowych – uczestniczył w spotkaniach poświęconych polityce i historii	2 (za podanie 4 informacji)	1 (za podanie 3 informacji)
	razem	20	

Temat 1: **Charakteryzując Makbeta na podstawie danych fragmentów dramatu Szekspira, określ, na czym polega tragizm postaci i porównaj go z tragizmem bohatera ze znanego Ci dramatu antycznego.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

1. Określenie sytuacji, np.: **0 - 4**

Fragment I

a. plany zabicia króla i zdobycia tronu (początek utworu),
b. Dunkan gościem w zamku Makbeta,
c. rola Lady Makbet,

Fragment II

d. informacja o śmierci królowej (koniec utworu),
e. refleksje Makbeta o sobie i życiu.

2. Kreacja Makbeta, np.: **0 - 8**

a. rycerz, wierny poddany króla,
b. sława wśród ludzi i wdzięczność króla,
c. ambicja i żądza władzy,
d. wahania bohatera jako gospodarza, krewnego i wasala,
e. świadomość ohydy moralnej planowanego czynu (zalety króla),
f. lęk, przekonanie o nieuchronności kary,
g. słabość, uleganie wpływom,
h. cynizm (zbrodnia z premedytacją, zaplanowanie fałszywej rozpaczy),
i. przemiana wewnętrzna (stępienie wrażliwości moralnej),
j. zobojętnienie, otępienie (np. śmierć żony),
k. poczucie klęski,
l. utrata wiary w sens życia.

3. Tragizm Makbeta, np.: **0 - 4**

a. działania bohatera zależą od jego wolnej woli,
b. wybór pomiędzy wartościami (dobrem) a zbrodnią dla zdobycia władzy (złem),
c. konflikt pomiędzy sumieniem a namiętnościami,

d. świadomość, że wyrządzone zło pociągnie za sobą następne,
e. samotność i wyobcowanie na skutek popełnionej zbrodni,
f. postrzeganie świata jako teatru (przypadkowość egzystencji).

4. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu całego utworu. 0 - 1

5. Zaprezentowanie postaci z dramatu antycznego. 0 - 1

6. Tragizm bohatera antycznego (na przykładzie wybranej postaci), np.: 0 - 4

a. daremność działań człowieka zdeterminowanego przez siły wyższe – fatum,
b. starcie równorzędnych racji moralnych prowadzące do nieuchronnej katastrofy (konflikt tragiczny),
c. brak winy lub tzw. wina tragiczna (nieświadomość winy),
d. ironia tragiczna,
e. bohater zarazem winowajcą i ofiarą (tragiczne zbłądzenie).

7. Podsumowanie - porównanie tragizmu Makbeta i bohatera antycznego 0-3

pełne, np.: 3

wskazanie różnic (podobieństw) między tragizmem Makbeta i bohatera antycznego (np. konflikt wewnętrzny – fatum; świadomość winy – nieświadomość winy; kara sprawiedliwa – kara nieproporcjonalna do winy; dynamizm bohatera – statyczność bohatera; nieuchronność klęski);

częściowe, np.: *(2)*

wskazanie niektórych różnic między tragizmem Makbeta i bohatera antycznego;

próba podsumowania, np.: *(1)*

wskazanie jednej istotnej różnicy między tragizmem Makbeta i bohatera antycznego.

Uwaga: należy uznać interpretację, że kreacja Makbeta jest różna od klasycznego rozumienia tragizmu.

Temat 2. **Kłótnia u Borynów.**

Analizując podany fragment *Chłopów* Władysława Reymonta, scharakteryzuj występujące w nim postacie. Na podstawie fragmentu i całości I tomu powieści określ przyczyny kłótni i źródła dramatyczności sceny.

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 25 punktów)

Wstępne rozpoznanie fragmentu

1. Umiejscowienie sceny w powieści, np.: 0-2

a. punkt kulminacyjny (w 1. tomie) konfliktu w rodzinie Borynów,
b. scenę poprzedzają zaręczyny Boryny z Jagną,
c. skutek kłótni – wyrzucenie Antka z rodziną z chaty przez Borynę.

Kreacje bohaterów

2. Maciej Boryna, np.: 0-4

a. jest władczy (np. zamykanie wypowiedzi słowem *rzekłem*, stanowczość tonu),
b. jest głową rodziny Borynów,
c. ma wysoką pozycję w hierarchii wiejskiej,
d. broni swojej pozycji (*na wycug do waju nie pójdę),*
e. lekceważy roszczenia dzieci,
f. obraża dzieci (np. *głupiś jak ten baran, głupiaś, jazgocze cięgiem jak ta suka,* wytyka Hance brak posagu).
g. początkowo wstrzymuje emocje, unika kontaktu fizycznego z synem,
h. ulega emocjom, ogarnia go wściekłość pod wpływem słów Hanki i Antka o Jagnie,
i. jest zaślepiony namiętnością (nie chce wierzyć oskarżeniom dotyczącym Jagny),
j. jest mściwy, zawzięty.

3. **Antek Boryna, np.:** **0-4**
   a. przed rozmową czuje strach,
   b. wypowiada się w imieniu wszystkich dzieci,
   c. upomina się stanowczo o swoje,
   d. chce zająć miejsce ojca, czuje się mu równy,
   e. ma silne poczucie własności,
   f. odwołuje się do sprawiedliwości, grozi sądem,
   g. ulega coraz większym emocjom, jest porywczy, inicjuje konfrontację fizyczną,
   h. staje w obronie żony,
   i. przeciwstawia się ojcu,
   j. oskarża ojca o bezprawne rozporządzanie ziemią,
   k. rani ojca, oskarżając Jagnę.

4. **Hanka Borynowa, np.:** **0-2**
   a. okazuje hardość,
   b. ma odwagę sprzeciwić się teściowi,
   c. ujawnia skrajne emocje (od odwagi do lamentu),
   d. oskarża Jagnę o niemoralne zachowanie, używa wobec niej obelżywych określeń,
   e. nie panuje nad sobą.

5. **Kowalowa, np.:** **0-2**
   a. inicjuje rozmowę,
   b. brzemię rozmowy z ojcem zrzuca na brata,
   c. zachowuje się biernie,
   d. stara się nie narażać ojcu,
   e. mówi nieśmiało, cicho, jąka się.

6. **Przedstawienie przyczyn kłótni (na podstawie fragmentu i I tomu powieści), np.:** **0-4**

bezpośrednia:

   a. zapis ziemi na rzecz Jagny,

inne:

   b. ziemia jako wartość najwyższa,
   c. zagrożenie bytu w wypadku utraty ziemi,
   d. poczucie krzywdy (np. należne im matczyne morgi, wykorzystywanie dzieci: Antkowie),
   e. osoba Jagny (zawiść Hanki, zazdrość Antka, namiętność Boryny),
   f. charaktery adwersarzy (silne osobowości Antka i Macieja, ich porywczość, duma),
   g. konflikt pokoleń, interesów.

7. **Źródła dramatyczności sceny (na podstawie fragmentu i I tomu powieści) , np.:** **0-4**
   a. naturalistyczna motywacja zachowań (popędy, instynkty, walka o byt),
   b. konfrontacja ojca z synem,
   c. wyeksponowanie emocji w kreacjach postaci,
   d. dynamika sceny, stopniowanie napięcia,
   e. przewaga dialogu.

8. **Podsumowanie – związane z tematem, wynikające z analizy tekstu** **0-3**
   pełne, np.: **3**
   ziemia wartością nadrzędną, naturalistyczna koncepcja człowieka, zakładająca, że życie to walka o byt, konflikt postaw, charakterów i emocji,
   częściowe, **np.:** *(0-2)*

ziemia wartością nadrzędną, konflikt postaw, charakterów i emocji,
próba podsumowania, **np.:** *(1)*
ziemia wartością nadrzędną lub konflikt postaw, charakterów i emocji.

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 5 punktów)

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu.

– podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, 5
– uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części, 3
– wskazująca na podjęcie próby porządkowania myśli, na ogół spójna. 1
Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

III. STYL (maksymalnie 5 punktów)

– jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, 5
– zgodny z zastosowana formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka, 3
– na ogół komunikatywny, dopuszczalne schematy językowe. 1
Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 12 punktów)

– język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia, fleksja, 12
– język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, 9
– język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia, 6
– język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych, 3
– język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych. 1
Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 3 punkty)

– bezbłędna ortografia; poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), 3
– poprawna ortografia (nieliczne błędy II stopnia); na ogół poprawna interpunkcja, 2
– poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia); interpunkcja niezakłócająca komunikacji (mimo różnych błędów). 1
Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY **0-4**

Miejsce na naklejkę z kodem szkoły

dysleksja ☐

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA POLSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające tworzenie tekstu własnego w związku tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu. Wybierz jeden z nich i napisz wypracowanie.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Możesz korzystać ze słownika poprawnej polszczyzny i słownika ortograficznego.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ◉ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za napisanie wypracowania można otrzymać łącznie **40 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Tworzenie tekstu własnego w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Wybierz temat i napisz wypracowanie nie krótsze niż trzy strony, tj. około 250 słów.

Temat 1. **Analizując podany fragment IV części *Dziadów* Adama Mickiewicza, wyjaśnij, na czym polega romantyczna konwencja mówienia o miłości. Zwróć uwagę na zawartą w tekście koncepcję miłości i związane z nią środki artystycznego wyrazu.**

Adam Mickiewicz ***Dziady*** – część IV

GUSTAW

Ileż znowu pamiątek [...]!
Tam ona wyszła patrzeć na igraszkę dzieci,
[...]
Odtąd wszystkich spraw moich, chęci, myśli panią,
Ach, odtąd dla niej tylko, o niej, przez nią, za nią!
Jej pełne dotąd jeszcze wszystkie okolice:
Tu po raz pierwszy boskie obaczyłem lice,
Tu mnie pierwszej rozmowy uczciła wyrazem,
Tutaj, na wzgórku, Russa czytaliśmy razem;
Altankę jej pod tymi uwiązałem chłody,
Z tych lasów przynosiłem kwiateczki, jagody,
Z tych zdrojów, stojąc przy mnie, wywabiała wędką
Srebrnopiórego karpia, pstrąga z kraśną cętką;
A dziś!...
(płacze)
[...] Byłem i w ogrodzie,
Pod tęż porę, w jesieni, przy wieczornym chłodzie,
Też same cieniowane chmurami niebiosa,
Tenże bladawy księżyc i kroplista rosa,
I tuman na kształt z lekka prószącego śniegu;
I gwiazdy toną w błękit po nocnym obiegu,
I taż sama nade mną świeci gwiazdka wschodnia,
Którą wtenczas widziałem, którą widzę co dnia;
W tychże miejscach toż samo uczucie paliło.
Wszystko było jak dawniej – tylko jej nie było!
Podchodzę ku altance, jakiś szmer u wniścia,
To ona?... Nie! to wietrzyk zżółkłe strząsał liścia.
Altano! mego szczęścia kolebko i grobie,
Tum poznał, tum pożegnał!... ach! com uczuł w tobie!
[...]
(z żalem)
O nie! nas Bóg urządził ku wspólnemu życiu,
Jednakowa nam gwiazda świeciła w powiciu,
[...]
Ten sam powab we wszystkim, toż samo niechcenie,
Też same w myślach składnie i w czuciach płomienie.
Gdy nas wszędzie tożsamość łączy niedościgła,
Bóg osnuł przyszłe węzły,
(z żalem największym)
a tyś je rozstrzygła!

(mocniej, gniewny)
Kobieto! puchu marny! ty wietrzna istoto!
Postaci twojej zazdroszczą anieli,
A duszę gorszą masz, gorszą niżeli!...
[...]
Niech ją sumienia sztylety ranią!
[...]
Pójdę tylko spojrzeć na nią.
[...]
Po co? Czego chcę od niej? O zazdrości podła!
I jakież są jej grzechy?
Czyli mię słówkiem dwuznacznym podwiodła?
Czy wabiącymi łowiła uśmiechy
Albo kłamliwe układała lice?
I gdzież są jej przysięgi, jakie obietnice?
Miałemże od niej choć przez sen nadzieję?
Nie! nie! sam urojone żywiłem mamidła,
Sam przyprawiałem jady, od których szaleję!
[...]
O, gdybym mógł choć przez sen pokazać się tobie,
Gdybyś na mojej pamiątkę męki
Jeden przynajmniej dzionek chodziła w żałobie,
Przypięła jednę czarną wstążkę do sukienki!...
Może spojrzysz ukradkiem... i łezka boleści...
I pomyślisz westchnąwszy: ach, on mię tak kochał!
(z dziką ironią)
Stój, stój, żałośne pisklę!... precz, wrzasku niewieści!
Będęż, jak dziecko szczęścia, umierając szlochał?
[...]
Rób, co chcesz, jesteś woli swojej panią,
Zapomnij!... ja zapomnę! [...]
(pauza)
Ach, wzdycham! czegoż wzdycham? ha! westchnąłem za nią,
Nie! nie mogę zapomnieć o niej i umarły.
Wszakże ją widzę, wszak tu, o, tu stoi!
Płacze nade mną... jaka łezka szczera!
(z żalem)
Płacz, moja luba, twój Gustaw umiera!
[...]
(podnosi sztylet)
(z żalem)
Nie bój się, luba, on się nic nie boi!
Czego żałujesz, on nic z sobą nie zabiera!
Tak! wszystko! wszystko tobie zostawię,
Zostawię życie, i świat, i rozkosze,
(z wściekłością)
I twego!... wszystko... o nic... ani łzy nie proszę!
[...]
(przebija się)

(Adam Mickiewicz, *Dzieła*, Warszawa 1955)

Temat 2. **Analizując i interpretując utwór Jarosława Iwaszkiewicza *Wiewiórka*, przedstaw wzajemne relacje między narratorem a światem przedstawionym.**

Jarosław Iwaszkiewicz ***Wiewiórka***

Dla Tereski

Wczoraj byłem na cmentarzu. Pogodny poranek późnej jesieni usposabiał melancholijnie. Wzdłuż drogi, którą przeszedłem, rosły stare wiśniowe drzewa i wyglądały jak duże wiązki różowych i kremowych liści. Perspektywy były mgliste, ale niebo bezchmurne i niebieskie, jakie tylko u nas w jesieni bywa.

Stałem sobie nad „moimi" grobami, zastanawiając się nad jałowością podobnej wędrówki. Nic ja im już nie pomogę, nic oni mnie nie pomogą. Śpią, nic ich nie obchodzą ani ja, ani moje wszystkie tak skomplikowane sprawy. Jeden był tylko pożytek z takich odwiedzin: z niskich mogiłek, z uschłych wieńców, ze wspaniałych, pochylonych zachodnim wiatrem drzew, jakimi porośnięty był cmentarz — wiało wielkim spokojem. Wszystko, co się we mnie ostatnio gotowało, co falowało, co niepokoiło — wygładzało się. Pochylałem się ku ziemi, ale jednocześnie wyprostowywałem się, wygładzałem. Wiedziałem, że to nie na długo, ale może po ten spokój przychodziłem właśnie w to miejsce.

Naokoło było cicho. Dzień był pogodny nad wszelki wyraz, ale powszedni. Ludzie byli przy pracy. Z kartofliska, które rozciągało się za cmentarzem, dochodziły dalekie odgłosy rozmów i chwilami trzepanie się koparki. Tym ciszej wydawało się w sąsiedztwie.

Zatęskniłem bardzo do takiego spokoju, chciałem, aby już wszystko się we mnie ostatecznie uspokoiło. Aby nie szastał się we mnie gniew, wściekłość, sprzeciwy losowi i inne takie ciężkie do znoszenia namiętności. Cicho tu było całkowicie, wszystko tu było zakończone. I mnie się chciało już wszystko zakończyć.

W momencie kiedy cisza naciągnęła się jak nitka, kiedy pochyliłem głowę przybitą jak gdyby tą ciszą, usłyszałem jakiś szelest. Z sosny, która stała nad grobem, obrywając pazurkami jesienne płatki sosnowej kory, podobne do brunatnych płatków kwiatowych — zsuwała się wiewiórka.

Wszystkie jej ruchy były zadziwiająco precyzyjne i celowe. Zwierzątko zainteresowało mnie i począłem się mu pilnie przypatrywać. Wiewiórka zeszła z drzewa na ziemię, stanęła słupka i spojrzała na mnie. Ponieważ stałem nieruchomo, zdecydowała, że to jest nieważne, i zajęła się swoimi sprawami. Przechodząc szybkimi ruchami wzdłuż mogił wybrała takie miejsce, gdzie naokoło jakiegoś pomnika powstał rowek wycięty sztychami łopaty. Na tym kancie rosła obfita, sucha już w tej chwili trawa. Wiewiórka zatrzymała się przez chwilę, powąchała trawę, a potem zszedłszy na dół skarpy szybko zaczęła grzebać w gliniastym sztychu i podkopywać się do korzeni trawy. Zadziwiało mnie zdecydowanie i dokładność bystrych ruchów jej małych łapek. Kiedy dostatecznie podkopała korzenie trawy, wychwyciła z ziemi cały jej duży pęk razem z korzeniami. Uczyniła to pyskiem, a potem zwróciła się do mnie, jakby mi chciała pokazać swoje dzieło.

Siedziała teraz słupkiem przede mną z dużym pękiem trawy w zębach. Sprężynowym ruchem łapek naprzód otrzepała trawę z ziemi, oczyściła korzonki z piasku. A potem gestem blaszanego robota uderzyła parę razy w obie strony paczki trawy, spłaszczając je na kształt miniaturowej beli siana, takiej, jakie widzimy czasami na ciężarówkach czy na wagonach kolejowych przy dostawach wojskowych. Gdy doprowadziła paczkę trawy do zwartego, sprasowanego kształtu, jeszcze chwileczkę postała, a potem pomknęła z powrotem na tę sosnę, z której zlazła. Na szczycie sosny zniknęła na chwilkę i natychmiast pojawiła się znowu, już bez pęku trawy, i nie mieszkając ani chwilki w te pędy zeszła z sosny pomiędzy mogiłki. Powtórzyła się ta sama scena: popatrzyła na mnie, podkopała nowy pęk trawy, wyrwała go, otrzepała z ziemi (łapki naprzód), doprowadziła do żądanego kształtu (łapki w tył) i znowu pomknęła na sosnę.

Tak to się powtarzało może z pięć razy. Dłużej nie miałem już cierpliwości stać. Zapewne pracowała tak przez cały dzień.

Zrozumiałem łatwo cel tej czynności: wiewiórka wyścielała sobie dziuplę na sośnie. Tam miała zamieszkać na zimę, tam miała przeczekać te chwile, kiedy cmentarz i drzewa, i groby, i zeschłe kwiaty pokryje warstwa śniegu.

Śledząc zwinne ruchy wiewiórki przerwałem na chwilę moje rozmyślania o śmierci. I po prawdzie powiedziawszy, już do nich nie powróciłem. Spostrzegłem w krajobrazie mnie otaczającym sprawy i rzeczy, które mnie zainteresowały. Zacząłem się zastanawiać, dlaczego ta koparka kartofli tak często się zatrzymuje. Zacząłem myśleć o tym, że to tak późno, a ludzie jeszcze kopią kartofle. I nie mogłem sobie przypomnieć, czy to jest pole księżowskie — to za cmentarzem — czy to jest to, co zostało po folksdojczu Berze, który uciekł z Niemcami.

Pomyślałem z pewnego rodzaju czułością o gniazdku, które sobie słała wiewiórka. I gdy już wyszedłem za cmentarne wrota i znowu szedłem do domu, aleją różową od wiśniowych liści, wyobrażałem sobie, jak to ona wyjdzie z tej dziupli na wiosnę i niefrasobliwie rozpocznie swoje dzielne, beztroskie, bezcelowe życie — na cmentarzu.

1950

(Jarosław Iwaszkiewicz, *Wiewiórka,* w: *Opowiadania wybrane,* Czytelnik 1964)

OCENIANIE

Temat 1. **Analizując podany fragment IV części *Dziadów* Adama Mickiewicza, wyjaśnij, na czym polega romantyczna konwencja mówienia o miłości. (Zwróć uwagę na zawartą w tekście koncepcję miłości i związane z nią środki artystycznego wyrazu).**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można uzyskać maksymalnie 26 punktów)

Punktacja

1. Wstępne rozpoznanie fragmentu, np.: 0-3

a. temat: nieszczęśliwa miłość,
b. bohater: zakochany młodzieniec,
c. sytuacja: bohater wspomina utracona ukochaną,
d. sposoby prezentacji bohatera: monolog dramatyczny i didaskalia.

2. Dostrzeżenie elementów typowych dla romantycznej koncepcji miłości, np.: 0-9

a. miłość jest najważniejszą/jedyną wartością (bohater podporządkowuje jej wszystkie sfery swojego życia),
b. nie może być spełniona,
c. jest zjawiskiem ze sfery sacrum (kochankowie są sobie przeznaczeni przez Boga),
d. jest duchową jednością kochanków,
e. jest przeżywana jako uczucie bardzo gwałtowne,
f. zawiera w sobie różne, często skrajne emocje (np. rozpacz, gniew, ironię, czułość, wściekłość, bunt),
g. daje ogromne szczęście i jednocześnie ogromne cierpienie,
h. jest rodzajem szaleństwa,
i. prowadzi do samobójstwa (nieodwracalnie zmienia życie zakochanego).

3. Dostrzeżenie sposobów wyrazu typowych dla romantycznej konwencji literackiej, np.: 0-11

a. synkretyzm rodzajowy (połączenie liryki i dramatu),
b. typowe motywy (natura, wspólne czytanie, wieczór, pamiątki, księżyc, gwiazdy itp.),
c. funkcja scenerii (np. natura jest tłem, świadkiem przeżyć kochanków, zmienia się wraz z ich sytuacją),
d. gwałtowne emocje bohatera jako dominanta,
uzasadnienie, np.:
e. apostrofy do różnych adresatów (np. do nieobecnej ukochanej, do altany, do samego siebie),
f. nieregularne wersyfikacja (wersy głównie 13-zgłoskowe, ale też 11-zgłoskowe i krótsze) i układ rymów,
g. długie zdania z częstymi anaforami i wyliczeniami,
h. liczne anakoluty,
i. liczne wykrzyknienia (ach!, o nie!, ha! itp.),
j. liczne pytania retoryczne,
k. słownictwo silnie nacechowane emocjonalnie (kontrasty),
l. wyolbrzymiająca metaforyka (hiperbole),
m. kompozycja wypowiedzi podporządkowana swobodnemu falowaniu emocji.

4. Podsumowanie – związane z tematem, wynikające z analizy tekstu 0-3

pełne, np.: 3

zebranie cech romantycznej koncepcji miłości, dostrzeżenie jej różnych aspektów oraz związku z typowymi dla epoki sposobami wyrazu, interpretacja zagadnienia w kontekście innych idei romantyzmu (np. irracjonalizmu, indywidualizmu itp.),

niepełne, np.: (2)

zebranie cech romantycznej koncepcji miłości, dostrzeżenie jej różnych aspektów oraz związku z typowymi dla epoki sposobami wyrazu,
próba podsumowania, np.: (1)
lakoniczne zebranie najistotniejszych cech romantycznej koncepcji miłości.

Temat 2. **Analizując i interpretując utwór Jarosława Iwaszkiewicza *Wiewiórka*, przedstaw wzajemne relacje między narratorem a światem przedstawionym.**

I. ROZWINIĘCIE TEMATU (można przyznać maksymalnie 26 punktów)

1. Wstępne rozpoznanie całości, np.: 0-2

a. opowiadanie,
b. problematyka: sens życia i śmierci,
c. realia określające sytuację bohatera (data pod tekstem, wzmianka o Berze…).

2. Rozpoznanie narratora i adresata, np.: 0-4

a. narrator pierwszoosobowy (narracja pamiętnikarska, narrator należy do świata przedstawionego, jest tożsamy z bohaterem),
b. narrator to człowiek zmęczony życiem, targany namiętnościami,
c. narrator to człowiek pragnący spokoju,
d. narrator nie wierzy w „obcowanie dusz" (*Nic ja im już nie pomogę, nic oni mnie nie pomogą*.),
e. interpretacja dedykacji *Dla Tereski* (np.: wskazuje realnego adresata, zdrobnienie niesie ładunek emocjonalny…).

Analiza elementów świata przedstawionego i ich interpretacja

3. Czas i przestrzeń, np.: 0-3

a. pogodny jesienny poranek,
b. interpretacja symbolicznych znaczeń jesiennego poranka,
c. sceneria cmentarza,
d. interpretacja znaczeń cmentarza,
e. dwie przestrzenie: przestrzeń cmentarza i przestrzeń „za cmentarnymi wrotami".

4. Sposób prezentowania świata przedstawionego, np.: 0-4

a. liryzacja wypowiedzi,
b. środki językowe służące liryzacji (np.: metafory, instrumentacja głoskowa…),
c. kontrasty,
d. środki językowe służące kontrastom (np.: nagromadzenie czasowników),
e. kompozycja klamrowa.

5. Relacje między narratorem a światem przedstawionym, np.: 0-9

a. subiektywizm w postrzeganiu świata,
b. refleksyjna postawa wobec świata,
c. uleganie nastrojowi otoczenia,
d. zmysłowe odbieranie świata (rola ciszy, rola koloru),
e. dokładna analiza zachowań wiewiórki (postawa obserwatora),
f. dostrzeżenie analogii w zachowaniach wiewiórki i ludzi (pracowitość, budowanie domu, gromadzenie zapasów, aktywność…),
g. wiewiórka dla narratora jest symbolem (życia, dystansu do świata…),
h. pod wpływem obserwacji natury (wiewiórki) narrator wraca do życia,
i. znaczenie natury (np.: afirmacja, współodczuwanie…),
j. środki językowe wyrażające postawę wobec świata (np.: elementy języka potocznego, patetyczne zwroty…).

6. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów, np.: 0-1

a. filozoficznych,
b. historycznych,
c. literackich.

7. Podsumowanie – związane z tematem, wynikające z analizy tekstu 0-3

pełne, np.: **3**
dostrzeżenie wielości sensów utworu, wynikających z kreacji świata przedstawionego (np.: pytania egzystencjalne o sens życia i śmierci odnajdują swoje odpowiedzi – warto żyć, życie jest wartością samą w sobie, życie jako wędrówka ku śmierci…),
częściowe, np.: (2)
odczytanie głównej idei tekstu i dostrzeżenie jej związku z kreacją świata przedstawionego,
próba podsumowania, np.: (1)
odczytanie głównej idei tekstu (bohater odzyskuje wiarę w sens życia).

II. KOMPOZYCJA (maksymalnie 2 punkty) Punktacja

Kompozycję wypracowania ocenia się wtedy, gdy przyznane zostały punkty za rozwinięcie tematu

- podporządkowana zamysłowi funkcjonalnemu wobec tematu, spójna wewnętrznie, przejrzysta i logiczna; pełna konsekwencja w układzie graficznym, **2**
- uporządkowana wobec przyjętego kryterium, spójna; graficzne wyodrębnienie głównych części. **1**

Uwaga: *jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.*

III. STYL (maksymalnie 2 punkty)

- jasny, żywy, swobodny, zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi; urozmaicona leksyka, **2**
- zgodny z zastosowaną formą wypowiedzi, na ogół jasny; wystarczająca leksyka. **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

IV. JĘZYK (maksymalnie 8 punktów)

- język w całej pracy komunikatywny, poprawna, urozmaicona składnia, poprawne: słownictwo, frazeologia i fleksja, **8**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawne: składnia, słownictwo, frazeologia i fleksja, **6**
- język w całej pracy komunikatywny, poprawna fleksja, w większości poprawne składnia, słownictwo i frazeologia. **4**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów składniowych, leksykalnych (słownictwo i frazeologia), fleksyjnych, **2**
- język w pracy komunikatywny mimo błędów fleksyjnych, licznych błędów składniowych, leksykalnych. 1

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

V. ZAPIS (maksymalnie 2 punkty)

- bezbłędna ortografia;
  poprawna interpunkcja (nieliczne błędy), **2**
- poprawna ortografia (nieliczne błędy różnego stopnia);
  na ogół poprawna interpunkcja. **1**

Uwaga: jeśli powyższe kryteria nie zostały spełnione, nie przyznaje się punktów.

VI. SZCZEGÓLNE WALORY PRACY 0-4

JĘZYKI OBCE NOWOŻYTNE

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

1. Egzamin maturalny z języka obcego nowożytnego składa się z:

   a) egzaminu ustnego, organizowanego w szkole, ocenianego przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny

   b) egzaminu pisemnego, ocenianego przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.

2. Egzamin maturalny z języka obcego nowożytnego, jako przedmiotu obowiązkowego, jest zdawany w części ustnej i pisemnej na poziomie podstawowym.

3. Jeżeli zdający wybierze jako przedmiot dodatkowy ten sam język, który zdaje jako przedmiot obowiązkowy, przystępuje do egzaminu w części ustnej i pisemnej na poziomie rozszerzonym.

4. Egzamin z drugiego języka obcego nowożytnego wybranego jako przedmiot dodatkowy, zdawany jest w części ustnej i pisemnej na poziomie podstawowym lub rozszerzonym. Egzamin ustny i pisemny nie musi być zdawany na tym samym poziomie.
5. Wyniki egzaminu wyrażane są w skali procentowej.

6. Warunkiem zdania egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego, zdawanego jako przedmiot obowiązkowy, jest uzyskanie przez zdającego wymaganej liczby punktów zarówno w części ustnej, jak i pisemnej.

   Zdający zdał ustny egzamin maturalny z języka obcego nowożytnego, jeżeli uzyskał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania za wykonanie zadań.
   Zdający zdał pisemny egzamin maturalny z języka obcego nowożytnego, jeśli uzyskał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania za wykonanie zadań.

7. Wyniki egzaminu z języka obcego (w części ustnej i pisemnej) zdawanego jako przedmiot dodatkowy nie mają wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.

8. Na świadectwie dojrzałości wyniki egzaminu ustnego i pisemnego z języka obcego nowożytnego zdawanego jako przedmiot obowiązkowy i jako przedmiot dodatkowy zapisywane są oddzielnie, z określeniem poziomu egzaminu, do którego zdający przystąpił.

9. Egzamin ustny na poziomie podstawowym trwa 10 minut; zdający ma dodatkowo 5 minut na zapoznanie się z treścią zestawu zadań.
   Egzamin ustny na poziomie rozszerzonym trwa 15 minut; zdający ma dodatkowo 15 minut na zapoznanie się z treścią zestawu zadań i przygotowanie prezentacji.

10. Egzamin pisemny na poziomie podstawowym składa się z jednej części i trwa 120 minut. Egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym trwa 190 minut i składa się z dwóch części:
    -część pierwsza egzaminu trwa 120 minut
    -część druga egzaminu trwa 70 minut.

    Części egzaminu pisemnego na poziomie rozszerzonym oddzielone są przerwą.

11. W każdej części egzaminu pisemnego zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny.

1. EGZAMIN USTNY

1.1. STRUKTURA EGZAMINU USTNEGO Z JĘZYKA OBCEGO

POZIOM PODSTAWOWY		**punkty**	
		treść	**język**
Czas: 10 minut Przygotowanie: 5 minut			
Zad. 1.	**Trzy rozmowy sterowane:** **– uzyskiwanie, udzielanie informacji** **– relacjonowanie wydarzeń** **– negocjowanie**	3 3 3	5
Zad. 2.	**Opis ilustracji i odpowiedzi na dwa pytania**	6	
	Razem	**20**	

POZIOM ROZSZERZONY		**punkty**	
		treść	**język**
Czas: 15 minut Przygotowanie: 15 minut			
Zad. 1. Rozmowa na podstawie materiału stymulującego		6	7
Zad. 2. Prezentacja tematu oraz dyskusja z egzaminującym na temat prezentowanych zagadnień		7	
	Razem	**20**	

1.2. OPIS EGZAMINU USTNEGO

1. Egzamin ustny, zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym, składa się z dwóch zadań i sprawdza przede wszystkim sprawność mówienia.
2. Zdający wybiera i deklaruje na piśmie poziom egzaminu ustnego w terminie określonym w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej.
3. Egzamin na poziomie rozszerzonym różni się od egzaminu na poziomie podstawowym rodzajem i stopniem trudności zadań, zakresem sprawdzanych umiejętności oraz kryteriami oceny.
4. Podczas egzaminu zdający nie może korzystać ze słowników.

Poziom podstawowy

Zadanie pierwsze polega na przeprowadzeniu trzech rozmów sterowanych, w których role przyjmowane przez zdającego odpowiadają jego doświadczeniom życiowym lub opisują sytuacje, w jakich mógłby znaleźć się w przyszłości. Zdający prowadzi rozmowę z egzaminującym, zgodnie ze scenariuszem podanym w zadaniu.
a) Rozmowa pierwsza sprawdza umiejętność uzyskiwania, udzielania informacji.
b) Rozmowa druga sprawdza umiejętność relacjonowania wydarzeń, w tym użycia czasów przeszłych.
c) Rozmowa trzecia sprawdza umiejętność negocjowania.

Zadanie drugie polega na opisaniu przez zdającego ilustracji zamieszczonej w wylosowanym zestawie i udzieleniu odpowiedzi na dwa pytania postawione przez egzaminującego. Treść ilustracji umożliwia sprawdzenie umiejętności opisywania sytuacji, przedmiotów, osób i wyrażania własnej opinii.

W czasie przeznaczonym na przygotowanie się do odpowiedzi zdający:
- zapoznaje się ze scenariuszem rozmów sterowanych
- przygotowuje się do opisu ilustracji i rozmowy z egzaminującym.

Poziom rozszerzony

Zadanie pierwsze polega na przeprowadzeniu ze zdającym rozmowy na podstawie materiału stymulującego, który zawiera różnorodne elementy, takie jak ilustracje, fragmenty tekstu, nagłówki, tytuły, komiksy, diagramy, wykresy, tabele itp.
Sprawdzane są umiejętności opisu / prezentacji materiału stymulującego, interpretacji zawartych w nim treści oraz wyrażania i uzasadniania własnej opinii.

Egzaminujący sprawdza powyższe umiejętności, zadając 4-5 pytań związanych z treścią materiału stymulującego.

Zadanie drugie polega na prezentacji przez zdającego jednego z dwóch tematów umieszczonych w zestawie i dyskusji z egzaminującym na zaprezentowany temat.
Zdający wybiera jeden z dwóch tematów, sformułowanych w języku obcym. Jego zadaniem jest zaprezentowanie dłuższej, trwającej około 3 minut, wieloaspektowej wypowiedzi na wybrany temat, a następnie udzielenie egzaminującemu odpowiedzi na pytania sprawdzające umiejętność wyrażania, uzasadniania i obrony własnej opinii związanej z prezentowanym tematem.
W czasie przeznaczonym na przygotowanie się do odpowiedzi zdający:
- analizuje materiał stymulujący i przygotowuje się do jego prezentacji
- wybiera jeden z dwóch tematów zawartych w wylosowanym zestawie
- przygotowuje się do prezentacji tematu.

1.3. PUNKTACJA I KRYTERIA OCENIANIA EGZAMINU USTNEGO

Punktacja na poziomie podstawowym

Zadanie 1. Rozmowy sterowane			**Zadanie 2. Rozmowa na podstawie ilustracji**	
A. Uzyskiwanie, udzielanie informacji	B. Relacjonowanie wydarzeń	C. Negocjowanie	Opisywanie ilustracji	Wyrażanie opinii
0 – 3 pkt	0 – 3 pkt	0 – 3 pkt	0 – 2 pkt	0 – 4 pkt
Umiejętności językowe zaprezentowane w zadaniach 1. i 2.				
0 – 5 pkt				

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Zadanie 1. Rozmowy sterowane

– uzyskiwanie, udzielanie informacji, relacjonowanie wydarzeń, negocjowanie:

1 pkt – komunikat kompletny, zgodny z poleceniem,
0 pkt – brak komunikacji, komunikat niezrozumiały, niezgodny z poleceniem lub niekompletny.

Uwaga!
Opis każdej sytuacji składa się z trzech podpunktów. Ocenie według powyższych kryteriów podlega realizacja każdego podpunktu w każdej z trzech sytuacji.

Zadanie 2. Rozmowa na podstawie ilustracji

– opisywanie ilustracji:

2 pkt – pełny opis ilustracji, zachowujący logiczny porządek,
1 pkt – niepełny opis ilustracji i / lub brak logicznego porządku,
0 pkt – brak wypowiedzi lub opis niezgodny z ilustracją,

– wyrażanie opinii:

2 pkt – odpowiedź pełna, zgodna z treścią zadanego pytania,
1 pkt – odpowiedź niepełna i / lub częściowo odbiegająca od treści zadanego pytania,
0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź w znacznym stopniu odbiegająca od treści zadanego pytania.

Uwaga!
Ocenie, według powyższych kryteriów, podlega odpowiedź na każde z dwóch pytań o opinię.

Umiejętności językowe zaprezentowane w zadaniach 1. i 2. oceniane łącznie:

5 – 4 pkt – dobry poziom znajomości słownictwa i struktur językowych, nieliczne błędy językowe, wypowiedź płynna, poprawna wymowa i intonacja,
3 – 2 pkt – zadowalający poziom znajomości słownictwa i struktur językowych, liczne błędy językowe, zakłócenia w płynności wypowiedzi, błędy w wymowie i intonacji,
1 – 0 pkt – bardzo ograniczona znajomość słownictwa i struktur językowych, bardzo liczne błędy językowe, brak płynności wypowiedzi, liczne błędy w wymowie i intonacji.

Uwaga!
Jeżeli zdający przystąpił do realizacji tylko jednego z zadań może otrzymać maksymalnie 3 pkt za umiejętności językowe.

Punktacja na poziomie rozszerzonym

Zadanie 1. Rozmowa na podstawie materiału stymulującego		**Zadanie 2. Prezentacja tematu i dyskusja**	
Prezentacja materiału stymulującego	Interpretowanie, wyrażanie opinii	Prezentacja tematu	Udział w dyskusji, wyrażanie opinii, argumentowanie
0 –2 pkt	0 – 4 pkt	0 - 3 pkt	0 - 4 pkt
Umiejętności językowe zaprezentowane w zadaniach 1. i 2.			
0 –7 pkt			

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

Zadanie 1. Rozmowa na podstawie materiału stymulującego

– prezentacja materiału stymulującego:

2 pkt – pełna prezentacja materiału stymulującego,
1 pkt – niepełna prezentacja materiału stymulującego,
0 pkt – brak odpowiedzi lub odpowiedź niezgodna z materiałem stymulującym,

– interpretowanie, wyrażanie opinii:

4 pkt – odpowiedzi pełne, nie odbiegają od treści zadanych pytań,
3 pkt – odpowiedzi niepełne, nie odbiegają od treści zadanych pytań,
2 pkt – odpowiedzi niepełne, częściowo odbiegają od treści zadanych pytań,
1 pkt – brak odpowiedzi na niektóre pytania i / lub odpowiedzi w znacznym stopniu odbiegają od treści zadanych pytań,
0 pkt – brak odpowiedzi na pytania.

Zadanie 2. Prezentacja tematu i dyskusja z egzaminującym

– prezentacja tematu:

3 pkt – bogata treść, wielostronne ujęcie tematu, wszystkie elementy prezentacji logicznie powiązane, poprawna konstrukcja prezentacji (zawierająca wstęp, rozwinięcie, zakończenie),
2 pkt – bogata treść, jednostronne ujęcie tematu, brak spójności logicznej między niektórymi elementami prezentacji, niezbyt poprawna konstrukcja prezentacji (nie zawierająca wstępu lub zakończenia),
1 pkt – uboga treść, częściowo odbiegająca od tematu, brak spójności logicznej między elementami prezentacji, brak wyraźnej konstrukcji prezentacji (nie zawiera wstępu i zakończenia),
0 pkt – bardzo uboga treść, znacznie odbiegająca od tematu, prezentacja niespójna, chaotyczna.

Uwaga!
Jeżeli prezentacja jest w całości nie na temat, nie jest oceniana, a egzaminujący nie rozpoczyna ze zdającym dyskusji na jej temat.

– udział w dyskusji, wyrażanie opinii i argumentowanie:

4 pkt – pełne odpowiedzi na pytania, umiejętność obrony opinii, logiczna, wielostronna argumentacja,
3 pkt – pełne odpowiedzi na większość pytań, umiejętność obrony opinii, logiczna, ale jednostronna argumentacja,
2 pkt – niepełne odpowiedzi na pytania, braki w umiejętności obrony opinii, uboga, nie zawsze logiczna argumentacja,
1 pkt – niepełne odpowiedzi na większość pytań, braki w umiejętności obrony opinii, nielogiczna argumentacja lub brak argumentacji,
0 pkt – brak odpowiedzi na pytania.

Umiejętności językowe zaprezentowane w zadaniach 1. i 2. oceniane łącznie:

7 – 6 pkt – bogate słownictwo i frazeologia zgodne z tematem wypowiedzi, urozmaicone struktury gramatyczne, sporadyczne błędy językowe nie zakłócają komunikacji, wypowiedź płynna, poprawna wymowa i intonacja,
5 – 4 pkt – słownictwo i frazeologia zgodne z tematem wypowiedzi, niezbyt urozmaicone struktury gramatyczne, błędy językowe nie zakłócają komunikacji, wypowiedź płynna, poprawna wymowa i intonacja,
3 – 2 pkt – podstawowe słownictwo, ograniczony zakres struktur gramatycznych, liczne powtórzenia, błędy językowe częściowo zakłócają komunikację, wypowiedź niezbyt płynna, częściowo niepoprawna wymowa i intonacja,
1 – 0 pkt – ubogie słownictwo, nieporadne użycie struktur składniowych, liczne błędy językowe, które uniemożliwiają lub znacznie zakłócają komunikację, brak płynności wypowiedzi, niepoprawna wymowa i intonacja.

Uwaga!
Jeżeli zdający przystąpił do realizacji tylko jednego z zadań, może otrzymać maksymalnie 5 pkt za umiejętności językowe.

2. EGZAMIN PISEMNY

2.1. STRUKTURA EGZAMINU PISEMNEGO Z JĘZYKA OBCEGO

POZIOM PODSTAWOWY	**pkt**
Czas trwania egzaminu na poziomie podstawowym: 120 minut (w tym nagranie – ok. 20 minut)	
Rozumienie ze słuchu	15
Rozumienie tekstu czytanego	20
Wypowiedź pisemna	15
Razem	**50**
Koniec egzaminu na poziomie podstawowym	

POZIOM ROZSZERZONY		**pkt**
Czas trwania egzaminu na poziomie rozszerzonym: 190 minut		
CZĘŚĆ I **Czas:** **120 min**	**Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych**	5
	Wypowiedź pisemna	18
PRZERWA		
CZĘŚĆ II **Czas:** **70 min** (w tym nagranie ok. 25 min)	**Rozumienie ze słuchu**	15
	Rozumienie tekstu czytanego i rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych	12
Razem		**50**
Koniec egzaminu na poziomie rozszerzonym		

2.2. OPIS EGZAMINU PISEMNEGO

1. Egzamin pisemny na poziomie podstawowym składa się z jednej części. Egzamin pisemny na poziomie rozszerzonym składa się z dwóch części.
2. Zdający wybiera i deklaruje na piśmie poziom egzaminu pisemnego w terminie określonym w Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej.
3. Egzamin na poziomie rozszerzonym różni się od egzaminu na poziomie podstawowym stopniem trudności tekstów, zakresem sprawdzanych umiejętności oraz kryteriami oceny.
4. Na obu poziomach w zadaniach sprawdzających rozumienie ze słuchu wykorzystywane są nagrania tekstów.
5. Podczas egzaminu zdający nie może korzystać ze słowników.
6. Części egzaminu na poziomie rozszerzonym oddzielone są przerwą.

Poziom podstawowy

Zadania w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzają umiejętności odpowiadające wymaganiom dla poziomu podstawowego:
a) rozumienia ze słuchu – zdający rozwiązuje zadania sprawdzające rozumienie wysłuchanych tekstów,
b) rozumienia tekstu czytanego – zdający czyta teksty i rozwiązuje zadania sprawdzające ich rozumienie,
c) pisania – zdający wykazuje się umiejętnością pisania prostych tekstów użytkowych.

Rozumienie ze słuchu

Liczba i długość tekstów: 3 teksty adaptowane o łącznym czasie trwania ok. 6 minut (całe nagranie z dwukrotnie odczytanymi tekstami, poleceniami i przerwami na wykonanie zadań trwa ok. 20 minut).

Rodzaje tekstów:
- teksty informacyjne (np. komunikaty i instrukcje)
- rozmowy, wywiady
- teksty narracyjne.

Typy zadań: zadania zamknięte – prawda / fałsz, dobieranie, wyboru wielokrotnego.

Rozumienie tekstu czytanego

Liczba i długość tekstów: 3 teksty adaptowane o łącznej długości około 1,5 strony A4.

Rodzaje tekstów:
- informacyjne
- publicystyczne
- narracyjne
- literackie.

Typy zadań: zadania zamknięte – prawda / fałsz, dobieranie, wyboru wielokrotnego.

Wypowiedź pisemna

Liczba i długość wypowiedzi: 2 teksty użytkowe:
- krótszy – bez określonego limitu słów
- dłuższy – 120-150 słów.

Formy wypowiedzi:
- krótki tekst użytkowy, np. notatka / wiadomość, pocztówka, ogłoszenie, zaproszenie, ankieta
- dłuższy tekst użytkowy: list prywatny, prosty list formalny.

Zadania polegają na napisaniu krótkiego i dłuższego tekstu użytkowego zgodnie ze szczegółowymi wskazówkami dotyczącymi treści.

Poziom rozszerzony

Część I

Zadania w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzają umiejętności odpowiadające wymaganiom dla poziomu rozszerzonego:
a) stosowania struktur leksykalno-gramatycznych – zdający wykonuje zadania wymagające zastosowania odpowiednich struktur leksykalno-gramatycznych
b) pisania – zdający pisze dłuższy tekst na określony temat (do wyboru z trzech) we wskazanej formie.

Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych

Liczba zadań: 2 zadania.

Typy zadań: zadania otwarte – transformacje, tłumaczenie fragmentów zdań, słowotwórstwo, test luk.

Wypowiedź pisemna

Liczba i długość wypowiedzi: 1 tekst o długości 200-250 słów.

Formy wypowiedzi:
- opis
- opowiadanie
- recenzja
- rozprawka.

Część II

Zadania w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzają umiejętności odpowiadające wymaganiom dla poziomu rozszerzonego:
a) rozumienia ze słuchu – zdający rozwiązuje zadania sprawdzające rozumienie wysłuchanych tekstów
b) rozumienia tekstu czytanego – zdający czyta teksty i rozwiązuje zadania sprawdzające ich rozumienie
c) rozpoznawania struktur leksykalno-gramatycznych – zdający wykonuje zadania wykorzystując załączony tekst.

Rozumienie ze słuchu

Liczba i długość tekstów: 3 teksty oryginalne lub w niewielkim stopniu adaptowane o łącznym czasie trwania ok. 6 minut (całe nagranie z dwukrotnie odczytanymi tekstami, poleceniami i przerwami na wykonanie zadań trwa ok. 25 minut).

Rodzaje tekstów:

- teksty informacyjne (np. komunikaty i instrukcje)
- rozmowy, wywiady
- teksty narracyjne.

Typy zadań: zadania zamknięte – prawda / fałsz, dobieranie, wyboru wielokrotnego.

Rozumienie tekstu czytanego i rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych

Liczba i długość tekstów : 3 teksty oryginalne lub w niewielkim stopniu adaptowane o łącznej długości około 2 stron A4.

Rodzaje tekstów:

- informacyjne
- publicystyczne
- narracyjne
- literackie.

Typy zadań:

- zadania zamknięte do sprawdzenia rozumienia tekstu – dobieranie, wyboru wielokrotnego,
- test luk do sprawdzenia umiejętności rozpoznawania struktur leksykalno – gramatycznych.

2.3. PUNKTACJA I KRYTERIA OCENIANIA EGZAMINU PISEMNEGO

Punktacja na poziomie podstawowym

Rozumienie ze słuchu

Punktacja: **1 pkt** za każdy element poszczególnych zadań – **razem 15 punktów**.

Rozumienie tekstu czytanego

Punktacja: **1 pkt** za każdy element poszczególnych zadań – **razem 20 punktów**.

Wypowiedź pisemna

Krótka forma użytkowa (5 punktów)

	TREŚĆ				POPRAWNOŚĆ	MAKSYMALNA LICZBA PUNKTÓW
	Inf. 1	Inf. 2	Inf. 3	Inf. 4		
Liczba punktów	**0 – 1**	**0 – 1**	**0 – 1**	**0 – 1**	**0 – 1**	**5**

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

Przy ocenie tego zadania bierze się pod uwagę głównie komunikatywność, a w mniejszym stopniu ocenia się poprawność językową.

- Przyznaje się po 1 punkcie za każdą informację zgodną z poleceniem.
- Jeżeli brak informacji lub błędy językowe uniemożliwiają jej zrozumienie, przyznaje się 0 punktów za tę informację.
- Jeżeli tekst jest poprawny pod względem językowym, tzn. nie zawiera błędów lub zawiera błędy stanowiące nie więcej niż 25% liczby wszystkich wyrazów w tekście, przyznaje się 1 punkt za poprawność językową.
- Jeżeli tekst zawiera błędy językowe (gramatyczne oraz leksykalne) i ortograficzne stanowiące więcej niż 25% liczby wszystkich wyrazów w tekście, przyznaje się 0 punktów za poprawność językową.
- Punkt za poprawność przyznaje się, jeśli tekst zawiera więcej niż połowę wymaganych informacji (tj. minimum 3 punkty za treść).

Dłuższa forma użytkowa (10 punktów)

	TREŚĆ				FORMA	BOGAC-TWO JĘZYKO-WE	POPRAW-NOŚĆ JĘZYKO-WA	MAKSYMAL-NA LICZBA PUNKTÓW
	Inf. 1	Inf. 2	Inf. 3	Inf. 4				
Liczba punktów	**0-0,5-1**	**0-0,5-1**	**0-0,5-1**	**0-0,5-1**	**0 - 1 - 2**	**0 - 1 - 2**	**0 - 1 - 2**	**10**

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

Przy ocenie tego zadania bierze się pod uwagę treść, formę, bogactwo językowe i poprawność językową.

Treść:
Przyznaje się maksymalnie po 1 punkcie **za każdą** informację.

1 pkt – informacja zawiera wszystkie elementy określone w poleceniu,
0,5 pkt – informacja zawiera część elementów określonych w poleceniu,
0 pkt – brak informacji lub błędy językowe uniemożliwiają jej zrozumienie.

Forma:
2 pkt – wypowiedź zgodna z wymaganą formą,
– układ tekstu spójny, logiczny,
– objętość pracy może przekroczyć podane granice do ± 10%,
1 pkt – wypowiedź częściowo zgodna z wymaganą formą,
– układ tekstu częściowo spójny, logiczny,
– objętość pracy może przekroczyć podane granice do ± 15%,
0 pkt – układ tekstu niespójny, chaotyczny,
– objętość pracy przekracza podane granice ponad ± 15%,
– praca jest niezgodna z wymaganą formą lub zawiera więcej niż 200 słów ***(niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów)***.

Bogactwo językowe:
2 pkt – zróżnicowane struktury gramatyczne,
– urozmaicone słownictwo i frazeologia,
1 pkt – mało zróżnicowane struktury gramatyczne,
– mało urozmaicone słownictwo i frazeologia,
0 pkt – niezróżnicowane struktury gramatyczne,
– bardzo ubogie słownictwo i frazeologia,
– praca liczy mniej niż 60 słów, czyli 50% wymaganego limitu ***(niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów)***,
– zdający przekazał mniej niż połowę informacji, czyli uzyskał mniej niż 2 punkty za treść ***(niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów)***.

Poprawność językowa:
2 pkt – błędy językowe (gramatyczne i/lub leksykalne) i/lub ortograficzne, stanowiące od 0 do 15% liczby wszystkich wyrazów,
1 pkt – błędy językowe (gramatyczne i/lub leksykalne) i/lub ortograficzne, stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 25% liczby wszystkich wyrazów,
0 pkt – błędy językowe (gramatyczne i/lub leksykalne) i/lub ortograficzne, stanowiące powyżej 25% liczby wyrazów,
– praca liczy mniej niż 60 słów, czyli 50% wymaganego limitu, ***(niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów)***.
– zdający przekazał mniej niż połowę informacji, czyli uzyskał mniej niż 2 punkty za treść ***(niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów).***

UWAGA!
W obu zadaniach nie uwzględnia się błędów stylistycznych i interpunkcyjnych.

Punktacja na poziomie rozszerzonym

CZĘŚĆ I

Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych

Punktacja: **0,5 pkt** za każdy element poszczególnych zadań – **razem 5 punktów.**

Wypowiedź pisemna (18 punktów)

ZADANIE	**Treść**			**Kompozycja**			**Bogactwo językowe**			**Poprawność językowa**			**Razem pkt**
Maksymalna liczba punktów	**5**			**4**			**5**			**4**			**18**
Poziom	**A**	**B**	**C**	**A**	**B**	**C**	**A**	**B**	**C**	**A**	**B**	**C**	
Liczba uzyskanych punktów	5	4-3-2	1-0	4	3-2	1-0	5	4-3-2	1-0	4	3-2	1-0	

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

1. W kryterium kompozycji, bogactwa językowego i poprawności językowej wyodrębnione zostały **kryteria główne i drugorzędne**, przy czym kryteria główne mają dwukrotnie większą wagę niż kryteria drugorzędne. Kryteria drugorzędne podane zostały w tabeli kursywą.
2. Jeśli praca liczy **mniej niż 100 słów**, zdający otrzymuje 0 punktów w kryterium poprawności językowej i kryterium bogactwa językowego.
3. W przypadku prac liczących **powyżej 300 słów** zdający otrzymuje 0 punktów za kompozycję pracy ***(niezależnie od stopnia realizacji pozostałych kryteriów).***
4. Fragmenty podane w języku obcym w poleceniu (np. początek lub zakończenie opowiadania) nie są wliczane do ogólnej liczby słów w pracy zdającego.

Tabele ze szczegółowymi kryteriami oceniania poszczególnych typów wypowiedzi pisemnych na poziomie rozszerzonym oraz uwagi dodatkowe dotyczące wypowiedzi pisemnych na obydwu poziomach znajdują się w dalszej części *Informatora.*

CZĘŚĆ II

Rozumienie ze słuchu

Punktacja: **1 pkt** za każdy element poszczególnych zadań – **razem 15 punktów**.

Rozumienie tekstu czytanego i rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych

Punktacja: **1 pkt** za każdy element zadań sprawdzających rozumienie tekstu czytanego (9 elementów) oraz **0,5 pkt** za każdy element zadań sprawdzających rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych (6 elementów) – **razem 12 punktów.**

ROZPRAWKA

	Kryterium oceny	A	B	C
	zdający:	**zdający:**	**zdający:**	**zdający:**
POZIOM MERYTORYCZNY	**I. TREŚĆ** **rozumie wybrany temat,** **dostosowuje treść do formy wypowiedzi:** **– formułuje tezę,** **– omawia temat,** **– podsumowuje temat ,** **zna realia danego obszaru językowego (*kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości).***	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem, 2. prawidłowo formułuje tezę/ antytezę adekwatną do tematu, 3. omawia temat, trafnie dobierając argumenty za i przeciw, 4. podsumowuje temat, 5. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego.	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem, 2. formułuje tezę/antytezę pozostającą w związku z tematem, 3. omawia temat, częściowo trafnie dobierając argumenty za i/lub przeciw, 4. podejmuje próbę podsumowania tematu, 5. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego.	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu, 2. nieudolnie formułuje tezę/ antytezę lub nie formułuje jej, 3. omawia temat, często nietrafnie dobierając lub pomijając argumenty za i/lub przeciw, 4. podsumowanie nie wynika z tekstu rozprawki lub nie podsumowuje tematu, 5. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego.
	PUNKTACJA 5 pkt	**5**	**4 – 3 – 2**	**1 – 0**
POZIOM KOMPOZYCJI	**II. KOMPOZYCJA:** **tworzy spójny tekst,** **uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowuje proporcje między częściami pracy, *graficznie wyodrębnia główne części pracy, zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy.***	1. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej, 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowując właściwe proporcje między nimi, *3. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy,* *4. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu.*	1. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście, 2. pomija wstęp lub zakończenie lub realizuje je fragmentarycznie zachowując w miarę właściwe proporcje między częściami pracy, *3. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy,* *4. przekracza podane granice objętości pracy do 10%.*	1. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną, 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie, nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy, *3. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy,* *4. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%.*
	PUNKTACJA 4 pkt	**4**	**3 – 2**	**1 - 0**
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	**III. BOGACTWO JĘZYKOWE:** **stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi,** **stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi,** ***dostosowuje styl do formy wypowiedzi.***	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym, 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym, 3. *zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy.*	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średniozaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia, 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średniozaawansowanym, 3. *zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami.*	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia, 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia 3. *posługuje się nieporadnym stylem, lecz praca jest zrozumiała*.
	PUNKTACJA 5 pkt	**5**	**4 – 3 – 2**	**1 – 0**
	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA: **stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne,** ***zasady ortografii,*** ***i interpunkcji.***	błędy stanowiące od 0 do 5% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 5%, nie więcej jednak niż 10% liczby wszystkich wyrazów,	błędy stanowiące powyżej 10%, nie więcej jednak niż 15% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 20% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 20% wszystkich wyrazów.
	PUNKTACJA 4 pkt	**4**	**3**	**2**	**1**	**0**

RECENZJA

	Kryterium oceny	A	B	C
	zdający:	**zdający:**	**zdający:**	**zdający:**
POZIOM MERYTORYCZNY	**I. TREŚĆ** **rozumie wybrany temat,** **dostosowuje treść do formy wypowiedzi:** **– podaje informacje o recenzowanej pozycji,** **– podaje informacje o zawartości treściowej recenzowanej pozycji,** **– ocenia,** **– poleca bądź nie, podając przyczyny,** **zna realia danego obszaru językowego (*kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości).***	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem, 2. podaje pełną informację o recenzowanej pozycji (twórca, okoliczności powstania dzieła, okoliczności odbioru), 3. podaje krótką informację o zawartości treściowej recenzowanej pozycji (np. skrót fabuły, prezentacja głównych postaci, problematyki), 4. dokonuje pełnej, wieloaspektowej oceny (np. fabuły, akcji, pracy reżysera, gry aktorów, scenografii, opracowania muzycznego, sposobu ekspozycji obiektów na wystawie), 5. poleca bądź odradza, wskazując na walory/wady recenzowanej pozycji, 6. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego.	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem 2. podaje częściową informację o recenzowanej pozycji lub pomija niektóre istotne informacje, 3. podaje zbyt szczegółową lub zbyt ogólną informację o zawartości treściowej utworu, 4. dokonuje niepełnej oceny uwzględniając niektóre elementy, 5. poleca bądź odradza, nie wskazując na walory/wady recenzowanej pozycji, 6. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego.	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu, 2. podaje ogólnikową, mało konkretną informację o recenzowanej pozycji lub pomija większość informacji, 3. streszcza utwór lub nie przedstawia zawartości treściowej recenzowanej pozycji, 4. dokonuje bardzo pobieżnej oceny lub nie dokonuje oceny, 5. nie poleca ani nie odradza recenzowanej pozycji, 6. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego.
	PUNKTACJA 5 pkt	**5**	**4 – 3 – 2**	**1 – 0**
POZIOM KOMPOZYCJI	**II. KOMPOZYCJA:** **tworzy spójny tekst,** **uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowuje proporcje między częściami pracy,** ***graficznie wyodrębnia główne części pracy, zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy.***	1. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej, 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowując właściwe proporcje między nimi, *3. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy,* *4. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu.*	1. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście, 2. pomija wstęp lub zakończenie lub realizuje je fragmentarycznie zachowując w miarę właściwe proporcje między częściami pracy, *3. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy,* *4. przekracza podane granice objętości pracy do 10%.*	1. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną, 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie, nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy, *3. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy,* *4. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%.*
	PUNKTACJA 4 pkt	**4**	**3 – 2**	**1 – 0**
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	**III. BOGACTWO JĘZYKOWE:** **stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi,** **stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi,** ***dostosowuje styl do formy wypowiedzi.***	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym, uwzględniając specjalistyczne słownictwo z danej dziedziny sztuki, 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym, 3. *zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy.*	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średniozaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia, 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średniozaawansowanym, 3. *zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami.*	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia, 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia, 3. *posługuje się nieporadnym stylem, lecz praca jest zrozumiała.*
	PUNKTACJA 5 pkt	**5**	**4 – 3 – 2**	**1 – 0**
	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA: **stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne,** ***zasady ortografii*** ***i interpunkcji***	błędy stanowiące od 0 do 5% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 5%, nie więcej jednak niż 10% liczby wszystkich wyrazów,	błędy stanowiące powyżej 10%, nie więcej jednak niż 15% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 20% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 20% wszystkich wyrazów.
	PUNKTACJA 4 pkt	**4**	**3**	**2**	**1**	**0**

OPOWIADANIE

	Kryterium oceny	A	B	C
	zdający:	**zdający:**	**zdający:**	**zdający:**
POZIOM MERYTORYCZNY	**I. TREŚĆ** **rozumie wybrany temat,** **dostosowuje treść do formy:** **– określa tło akcji,** **– odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego,** **– przedstawia wydarzenie główne,** **– opisuje reakcje ludzi, przedstawia wnioski i konsekwencje wydarzenia,** **zna realia danego obszaru językowego (*kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości).***	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem, 2. określa czas, miejsce wydarzeń i bohaterów, 3. logicznie odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego, 4. szczegółowo przedstawia wydarzenie główne, 5. przekonująco opisuje reakcje ludzi, lub/i przedstawia wnioski i konsekwencje wydarzenia, 6. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego.	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem 2. określa tylko dwa z trzech elementów (czas, miejsce wydarzeń, bohaterów), 3. nie zawsze logicznie odtwarza wydarzenia prowadzące do wydarzenia głównego, 4. niezbyt szczegółowo przed- stawia wydarzenie główne, 5. nie w pełni przekonująco opisuje reakcje ludzi, lub/i przedstawia wnioski i konsekwencje wydarzenia, 6. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego.	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu, 2. określa tylko jeden z trzech elementów (czas, miejsce wydarzeń, bohaterów) lub nie określa ich, 3. przedstawia wydarzenia nie tworzące logicznego ciągu, 4. nie przedstawia wydarzenia głównego, 5. nie opisuje reakcji ludzi, lub/i nie przedstawia wniosków i konsekwencji wydarzeń, 6. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego.
	PUNKTACJA 5 pkt	**5**	**4 – 3 – 2**	**1 – 0**
POZIOM KOMPOZYCJI	**II. KOMPOZYCJA:** **tworzy spójny tekst,** **uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowuje proporcje między częściami pracy,** ***graficznie wyodrębnia główne części pracy, zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy.***	1. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej, 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowując właściwe proporcje między nimi, *3. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy,* *4. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu.*	1. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście, 2. pomija wstęp lub zakończenie lub realizuje je fragmentarycznie zachowując w miarę właściwe proporcje między częściami pracy, *3. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy,* *4. przekracza podane granice objętości pracy do 10%.*	1. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną, 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie, nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy, *3. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy,* *4. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%.*
	PUNKTACJA 4 pkt	**4**	**3 – 2**	**1 – 0**
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	**III. BOGACTWO JĘZYKOWE:** **stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi,** **stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi,** ***dostosowuje styl do formy wypowiedzi.***	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym, 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym, 3. *zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy.*	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średniozaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia, 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średniozaawansowanym, *3. zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami.*	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia, 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia, *3. posługuje się nieporadnym stylem, lecz praca jest zrozumiała.*
	PUNKTACJA 5 pkt	**5**	**4 – 3 – 2**	**1 – 0**
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	**IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA:** **stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne,** ***zasady ortografii*** ***i interpunkcji***	błędy stanowiące od 0 do 5% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 5%, nie więcej jednak niż 10% liczby wszystkich wyrazów,	błędy stanowiące powyżej 10%, nie więcej jednak niż 15% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 20% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 20% wszystkich wyrazów.
	PUNKTACJA 4 pkt	**4**	**3**	**2**	**1**	**0**

OPIS

	Kryterium oceny	A	B	C
	zdający:	**zdający:**	**zdający:**	**zdający:**
POZIOM MERYTORYCZNY	**I. TREŚĆ** **rozumie wybrany temat,** **dostosowuje treść do formy:** **– przedstawia informacje na temat opisywanej osoby/ miejsca, zdarzenia,** **– opisując zachowuje logiczny porządek, np. zasadę od ogółu do szczegółu,** **– przedstawia swoje opinie na temat opisywanej osoby/ miejsca / zdarzenia,** **– zna realia danego obszaru językowego (*kryterium to wprowadzamy, jeżeli temat wymaga ich znajomości).***	1. formułuje wypowiedź zgodną z tematem, 2. przedstawia istotne informacje na temat opisywanej osoby / miejsca / zdarzenia, 3. opisuje, zachowując logiczny porządek, np. od ogółu do szczegółu, 4. przedstawia swoje opinie i uzasadnia je, 5. poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego.	1. formułuje wypowiedź częściowo zgodną z tematem, 2. przedstawia ogólne informacje na temat opisywanej osoby / miejsca / zdarzenia, 3. opisuje, zachowując w przeważającej części pracy logiczny porządek, np. od ogółu do szczegółu, 4. przedstawia swoje opinie, częściowo uzasadnia je, 5. na ogół poprawnie posługuje się wiedzą dotyczącą realiów danego obszaru językowego.	1. formułuje wypowiedź znacznie odbiegającą od tematu, 2. przedstawia zbyt mało informacji na temat opisywanej osoby / miejsca / zdarzenia, 3. opisuje najczęściej nie zachowując logicznego porządku, 4. przedstawia swoje opinie lecz nie uzasadnia ich lub nie przedstawia swoich opinii, 5. popełnia dość liczne błędy logiczne i/lub rzeczowe dotyczące realiów danego obszaru językowego.
	PUNKTACJA 5 pkt	**5**	**4 – 3 – 2**	**1 – 0**
POZIOM KOMPOZYCJI	**II. KOMPOZYCJA:** **tworzy spójny tekst,** **uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie), zachowuje proporcje między częściami pracy,** ***graficznie wyodrębnia główne części pracy, zachowuje określoną w zadaniu objętość pracy.***	1. tworzy wypowiedź w pełni spójną, harmonijną, podporządkowaną wyraźnej myśli przewodniej, 2. uwzględnia wszystkie części pracy (wstęp, rozwinięcie, zakończenie) zachowując właściwe proporcje między nimi, *3. wykazuje pełną konsekwencję w układzie graficznym pracy,* *4. zachowuje objętość pracy w granicach określonych w poleceniu.*	1. tworzy wypowiedź częściowo spójną, harmonijną, zachowuje pewną logikę w tekście, 2. pomija wstęp lub zakończenie lub realizuje je fragmentarycznie, zachowując w miarę właściwe proporcje między częściami pracy, *3. wyodrębnia graficznie niektóre części pracy,* *4. przekracza podane granice objętości pracy do 10%.*	1. tworzy wypowiedź w dużym stopniu niespójną, niekonsekwentną, 2. pomija dwie części pracy lub realizuje je fragmentarycznie, nie zachowuje właściwych proporcji między częściami pracy, *3. nie wyodrębnia graficznie głównych części pracy,* *4. przekracza podane granice objętości pracy o ponad ± 10%.*
	PUNKTACJA 4 pkt	**4**	**3 – 2**	**1 – 0**
POZIOM JAKOŚCI JĘZYKA	**III. BOGACTWO JĘZYKOWE:** **stosuje słownictwo i frazeologię zgodnie z tematem i formą wypowiedzi,** **stosuje struktury składniowe zgodnie z tematem i formą wypowiedzi,** ***dostosowuje styl do formy wypowiedzi.***	1. stosuje urozmaicone słownictwo i frazeologię na poziomie zaawansowanym, (np. przymiotniki, przyimki, przysłówki miejsca, czasowniki dynamiczne), 2. stosuje urozmaicone struktury składniowe na poziomie zaawansowanym, 3. *zachowuje jednorodny styl, adekwatny do treści i formy.*	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie średniozaawansowanym, stosuje nieliczne powtórzenia, 2. stosuje mało urozmaicone struktury składniowe na poziomie średniozaawansowanym, 3. *zachowuje poprawny styl z niewielkimi uchybieniami.*	1. stosuje słownictwo i frazeologię na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia, 2. posługuje się zakresem struktur składniowych na poziomie podstawowym, stosuje liczne powtórzenia, 3. *posługuje się nieporadnym stylem, lecz praca jest zrozumiała.*
	PUNKTACJA 5 pkt	**5**	**4 – 3 – 2**	**1 – 0**
	IV. POPRAWNOŚĆ JĘZYKOWA: **stosuje zgodnie z normą struktury morfosyntaktyczne,** ***zasady ortografii*** ***i interpunkcji***	błędy stanowiące od 0 do 5% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 5%, nie więcej jednak niż 10% liczby wszystkich wyrazów,	błędy stanowiące powyżej 10%, nie więcej jednak niż 15% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 15%, nie więcej jednak niż 20% liczby wszystkich wyrazów	błędy stanowiące powyżej 20% wszystkich wyrazów.
	PUNKTACJA 4 pkt	**4**	**3**	**2**	**1**	**0**

UWAGI DODATKOWE DOTYCZĄCE WYPOWIEDZI PISEMNYCH NA POZIOMIE PODSTAWOWYM I ROZSZERZONYM

1. Praca nieczytelna lub całkowicie niezgodna z poleceniem / tematem lub niekomunikatywna dla odbiorcy (np. napisana fonetycznie) nie podlega ocenie.
2. Praca odtworzona z podręcznika lub innego źródła nie jest uznawana za wypowiedź sformułowaną przez zdającego i nie podlega ocenie.
3. Fragmenty pracy całkowicie niezgodne z treścią zadania oraz nienawiązujące do polecenia, a jednocześnie zaburzające spójność i logikę tekstu (np. fragmenty na zupełnie inny temat wyuczone na pamięć lub przepisane przez zdającego) są zakreślane i nie są liczone do liczby słów, poprawności językowej oraz bogactwa językowego.
4. W punktacji wypowiedzi uwzględnia się stwierdzoną i udokumentowaną dysgrafię i dysortografię zdającego.

BIOLOGIA

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z biologii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z biologii

Biologia może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

1. Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych, sprawdzających wiedzę i umiejętność zastosowania tej wiedzy w praktyce; zadania egzaminacyjne obejmują zakres wymagań egzaminacyjnych poziomu podstawowego.

2. Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 150 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych, sprawdzających umiejętność zastosowania poznanych metod do rozwiązywania problemów dotyczących treści obejmujących zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania, jednolitych w całym kraju.

2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.

3. Zdający otrzymuje punkty tylko za poprawne rozwiązania, precyzyjnie odpowiadające poleceniom zawartym w zadaniach. Odpowiedzi niezgodne z poleceniem (nie na temat) są traktowane jako brak odpowiedzi. Komentarze wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.

4. Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka odpowiedzi (jedną prawidłową, inne nieprawidłowe), to nie otrzymuje punktów za żadną z nich.

5. Za poprawne spostrzeżenia i wnioski będące konsekwencją niewłaściwie zaprojektowanego doświadczenia zdający nie otrzymuje punktów.

6. Zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenianiu.

7. Wynik egzaminu z biologii nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.

8. Wynik egzaminu - wyrażony w skali procentowej - odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.

9. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

CHEMIA

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z chemii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z chemii

Chemia może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji składanej do dyrektora szkoły.

1. Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych sprawdzających wiedzę i umiejętność zastosowania tej wiedzy w praktyce. Zadania te obejmują zakres wymagań egzaminacyjnych określonych dla poziomu podstawowego.

2. Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 150 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych, sprawdzających umiejętność zastosowania poznanych metod do rozwiązywania problemów dotyczących treści obejmujących zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania, jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Zdający otrzymuje punkty tylko za poprawne rozwiązania, precyzyjnie odpowiadające poleceniom zawartym w zadaniach. Odpowiedzi niezgodne z poleceniem (nie na temat) są traktowane jako błędne. Komentarze wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka odpowiedzi (jedną prawidłową, inne nieprawidłowe), to nie otrzymuje punktów za żadną z nich.
5. Jeżeli polecenie brzmi: *Napisz równanie reakcji...*, to w odpowiedzi zdający powinien napisać równanie reakcji chemicznej, a nie jej schemat.
6. Niewłaściwy dobór lub brak współczynników w równaniu reakcji powoduje utratę 1 punktu za zapis tego równania.
7. W rozwiązaniach zadań rachunkowych oceniane są: metoda, wykonanie obliczeń i podanie wyniku z jednostką. Błędny zapis jednostki lub jej brak przy ostatecznym wyniku liczbowym wielkości mianowanej powoduje utratę 1 punktu. W obliczeniach wymagane jest poprawne zaokrąglanie wyników liczbowych.
8. Za poprawne obliczenia będące konsekwencją zastosowania niepoprawnej metody zdający nie otrzymuje punktów.
9. Za poprawne spostrzeżenia i wnioski będące konsekwencją niewłaściwie zaprojektowanego doświadczenia zdający nie otrzymuje punktów.

10. Zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenianiu.
11. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
12. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
14. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

FIZYKA
I ASTRONOMIA

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z fizyki i astronomii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z fizyki i astronomii

Fizyka i astronomia może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

1. Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych, sprawdzających wiedzę i umiejętność zastosowania tej wiedzy w praktyce. Zadania te obejmują zakres wymagań egzaminacyjnych określonych dla poziomu podstawowego.
2. Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 150 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych, sprawdzających umiejętność zastosowania poznanych metod do rozwiązywania problemów dotyczących treści obejmujących zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu rozszerzonego. Wymagania egzaminacyjne dla poziomu rozszerzonego obejmują również zakres wymagań dla poziomu podstawowego.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania, jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy zdającego, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. Zdający otrzymuje punkty tylko za poprawne rozwiązania, precyzyjnie odpowiadające poleceniom zawartym w zadaniach.
5. Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka odpowiedzi (jedną prawidłową, inne nieprawidłowe), nie otrzymuje punktów.
6. W rozwiązaniach zadań rachunkowych oceniane są.: metoda, wykonanie obliczeń i podanie wyniku z jednostką. Błędny zapis jednostki lub jej brak przy ostatecznym wyniku liczbowym powoduje utratę 1 punktu.
7. Za poprawne obliczenia będące konsekwencją zastosowania niepoprawnej metody zdający nie otrzymuje punktów.
8. Wynik otrzymany wskutek błędu merytorycznego nie daje możliwości przyznania ostatniego punktu za wynik końcowy.

9. Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.
10. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
11. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
12. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny. ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

GEOGRAFIA

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z geografii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z geografii

Geografia może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

1. Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych na podstawie barwnej mapy szczegółowej oraz innych materiałów źródłowych np.: mapy przeglądowej, planu, tekstu, fotografii, tabeli statystycznej, schematu, wykresu, profilu, przekroju z uwzględnieniem różnych skal przestrzennych Zadania egzaminacyjne obejmują zakres wymagań określonych dla poziomu podstawowego.

2. Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 150 minut i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych z wykorzystaniem różnorodnych materiałów źródłowych, w tym barwnej mapy szczegółowej, z uwzględnieniem różnych skal przestrzennych i czasowych. Zadania egzaminacyjne obejmują zakres wymagań dla poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania, jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. Zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenianiu.
5. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
6. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
7. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

HISTORIA

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z historii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z historii

Historia może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

Egzamin **na poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu testu, obejmującego cały zakres wymagań egzaminacyjnych. Zdający otrzymuje arkusz egzaminacyjny zawierający różnego rodzaju zadania: zadania zamknięte (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda–fałsz") i zadania otwarte, które wymagają samodzielnego formułowania zwięzłych odpowiedzi. Większość stanowią zadania z tzw. wyposażeniem, a więc z wykorzystaniem krótkiego tekstu źródłowego, ilustracji (ikonografii), mapy, danych statystycznych i innych źródeł wiedzy historycznej. Zadania w arkuszu uwzględniają historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury ze wszystkich epok historycznych (starożytność, średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX, wiek XX). Zadania sprawdzają umiejętności opisane we wszystkich standardach dla poziomu podstawowego.

1. Egzamin **na poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut i składa się z trzech części. Wszystkie części zdawane są jednego dnia. Pomiędzy częściami egzaminu nie ma przerwy. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny, w którym:
   a) **część pierwsza** polega na rozwiązaniu testu obejmującego cały zakres wymagań egzaminacyjnych. Zdający otrzymuje kilkanaście różnego rodzaju zadań: zamkniętych (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda-fałsz") i otwartych, które wymagają samodzielnego formułowania zwięzłych odpowiedzi. Większość stanowią zadania z tzw. wyposażeniem, a więc z wykorzystaniem krótkiego tekstu źródłowego, ilustracji (ikonografii), mapy, danych statystycznych i innych źródeł wiedzy historycznej. Zadania w tej części uwzględniają historię polityczną, historię społeczno-gospodarczą oraz historię kultury ze wszystkich epok historycznych (starożytność, średniowiecze, czasy nowożytne, wiek XIX, wiek XX) i sprawdzają umiejętności opisane we wszystkich standardach
   b) **część druga** sprawdza umiejętności pracy z materiałem źródłowym, w tym umiejętności interpretowania i syntetyzowania. Zdający otrzymuje w tej części materiały źródłowe i zadania, które podejmują wybrane zagadnienie historyczne. Zdający udziela odpowiedzi na pytania do podanych w arkuszu różnorodnych źródeł wiedzy historycznej (źródła pisane, ikonograficzne, statystyczne, kartograficzne i inne) z co najmniej dwóch epok historycznych
   c) **część trzecia** sprawdza umiejętności formułowania wypowiedzi pisemnej, przedstawiania oraz oceniania zjawisk i procesów historycznych. W tej części egzaminu zdający pisze własny krótki i spójny tekst na jeden spośród dwóch tematów do wyboru. Tematy zaproponowane jako zadanie rozszerzonej odpowiedzi są zgodne z zagadnieniem głównym arkusza, ale obejmują problemy z innych epok historycznych niż zamieszczone materiały źródłowe. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi sprawdza umiejętności opisane we wszystkich standardach.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. W zadaniach krótkiej odpowiedzi, za które można przyznać tylko jeden punkt, przyznaje się punkt wyłącznie za odpowiedź w pełni poprawną; jeśli podano więcej odpowiedzi (argumentów, cech itp.) niż wynika z polecenia w zadaniu, ocenie podlega tyle kolejnych odpowiedzi (liczonych od pierwszej), o ilu mówi polecenie.
5. W zadaniach krótkiej odpowiedzi za podanie w odpowiedzi informacji (również dodatkowych, które nie wynikają z polecenia), świadczących o braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczających logice udzielonej prawidłowej odpowiedzi, nie przyznaje się punktów.
6. Zadanie rozszerzonej odpowiedzi (wypracowanie) podlega ocenie według wspólnych, jednolitych dla danego tematu kryteriów, które ustalono centralnie. Ocenianie zadania rozszerzonej odpowiedzi z historii oparto na koncepcji tzw. poziomów. Wyodrębniono cztery poziomy:
   a) I poziom: zdający przedstawił niektóre fakty i pojęcia związane z postawionym problemem; umieścił wydarzenia odpowiednio w czasie i w przestrzeni (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego podstawowych dla zrozumienia tematu faktów*)
   b) II poziom: zdający wykorzystał posiadaną wiedzę do opisania problemu, wykazał się prostymi operacjami myślenia historycznego (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego nie tylko poszerzenia faktografii, ale również prostych operacji myślenia historycznego, takich jak: selekcja faktów, przyczyny-skutki*)
   c) III poziom: zdający podjął próbę wyjaśnienia postawionego problemu w syntetycznej formie i wykazał się pogłębionym rozumowaniem historycznym (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego przedstawienia złożoności zjawisk i procesów historycznych; analizy z uwzględnieniem takich operacji myślenia historycznego, jak, np. selekcja i hierarchizacja faktów, synchronizacja (i diachronizacja), umieszczanie w szerokim kontekście*)
   d) IV poziom: zdający wszechstronnie przedstawił problem, odniósł się do dyskusji historiograficznej oraz podjął próbę oceny (*na tym poziomie oczekuje się od zdającego pogłębionej analizy z uwzględnieniem własnych wniosków i refleksji, a także odwołania do różnych źródeł informacji)*.
7. Przy przyznawaniu punktów w zadaniu rozszerzonej odpowiedzi uwzględniane są poprawność kompozycyjna, językowa, stylistyczna i estetyka pracy.
8. Wypracowanie, które nie spełnia wymogów poziomu I zostanie ocenione na 0 punktów.
9. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
10. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości.
11. Wynik egzaminu z historii jako przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
12. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

HISTORIA MUZYKI

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z historii muzyki jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z historii muzyki

Historia muzyki może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

1. Egzamin **na poziomie podstawowym** trwa 120 minut. Arkusz egzaminacyjny składa się z kilkudziesięciu zadań zamkniętych i otwartych sprawdzających wiedzę i umiejętności ze wszystkich trzech obszarów standardów na poziomie podstawowym, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru pierwszego. Do arkusza dołączone jest nagranie z przykładami dźwiękowymi utworów lub ich fragmentów. Przykłady dźwiękowe stanowią uzupełnienie (ilustrację) treści lub podstawę treści kilku wybranych zadań. W zadaniach nie wymaga się rozpoznania utworu i jego twórcy.

2. Egzamin **na poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut i składa się z trzech części. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny, w którym:
   a) **część pierwsza** polega na rozwiązaniu zestawu zadań zamkniętych i otwartych sprawdzających wiedzę i umiejętności ze wszystkich trzech obszarów standardów ze szczególnym uwzględnieniem obszaru pierwszego
   b) **część druga** polega na analizie wskazanych źródeł. Do arkusza egzaminacyjnego załączone są nagrania, nuty, teksty. Materiał źródłowy może być wzięty z twórczości jednego lub wielu kompozytorów, jednej lub kilku epok. Ta część egzaminu składa się z kilku zadań otwartych wyposażonych w polecenia kierujące analizą przykładów
   c) **część trzecia** polega na napisaniu zadania rozszerzonej odpowiedzi (wypracowania) na jeden z dwóch podanych tematów. Tematy wypracowania formułowane są według różnych zasad: temat szczegółowy (np. charakterystyka stylu indywidualnego, stylu lub kultury muzycznej epoki), temat komparatystyczny (np. porównanie stylów, technik kompozytorskich lub cech i funkcji gatunku muzycznego w dwóch epokach), temat przekrojowy (np. ewolucja techniki kompozytorskiej, formy muzycznej, praktyki wykonawczej), temat swobodny - oparty na własnych doświadczeniach i ocenach zdającego.

Przykłady przeznaczone do analizy i oba tematy wypracowania mogą być podporządkowane nadrzędnemu problemowi. Dopuszcza się wzbogacenie każdego tematu dodatkowym materiałem źródłowym, który zdający powinien wykorzystać w realizacji tylko tego z tematów, do którego dodatkowe źródła są dołączone.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
6. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
7. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

HISTORIA SZTUKI

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z historii sztuki jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z historii sztuki

Historia sztuki może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

1. Egzamin **na poziomie podstawowym** trwa 120 minut. Arkusz egzaminacyjny składa się z kilkudziesięciu zadań zamkniętych i otwartych sprawdzających wiedzę i umiejętności ze wszystkich trzech obszarów standardów na poziomie podstawowym, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru pierwszego, czyli znajomości epok, stylów, tendencji, wybitnych twórców i ich dzieł, terminologii z dziedziny historii sztuki.
2. Egzamin **na poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny składający się z trzech części:
   a) **część pierwsza** polega na rozwiązaniu zestawu zadań zamkniętych i otwartych sprawdzających wiedzę i umiejętności z I i II obszaru standardów wymagań egzaminacyjnych, czyli znajomości epok, stylów, tendencji, wybitnych twórców i ich dzieł, terminologii z dziedziny historii sztuki,
   b) **część druga** ma charakter analityczny i polega na przeprowadzeniu analizy porównawczej dwóch reprodukowanych dzieł malarstwa, architektury lub rzeźby. Analiza przebiega według określonych w arkuszu punktów. Ilustracjom mogą też towarzyszyć teksty, odnoszące się do dzieł,
   c) **część trzecia** polega na napisaniu zadania rozszerzonej odpowiedzi (wypracowania) na jeden z dwóch podanych tematów. Tematy mogą być tak sformułowane, że nawiązują do analizowanych wcześniej dzieł, ale mogą też dotyczyć zupełnie innego zakresu. Obydwa tematy sprawdzają wiedzę i umiejętności zdającego z zaproponowanych w temacie dziedzin i kierunków sztuki. Zdający wykazuje się umiejętnością dokonania selekcji materiału pod kątem problemu zawartego w temacie. To zadanie daje możliwość swobodnej wypowiedzi odzwierciedlającej też własne przemyślenia i sądy.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.

4. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
6. Wynik egzaminu - wyrażony w skali procentowej - odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu.
7. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z wiedzy o społeczeństwie jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z wiedzy o społeczeństwie

Wiedza o społeczeństwie może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego**.**

1. Egzamin **na poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu testu obejmującego cały zakres wymagań egzaminacyjnych na poziomie podstawowym. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny zawierający zadania różnego typu: zamknięte oraz otwarte wymagające umiejętności analizowania, czytania przepisów prawnych, interpretowania danych statystycznych, formułowania i uzasadniania własnego stanowiska.
2. Egzamin **na poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny, który składa się z trzech części:
   a) **część pierwsza** polega na rozwiązaniu testu sprawdzającego wiedzę przedmiotową,
   b) **część druga** polega na sprawdzeniu umiejętności pracy z materiałem źródłowym. Zdający udziela odpowiedzi na pytania do zamieszczonych w arkuszu różnych źródeł informacji (źródła pisane, ikonograficzne, statystyczne, kartograficzne),
   c) **część trzecia** polega na napisaniu tekstu własnego. Zdający po zakończeniu pracy z materiałem źródłowym pisze własny spójny tekst, w którym wykorzystuje wnioski z analizy źródeł związanych z wybranym tematem.

Zadania z arkusza na poziomie rozszerzonym sprawdzają umiejętności opisane we wszystkich obszarach standardów poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
4. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
5. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
6. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

WIEDZA O TAŃCU

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin z wiedzy o tańcu jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z wiedzy o tańcu

Wiedza o tańcu może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

1. Egzamin **na poziomie podstawowym** trwa 120 minut. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny zawierający różnego rodzaju zadania: zadania zamknięte (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda - fałsz"), zadania otwarte (wymagające samodzielnego formułowania zwięzłych wypowiedzi). W zadaniach mogą być wykorzystywane teksty źródłowe, zapisy nutowe i ikonografia (ilustracje czarno-białe i barwne, szkice, rysunki, diagramy itp.).
   Zadania sprawdzają wiadomości i umiejętności opisane we wszystkich standardach dla poziomu podstawowego.

2. Egzamin **na poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny składający się z trzech części:

   a) **część pierwsza** polega na sprawdzeniu umiejętności analizowania dzieła tanecznego,

   b) **część druga** polega na rozwiązaniu testu sprawdzającego wiedzę przedmiotową,

   c) **część trzecia** polega na sformułowaniu spójnej wypowiedzi pisemnej na jeden z dwóch tematów zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym.

W części **pierwszej** egzaminu zdający otrzymuje zadanie, które polega na zanalizowaniu fragmentu dzieła tanecznego. Fragment dzieła tanecznego, trwający od 2 do 4 minut, powinien być odtworzony z kasety video lub płyty CD 4 razy z następującymi przerwami: pierwsza – 2 minuty, druga – 10 minut, trzecia – 20 minut. Zdający dokonuje analizy, zgodnie ze wskazówkami podanymi w poleceniu zadania. Integralną część zadania może stanowić ikonografia (ilustracje czarno-białe lub barwne) i teksty źródłowe.

W części **drugiej** egzaminu zdający rozwiązuje test obejmujący cały zakres wymagań egzaminacyjnych. Ta część arkusza egzaminacyjnego zawiera różnego rodzaju zadania: zadania zamknięte (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda - fałsz"), zadania otwarte (wymagające samodzielnego formułowania zwięzłych wypowiedzi).
W zadaniach mogą być wykorzystywane teksty źródłowe, zapisy nutowe i ikonografia (ilustracje czarno-białe i barwne, szkice, rysunki, diagramy itp.). Zadania sprawdzają wiadomości i umiejętności opisane we wszystkich standardach dla poziomu podstawowego i rozszerzonego.

W części **trzeciej** egzaminu zdający otrzymuje dwa tematy do wyboru. Ta część egzaminu polega na napisaniu wypracowania na jeden z wybranych tematów.

Oba tematy odwołują się do wykazu dzieł tanecznych wymienionych w załączniku do *Opisu wymagań egzaminacyjnych.* Integralną częścią tematów mogą być teksty źródłowe i materiał ikonograficzny (ilustracje czarno-białe i barwne). Jeden z tematów może nawiązywać do dzieła poddanego analizie w części pierwszej arkusza.
Zadania tego arkusza sprawdzają wiadomości i umiejętności opisane w standardach dla poziomu podstawowego i rozszerzonego.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania, jednolitych w całym kraju.

2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za poprawne rozwiązanie.

3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.

4. Zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenianiu.

5. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.

6. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.

7. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

JĘZYK BIAŁORUSKI

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z języka białoruskiego jest egzaminem sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych.*

Opis egzaminu

Egzamin maturalny z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej jest egzaminem obowiązkowym dla uczniów uczących się tego języka w szkole. Jako przedmiot obowiązkowy jest zdawany na poziomie podstawowym. Może być również zdawany jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Absolwenci szkół lub oddziałów z nauczaniem języka mniejszości narodowej, którzy zdawali na egzaminie maturalnym w części pisemnej język mniejszości narodowej jako przedmiot obowiązkowy, mogą zdawać ten język jako dodatkowy, ale tylko na poziomie rozszerzonym.

Składa się z dwóch części:

a) **ustnej**, zdawanej jako egzamin obowiązkowy, dla którego nie określa się poziomu, a który jest zdawany w szkole i oceniany przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny,
b) **pisemnej** – zdawanej jako przedmiot obowiązkowy na poziomie podstawowym a jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym i ocenianej przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Szczegółowy opis ustnej części egzaminu

Ustna część egzaminu składa się z dwóch części:

a) wypowiedzi zdającego (prezentacji) na wybrany temat,
b) rozmowy zdającego z egzaminatorami dotyczącej prezentacji i/lub bibliografii.

Ustna część egzaminu trwa około 25 minut i sprawdza przede wszystkim umiejętność komunikacji werbalnej oraz umiejętność organizowania warsztatu pracy.

Przygotowanie do egzaminu

1. Nauczyciele języka białoruskiego przedstawiają uczniom na początku nauki w klasie maturalnej szkolną listę tematów.
2. Z listy zaproponowanych tematów uczeń wybiera jeden i określa sposób jego realizacji oraz zakres materiału służącego do opracowania tematu.
3. Liczba tematów przygotowanych w szkole powinna być taka, by zapewniała uczniom możliwość wyboru i samodzielność pracy; uczniowie mogą wybrać ten sam temat.
4. Uczeń klasy przedmaturalnej, w terminie ustalonym przez szkołę, może zgłosić temat własny, wynikający z pozaszkolnych zainteresowań. Temat może być umieszczony na liście, jeśli uzyska akceptację nauczycieli redagujących szkolną listę tematów.
5. Zgodnie z § 73. ust.5. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. *w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* „zdający dostarcza przewodniczącemu zespołu egzaminacyjnego wykaz bibliografii wykorzystanej do opracowania tematu

nie później niż 4 tygodnie przed terminem części ustnej egzaminu maturalnego z danego języka". Bibliografia musi być podpisana imieniem i nazwiskiem.

6. Razem z bibliografią uczeń przedkłada informacje o materiałach pomocniczych i środkach technicznych, które chce wykorzystać podczas egzaminu.
7. Materiały pomocnicze, które uczeń może (o ile temat na to pozwala) wykorzystać podczas egzaminu to, np.: wykonany przez siebie film, nagrania muzyczne, nagranie wywiadu lub wypowiedzi w języku białoruskim, cytaty z literatury podmiotu i przedmiotu, reprodukcje dzieł sztuki, kadry z filmu, fotografie zabytków architektury.

Przebieg egzaminu

1. W części pierwszej, która trwa około 15 minut, sprawdzana jest umiejętność mówienia w języku białoruskim, wiedza w zakresie wyznaczonym przez temat.
2. W części drugiej – w której sprawdzane są: rozumienie pytań przez zdającego, umiejętność formułowania odpowiedzi, samodzielność przygotowania prezentacji, umiejętność obrony własnego stanowiska – przedmiotowy zespół egzaminacyjny podejmuje ze zdającym rozmowę w języku białoruskim dotyczącą tematu lub /i bibliografii. Przedmiotowy zespół egzaminacyjny może podjąć rozmowę dopiero po wysłuchaniu prezentacji. Jeśli zdający nie wygłosi prezentacji, zespół nie podejmuje ze zdającym rozmowy.
3. Zadane pytania odnotowuje w protokole egzaminu.
4. Na podstawie obu części egzaminu są sprawdzane i oceniane sprawność oraz poprawność językowa.

Zasady oceniania ustnej części egzaminu

Egzamin jest oceniany według kryteriów jednakowych w całym kraju.
W ustnej części egzaminu ocenie podlegają: prezentacja tematu (zawartość merytoryczna i kompozycja wypowiedzi), rozmowa o problemach związanych z prezentowanym zagadnieniem oraz sprawność językowa, która jest oceniana na podstawie obu części egzaminu.

W sumie za ustną część egzaminu zdający może uzyskać 20 punktów w następującym układzie:

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt (20 pkt)
Realizacja tematu i kompozycja	25%	5 pkt
Rozmowa	30%	6 pkt
Język	45%	9 pkt

Ustną część egzaminu ocenia szkolny zespół egzaminacyjny według kryteriów załączonych na następnej stronie.

Zdający zdał egzamin ustny, jeżeli otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania w tej części egzaminu.

KRYTERIA OCENIANIA USTNEJ ODPOWIEDZI								
POZIOMY	**PREZENTACJA**				**ROZMOWA**	**Pkt**	**JĘZYK**	**Pkt**
	Realizacja tematu	**Pkt**	**Kompozycja wypowiedzi**	**Pkt**				
I **9 pkt**	1. na ogół trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. poprawnie interpretuje materiał rzeczowy (dopuszcza się możliwość odtwórczych interpretacji), 3. prezentuje podstawowe zagadnienia na ogół w związku z tematem, 4. podejmuje częściowo udaną argumentację (nie hierarchizuje argumentów), 5. formułuje na ogół poprawne wnioski, 6. wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	**1**	1. buduje wypowiedź na ogół uporządkowaną i spójną (dopuszczalne zachwiania logicznego ciągu i/lub proporcji poszczególnych części wypowiedzi).	**1**	1. na ogół rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć dość ogólne odpowiedzi, 2. uczestnictwo w rozmowie ogranicza się do krótkich, (ale nie jednowyrazowych) ogólnikowych odpowiedzi na pytania.	**2**	1. posługuje się językiem zrozumiałym, lecz często niepoprawnym lub językiem charakterystycznym dla odmiany pisanej (wypowiedź wyuczona na pamięć, 2. używa mało urozmaiconych struktur składniowych, zasób słownictwa jest wystarczający dla zrozumienia wypowiedzi, 3. posługuje się stylem nie zawsze adekwatnym do sytuacji.	**5**
II **14 pkt**	1. trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. poprawnie interpretuje materiał rzeczowy, wykorzystując podstawowe konteksty, 3. prezentuje zagadnienia związane z tematem, 4. podejmuje logiczną argumentację (nie zawsze hierarchizuje argumenty), 5. formułuje wnioski i opinie, 6. funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	**2**	1. buduje wypowiedź zorganizowaną (z wyraźnym punktem wyjścia, z uporządkowaną argumentacją i z logicznymi wnioskami; zachowuje właściwe proporcje między częściami wypowiedzi).	**2**	1. rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć zbyt zwięzłe odpowiedzi, 2. broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), uczestniczy w rozmowie.	**4**	1. posługuje się na ogół poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), 2. używa dość urozmaiconych struktur składniowych i leksyki, 3. posługuje się stylem komunikatywnym, stosownym do sytuacji. 4. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	**6**
III **20 pkt**	1. interesująco dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. wnikliwie interpretuje materiał rzeczowy, przywołując różnorodne konteksty, 3. prezentuje zagadnienia w ścisłym związku z tematem, 4. podejmuje logiczną, przemyślaną argumentację (hierarchizuje argumenty), 5. formułuje wnioski i opinie, wartościuje, uogólnia, syntetyzuje, 6. funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga), 7. integruje wiedzę z różnych dziedzin humanistyki (o ile temat tego wymaga).	**3**			1. rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, wyczerpujące odpowiedzi, wykorzystując bibliografię i/lub materiały pomocnicze, 2. przekonywająco broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), swobodnie uczestniczy w rozmowie.	**6**	1. posługuje się poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), 2. używa różnorodnych struktur składniowych, bogatej frazeologii i leksyki, 3. posługuje się stylem stosownym do sytuacji, przestrzega zasad etykiety językowej, 4. nadaje językowi swojej wypowiedzi cechy indywidualne. 5. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	**9**

Uwaga: punkty przyznaje się za cały opisany **na danym poziomie** element kryteriów (realizacja tematu, kompozycja, rozmowa, język), nie przyznaje się punktów cząstkowych. Wypowiedź zdającego może być więc oceniona np. tak: za realizację tematu – 3 pkt (p. III), za kompozycję wypowiedzi – 1 pkt (p. I), za rozmowę – 4 pkt (p. II), za język – 6 pkt (p. III), razem 14 pkt na 20 możliwych do uzyskania.

Szczegółowy opis pisemnej części egzaminu

Egzamin maturalny z języka białoruskiego jako języka mniejszości narodowej jest egzaminem obowiązkowym dla uczniów uczących się tego języka w szkole. Jest zdawany w szkole jako przedmiot obowiązkowy na poziomie podstawowym a jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym.

Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 170 minut i polega na sprawdzeniu umiejętności rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego oraz napisaniu tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Teksty literackie egzaminu są wskazane w informatorze o *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język białoruski*.

Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut i polega na sprawdzeniu umiejętności pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym.

W czasie trwania egzaminu zdający może korzystać ze słowników językowych.

Poziom podstawowy

Pisemna część egzaminu na poziomie podstawowym sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstu nieliterackiego oraz umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język białoruski.*

Czas na rozwiązanie zadań wynosi 170 minut.

Waga poszczególnych części egzaminu

Sprawdzane umiejętności	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt
Rozumienie czytanego tekstu	30%	21 pkt
Pisanie tekstu własnego	70%	49 pkt

Arkusz na poziomie podstawowym składa się z dwóch integralnych części:

W części pierwszej arkusza zamieszczone zostanie zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu. Maturzysta otrzyma arkusz egzaminacyjny zawierający tekst (do 1000 słów) i test składający się z pytań otwartych i zamkniętych.

Tekst służący do sprawdzania umiejętności rozumienia czytanego tekstu będzie:
a) publicystyczny lub popularnonaukowy,
b) przejrzyście skonstruowany,
c) napisany starannym językiem białoruskim,
d) nieobrażający uczuć i światopoglądu zdającego oraz przedstawicieli innych narodowości,
e) współczesny.

Pytania testu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu mogą dotyczyć:
a) poziomu znaczeń, czyli:

- rozumienia słów, związków frazeologicznych, zdań; odczytywania znaczeń dosłownych i metaforycznych, znaczeń słów z kontekstu, odróżniania informacji od opinii, znajdowania słów – kluczy,
- rozumienia myśli zawartej w akapicie lub części tekstu, wyszukiwania informacji, selekcjonowania informacji, hierarchizowania, porównywania, dostrzegania analogii i przeciwieństw,
- rozumienia głównej myśli tekstu – rozumienia tekstu jako całości oraz umiejętności wnioskowania;

b) poziomu struktury, czyli:
   - kompozycji tekstu, tj. odróżniania wstępu, rozwinięcia, zakończenia, wskazywania zasady kompozycyjnej,
   - odkrywania związków logicznych, czyli rozumienia toku przyczynowo-skutkowego, wskazywania, np. tezy, hipotezy, argumentów, kontrargumentów, przykładów, wniosków, zależności między zdaniami, akapitami i częściami tekstu,
   - rozumienia znaczenia występujących w tekście wyrazów wskazujących na tok myślenia autora, czyli rozumienia sensu słów sygnalizujących wnioskowanie, podtrzymywanie myśli, zwrot myśli, dygresję, powtórzenie myśli oraz słów nawiązujących do myśli zawartej w poprzednim akapicie;
c) poziomu komunikacji, czyli:
   - genezy tekstu,
   - rozpoznawania nadawcy,
   - dostrzegania celu tekstu (intencji nadawcy),
   - adresata i sposobu oddziaływania na niego,
   - dostrzegania cech stylistycznych tekstu i rozumienia funkcjonalności środków językowych.

W części drugiej arkusza punktem wyjścia pracy zdającego jest tekst / teksty (do 1000 słów), do których zostały sformułowane tematy. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny zawierający 2 tematy do wyboru. Wybiera jeden z nich i pisze wypracowanie w miejscu do tego wyznaczonym.
Utwory literackie będące podstawą zadania maturalnego pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język białoruski* w rozdziale *„Wymagania egzaminacyjne – poziom podstawowy”*.

Tematy na poziomie podstawowym sprawdzają umiejętności:

1) skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku białoruskim,
2) odczytania utworu/utworów przede wszystkim na poziomie idei.

Tematy mogą dotyczyć:

interpretowania
- problemu zawartego w tekście / tekstach,
- fragmentu tekstu w odniesieniu do całości utworu,
- problemu zawartego w tekście w odniesieniu do innego tekstu niezamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, ale pochodzącego z listy lektur dla poziomu podstawowego,

charakteryzowania
- bohatera,
- sposobu kreowania bohatera,
- świata przedstawionego utworu,

określania funkcji motywów, toposów, symboli wymienionych w podstawie programowej dla poziomu podstawowego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.
Umiejętności sprawdzane na poziomie podstawowym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

Poziom rozszerzony

Pisemna część egzaminu na poziomie rozszerzonym sprawdza umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język białoruski*.

Czas na rozwiązanie zadań z arkusza wynosi 180 minut.

Egzamin na poziomie rozszerzonym różni się od egzaminu na poziomie podstawowym zakresem sprawdzanych umiejętności oraz kryteriami oceniania.

W arkuszu zamieszczone zostały zadania sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu o literaturze (kulturze, języku). Maturzysta otrzymuje 2 tematy. Wybiera jeden temat i pisze wypracowanie w miejscu wyznaczonym w arkuszu egzaminacyjnym.

Punktem wyjścia pracy zdającego jest tekst / teksty lub ich fragmenty (do 1000 słów). Utwory literackie, będące podstawą zadania maturalnego, pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze maturalnym*, w rozdziale *„Wymagania egzaminacyjne – poziom rozszerzony”*. Teksty mogą pochodzić również z wykazu lektur przeznaczonych dla poziomu podstawowego, ale tylko w zestawieniu z tekstem przeznaczonym dla poziomu rozszerzonego. Jeden z tekstów może pochodzić spoza listy zamieszczonej w informatorze, np. tekst literacki, krytycznoliteracki, popularnonaukowy.

Tematy na poziomie rozszerzonym sprawdzają umiejętności:

1) Skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku białoruskim.
2) Odczytania utworu na poziomie idei i organizacji artystycznej. Realizacja tematów na poziomie rozszerzonym wymaga zanalizowania i zinterpretowania tekstów.

Tematy mogą dotyczyć:

- porównawczej analizy tekstów,
- charakteryzowania sposobu kreowania bohatera,
- charakteryzowania sposobu kreowania świata przedstawionego utworu,
- określania funkcji motywów, toposów, symboli, wymienionych w podstawie programowej dla poziomu rozszerzonego,
- analizowania języka utworu / utworów,
- odwoływania się do kontekstów, np. prądu, epoki, innego utworu wymienionego w *Informatorze* (w liście lektur dla poziomu podstawowego lub/i rozszerzonego), kontekstu historycznego, biograficznego, filozoficznego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.
Umiejętności sprawdzane na poziomie rozszerzonym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

W trakcie pisania egzaminu zdający mogą korzystać ze słowników językowych.

Zasady oceniania pisemnej części egzaminu

Poziom podstawowy

Egzamin pisemny w każdej części oceniany jest według kryteriów oceniania opracowanych dla poszczególnych zadań.

W pierwszej części **egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym** – za test sprawdzający rozumienie czytanego tekstu – zdający może otrzymać maksymalnie 21 punktów. Przy zadaniach testowych umieszczona zostanie informacja o maksymalnej liczbie punktów, a uszczegółowione normy zaliczenia zostaną opisane w modelu odpowiedzi.

W drugiej części egzaminu na poziomie podstawowym w ocenie zadania sprawdzającego umiejętność pisania własnego tekstu zdający może otrzymać maksymalnie 49 pkt. Łącznie za rozwiązanie zadań z arkusza – 70 pkt.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie podstawowym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt (49 pkt)
rozwinięcie tematu	45%	22 pkt
kompozycja	8%	4 pkt
język	47%	23 pkt

Z 22 pkt przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu zdający może otrzymać 18 pkt za treści merytoryczne oraz 4 pkt za sformułowanie pełnego wniosku.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie podstawowym

Język i kompozycja		27 pkt
1. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja	9
	Poprawna składnia i fleksja	7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	5
	Mimo błędów, składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	3
2. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	10
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	4
3. Ortografia, interpunkcja	Na ogół poprawna ortografia i interpunkcja	4
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia	2
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
4. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	4
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	2
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna	1

Poziom rozszerzony

Za napisanie wypracowania zdający otrzymuje maksymalnie 45 pkt.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie rozszerzonym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt(45 pkt)
Rozwinięcie tematu	63%	25 pkt
kompozycja	5%	2 pkt
język	32%	18 pkt

Z 25 pkt przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu zdający może otrzymać 21 pkt za treści merytoryczne oraz 4 pkt za sformułowanie pełnego wniosku.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie rozszerzonym

	Język i kompozycja	**20 pkt**.
1. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia oraz poprawna fleksja	6
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	4
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	2
2. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo oraz poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	8
	Wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	5
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	2
3. Ortografia, interpunkcja	Poprawna ortografia, poprawna interpunkcja	4
	Na ogół poprawna ortografia, na ogół poprawna interpunkcja	2
	Błędy ortograficzne i interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
4. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	2
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	1

1. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
2. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
3. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
4. Wynik egzaminu z języka białoruskiego zdawanego jako przedmiot dodatkowy nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
5. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

Wyniki egzaminu maturalnego

Zdający zdał egzamin maturalny z języka białoruskiego, jeżeli w części ustnej oraz w części pisemnej egzaminu zdawanego jako przedmiot obowiązkowy otrzymał co najmniej 30% punktów. Dla języka białoruskiego zdawanego jako przedmiot dodatkowy nie ustala się poziomu zaliczenia.

PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

Miejsce na naklejkę

dysleksja ☐

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA BIAŁORUSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 8 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **45 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu związanego z tekstem literackim dołączonym do tematu. Wybierz jeden z tematów i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

Тэма 1:

На аснове аналізу і інтэрпрэтацыі вершаў *Малітва* Масея Сяднёва і *Малітва* Наталлі Арсенневай параўнай спосабы правядзення і мэты лірычнай размовы з Богам.

Масей Сяднёў

Малітва

На коміне фабрычным сонца дагарае,
а мне дахаты йсці ці хутка?
Пад карканне варон – крыклівай зграі –
шапчу малітвы я ціхутка.
Каб шчасце ў кутку маім вялося,
як птушка ценькая[1] пад ветлым дахам,
каб хлеб і соль былі, а ўвосень
вятры не білі акяніцамі з размаху.
Каб сцерпець абыякавасць чужыны,
суродзічаў пыхлівых холад думны,
патрыятычную іх сліну,
парадны тупат тлумны.

Каб пры канцы шляхоў маіх далёкіх,
што не ўкладаюцца ні ў вёрсты і ні ў мілі,
не помнячы грахоў і крыўдаў лёгкіх,
прыхільныя багі мяне багаславілі.

М. Сяднёў, Малітва, [у:] Б. Сачанка, Туга па Радзіме. Паэзія беларускай эміграцыі, Мінск 1992, с. 349.

Наталля Арсеннева

Малітва

Магутны Божа! Ўладар сусветаў,
вялізных сонцаў і сэрц малых,
над Беларусяй ціхай і ветлай
рассып праменне Свае хвалы.
Дай спор[2] у працы будзённай, шэрай,
на хлеб штадзённы, на родны край.
Павагу, сілу і веліч веры

[1] ценькі – вельмі высокі па гучанню, падобны на піск
[2] спор – поспех, удача

у нашу праўду, у прышласць – дай!
Дай урадлівасць жытнёвым нівам,
учынкам нашым пашлі ўмалот[3].
Зрабі свабоднай, зрабі шчаслівай
краіну нашу, і наш народ!

Н. Арсеннева, Малітва, [у:] Б. Сачанка, Туга па Радзіме. Паэзія беларускай эміграцыі, Мінск 1992, с. 88.

Тэма 2:

На аснове інтэрпрэтацыі дадзеных фрагментаў *Споведзі* Ларысы Геніюш ахарактарызуй адносіны пісьменніцы да Айчыны. Звярні ўвагу на жанравую адметнасць твора.

Ларыса Геніюш

Споведзь
(фрагменты)

Благаславенны родны дом, гдзе[4] бацькі і ўся дарагая сям'я. Благаславенны маленькі кусочак роднай, бацькавай зямлі на вялізнай планеце, які называўся Жлобаўцы. Называўся, бо сяння яго няма, таго нашага фальварачка, і нават яго назовы[5]. Там калгас з нейкай ультрасавецкай назовай, дом перавезены ў Ваўкавыск, разам з гумном, а там, гдзе была наша сяліба, стаіць толькі даўгі мураваны хлеў і некалькі дрэў, якіх яшчэ не паспелі выкарчаваць на апал сяляне. […]

Часам доўга ўглядаюся на сцежкі свае маладосці – ажываюць успаміны, і здаецца мне: спрацаваныя матчыны рукі туляць мяне ласкава да сэрца, алеяю, ці, як мы казалі, – прагонам, шырака крочыць тата, я яму толькі па бараду, і, угледзеўшы мяне, ён заўсёды ўсміхаецца пад сваімі крыху рыжымі вусамі, заўсёды падзеліцца думкамі накшталт: «Полацкае княства сяння[6] зрабілі непапулярным са страху, каб не сепаравалася па праву ад імперыі, але ці ты думаеш, што твая Беларусь утрымаецца эканамічна, калі б была самастойнай?» Тата ведае чым жыву, і часамі хоча мяне паквяліць[7], як малое дзіця. Крыху спрачаемся, мае ідэі для яго, з дзядоў ужо нявольнага, як экзотыка. Тата ведае, чым за гэта плаціцца, і паглядае на мяне з нейкай чуласцю сумнай. […]

Я была найстаршай удома з дзяцей і, здаецца, найболей каханай бацькамі, брацікамі, Люсяй і слугамі. Ксеня й Ніна мяне не любілі. Новы вялікі дом, і ўсе ўдома. Цяжка было знайсці адпаведную працу пры Польшчы, асабліва калі бацькі былі больш-менш забяспечаныя, на вышэйшую адукацыю не было матэрыяльных магчымасцяў, заставалася працаваць на зямлі й чакаць мужа. Падсведама і я думала аб мужу нейкім, але ён мусяў[8] быць Беларус. Такіх не было, толькі сяляне, усё роўна муж мой будзе Беларус! А сватоў было шмат, даходзіла да трагедыяў, часам да смеху. Мы былі праваслаўныя, вось і сваты ад маладых святароў пачыналіся. […] Часам людзі мяне ледзь толькі бачылі, а ўжо прасілі мае рукі. Гэта было дзіўна, несамавіта. Мама іх усіх не любіла, а яе прыяцелька, пані Ядвіга Зелянкевічыха, гаварыла: «Няма кавалера для

[3] умалот – ураджай
[4] гдзе – сучасна: дзе
[5] назова – сучасна: назва
[6] сяння – сучасна: сёння
[7] паквяліць (дыял.) – падражніць, даводзіць да слёз
[8] мусяў – сучасна: мусіў

панны Ларысы, толькі Пілсудскі!» Гэта быў вялікі камплімент, у якім пані Ядвіга абсалютна забывалася аб познім веку польскага маршала й думала толькі аб яго знатнасці. Для мяне нават ён не прыйшоў бы ва ўвагу, бо ж быў не беларус... […]

Зямля была для нас усім: калыскай, хлебам, песняй, любоўю, магілай. Чым больш зямлі, тым болей надзейнае заўтра, ніякае надзеі больш на ратунак. […]

Сумна падышоў раз мой тата да мяне – на пошце ў Воўпе яму парадзілі[9], каб дачка кінула выпісваць беларускі друк, а выпісвала я толькі правыя[10] выданні, бо там было нешта з таго, што я так пакахала ў сваім народзе. Я нарадзілася такой, ад пялюшак ужо прасякнутай усім, што наша, з болем і прагай змагання за волю й нашую зямлю для нас. […]

Час ляцеў, і зімою перад Новым годам мой дарагі будучы муж апавясціў аб сваім прыездзе. Я не вельмі ўсцешылася, не тое было ў галаве, хацела нат[11] напісаць, каб не ехаў, бо надта былі маразы, але паслалі ў Рось на станцыю добрыя коні, бурку цёплую, з якой шпарка выскачыў ля ганка стройны, худы, выгалены, элеганцкі Янка Геніюш, пражскі студэнт і амаль ужо доктар! Была гэта не простая штука, гутарыў пераважна з мамаю, якую ачараваў, а мне абяцаў разам, да канца нашых дзён, змагацца за Беларусь... Дамоў ужо не паехаў, толькі па паперы – каб ажаніцца. Відно было, што чалавек моцна пастанавіў нешта, не мог спакойна прайсці ля мяне й лапаў усё, не толькі за рукі, аж я зазлавалася. Вечарам запаліла лямпу й думаю: панясу яму – а быў ён у маім пакоі, – калі будзе няветлівы, дык я яму такога нагавару, што адразу заверне аглоблі[12], я яму пакажу вось цяпер, менавіта калі мы адзін на адзін! Уваходжу з лямпай, як каралева, падняўшы высака голаў. Мой будучы друг ветліва за яе дзякуе, цалуе мяне ў руку, і абое спакойна жадаем сабе добрае ночы... Такое джэнтэльменства мяне канчаткова паканала, да таго цудоўная гутарка беларуская, шырокая нейкая, нескупая натура гэтага беднага студэнта – усё раптам зрабілася мне несказана дарагім, і я падзякавала Богу ў душы за тое, што Ён усякімі дзіўнымі дарогамі прывёў яго з далёкіх Чэхаў у нашую хату. Неўзабаве згулялі вяселле. Белыя коні ў лёганькіх санках чакаюць. Бацькі нас благаслаўляць абразамі, мы на каленях, пацалункі, раздзіраючы плач мамы, у Славачкі капаюць слёзы, Люся плача ўздрыгам. Пад пятку ў мой белы пантофлік палажылі грошы, каб яны вяліся ў мяне, у рукі далі цукар. Трэба кідаць яго на коні, дык будзе жыццё салодкае... Я ўсё выпаўняю. У царкве поўна народу. Мне сказалі: ідучы кругом алтара, наступаць мужу лёгка на нагу, гэта каб слухаўся... Перад вянчаннем яшчэ падышоў дружбант і шапнуў мне, каб моцна трымала мужа пад руку ў царкве, каб ніхто між намі не прайшоў, што ён сам хацеў мне зрабіць гэта, але цяпер каецца... І так моцна трымаю сваяго сужанага, цалуемся, нас вітаюць. Мой «атэіст» толькі й рабіў, што хрысціўся, калі нас вянчалі, знача[13], дзякую Богу... Удома чакаюць нас госці, і далей усё – як на вяселлі: падаркі, госці давідна, муж мяне носіць на руках, нават без вялікае намогі, і адразу адвозіць мяне ў Зэльву. […]

Мне сумна, я многа тут пакідаю ў бацькаўскай сялібе, гэтым жыць буду вечна я й маё пяро. За сабою я пакідала ўлюбёны прастор палёў, якія мяне ўзгадавалі, труднае жыццё, нялёгкую працу ў полі й на вялікай гаспадарцы, тапалёвы гай ля хаты й лес, які сама садзіла. Ён так хораша рос і ўжо гадаваў маслячкі, рыжыкі. Тую вёску, якая мне столькі падсказала з мінулага, замурзаную крыху мо[14], але з душою, бы тая раса, якую я так разумела. Песні яе пайшлі следам за мною. І я пакідала сваю сям'ю й той пятачок зямлі на вялікай планеце, мае Жлобаўцы, гдзе я ніколі не сумавала й не трэба мне было ніякага таварыства, калі было поле, наш дом і лес; і весела сярод альшыны якраз праз нашыя лугі працякала любая рэчка Ваўпянка, поўная шчупакоў, плотак і багатая

[9] парадзілі – сучасна: параілі
[10] правы – справядлівы, праўдзівы
[11] нат – сучасна: нават
[12] заварочваць аглоблі – адыходзіць ці ад'язджаць назад
[13] знача – сучасна: значыць
[14] мо – сучасна: можа

ракамі. Сумна мне будзе без таты, ён вельмі разумны, нейк[15] усё бачыць, быццам адчувае наперад, толькі жаль мне, што Жлобаўцаў не разбудоўвае, не засаджвае болей садамі й лесам, жывецца там нейк з дня на дзень... Калі за нашай хатаю заходзіць сонца, дык робіцца аж страшна, быццам нехта адыходзіў назаўсёды. Халадок і ноч кладзецца на мае Жлобаўцы, як чорная небяспека, як прадчуццё таго, што пасля прыйшло. Вось і тата мой прадчуваў гэта ўсё відавочна й не разбудоўваў свой кут на вякі. Гэта ўжо здалёк рысавалася на небасхілах вайна і тое, што ходзіць з ёю.

Л. Геніюш, Споведзь, [у:] М. Скобла, Ларыса Геніюш. Выбраныя творы, Мінск 2000, с. 221-231.

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

[15] нейк – сучасна: неяк

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA

POZIOM ROZSZERZONY

Pisanie tekstu własnego

Temat 1:

Na podstawie analizy i interpretacji wierszy *Malitwa* Masieja Siadniowa i *Malitwa* Natalli Arsienniewaj porównaj sposoby przeprowadzenia i cele lirycznej rozmowy z Bogiem.

Kryteria			Punktacja 25
1. Argumentacja tematu	1.	Zauważenie, iż zarówno Masiej Siadniou, jak i Natalla Arsienniewa są poetami emigracyjnymi, którzy większość swego życia spędzili poza Ojczyzną, w Stanach Zjednoczonych.	0-1
	2.	Wyjaśnienie i uzasadnienie tytułu obu wierszy – „Malitwa", w odniesieniu do znaczenia wyrazu „modlitwa". - modlitwa – akt religijny pojmowany jako myślowy lub słowny kontakt z Bogiem, zwykle w nastroju uwielbienia, dziękczynienia lub prośby; słowa lub ustalony tekst wypowiadane przez modlącego się; - tu: prośba skierowana do Boga w intencji własnej lub całego narodu białoruskiego, wypowiedziana z nadzieją, iż zostanie wysłuchana i przyczyni się do polepszenia sytuacji.	0-1-2
	3.	Interpretacja modlitw i próśb podmiotu lirycznego w wierszu **„Malitwa" Masieja Siadniowa**. Podmiot liryczny prosi, aby: - szczęście nie opuszczało jego domu; - w domu był chleb i sól, czyli, żeby nigdy nie zabrakło pożywienia; - jesienią wiatr nie stukał okiennicami, czyli, żeby panował tam spokój; - poradzić sobie z obojętnością obczyzny; - poradzić sobie z płochliwością rodaków, przebywających na emigracji, ich dumą i bijącym od nich chłodem; patriotyzm części rodaków za granicą, według podmiotu lirycznego, jest tylko na pokaz, przejawia się jedynie w słowach, nie w czynach; - u kresu jego życiowej drogi zostały mu wybaczone wszystkie winy, prosi o rozgrzeszenie i błogosławieństwo; - godnie żyć, bez kłamstwa, obłudy, obojętności ze strony rodaków/.	0-1-2-3-4

	4.	Zauważenie, iż podmiot liryczny wypowiada się w 1 osobie l. poj. – jest nim sam poeta: - temat życia na obczyźnie i prośby o lepszą przyszłość podjęty został przez Siadniowa z uwagi na bezpośredni związek treści wiersza z biografią autora – poeta wyemigrował z Białorusi, aby ostatecznie osiąść w Stanach Zjednoczonych, gdzie pracował m. in. w fabryce; na emigracji czuł się obco, szczególnie w początkowym okresie.	0-1
	5.	Określenie stylistycznej specyfiki utworów: - identyfikacja środków stylistycznych: porównań, metafor, epitetów, hiperboli, anafor, apostrofy, pytania retorycznego; - określenie funkcjonalności środków stylistycznych (wzmocnienie sugestywności obrazu poprzez zastosowanie zdań wykrzyknikowych, rozbudowanie obrazowości i nastrojowości dzięki zastosowaniu epitetów, np. fabryczny komin, zachodzące słońce, cichutko wyszeptane modlitwy).	0-1-2-3
	6.	Przedstawienie obrazu Boga w wierszach: - Arsienniewaj: podkreślenie siły (potężny władca zarówno tego, co nieosiągalne rozumowo, jak i tego, co przyziemne); konkretnie zarysowany; - Siadniowa: obraz w większym stopniu abstrakcyjny (”прыхільныя багі”)	0-1-2
	7.	Interpretacja modlitw i próśb podmiotu lirycznego w wierszu „Malitwa” Natalli Arsienniewaj. Podmiot liryczny prosi Boga, aby: - rozsypał promienie swojej chwały, czyli, aby był miłosierny dla Białorusi i obdarzył ją swoją uwagą; - zesłał powodzenie w codziennej monotonnej i mozolnej pracy; - obdarzył naród białoruski siłą i wielką wiarą w to, iż słusznie walczy on o lepszą przyszłość dla siebie; - pola zawsze dawały plon; - pomógł spełniać tylko dobre uczynki; - Białoruś i Białorusini byli wolni i szczęśliwi.	0-1-2-3-4
	8.	Dostrzeżenie motywu przewodniego wiersza – miłości do Ojczyzny: - w wierszu wyrażona jest miłość podmiotu lirycznego do Ojczyzny, bezgraniczne do niej przywiązanie oraz wiara w jej lepsze jutro; - wiersz przepełniony optymizmem, wiarą w to, że z pomocą Bożą na Białorusi zapanuje sprawiedliwość, a kraj się odrodzi.	0-1

	9.	Dostrzeżenie różnic w obu wierszach: - „Malitwa” Masieja Siadniowa – podmiot liryczny występuje w 1. os. l. poj.; „Malitwa” Natalli Arsienniewaj – podmiot liryczny zbiorowy: nasz kraj, nasze uczynki; - „Malitwa” Masieja Siadniowa – wiersz stroficzny; „Malitwa” Natalli Arsienniewaj – wiersz stychiczny (wiersz ciągły); - „Malitwa” Masieja Siadniowa – w wierszu nie występuje apostrofa do Boga; „Malitwa” Natalli Arsienniewaj – wiersz w formie modlitwy, zaczynający się apostrofą do Boga; - „Malitwa” Masieja Siadniowa – podmiot liryczny, który znalazł się na obczyźnie, prosi w imieniu własnym; - „Malitwa” Natalli Arsienniewaj – prośba skierowana do Boga w imieniu całego narodu białoruskiego. Wiersz jest śpiewany w cerkwiach w Stanach Zjednoczonych. Stał się modlitwą w intencji Białorusi.	0-1-2-3
	10.	Przedstawienie wniosków: - pełne – podmiot liryczny w obu wierszach niepokoi się o przyszłość, w „Malitwie” Masieja Siadniowa – o własną, w „Malitwie” Natalli Arsienniewaj – o przyszłość Białorusi. Dostrzeżenie roli Boga, jako tego, który wysłucha modlitw i da nadzieję na lepszą przyszłość. - częściowe – wskazanie podobieństw i różnic w treści i formie próśb podmiotu lirycznego w obu wierszach; - próba podsumowania: stwierdzenie, iż w obu wierszach zawarte są prośby podmiotu lirycznego.	4 2 1
Kryteria oceny języka i kompozycji			**20**
2. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja.		**6**
	Na ogół poprawna składnia i fleksja.		4
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka.		2
3. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl.		**8**
	Wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl.		5
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl.		2
4. Ortografia, interpunkcja	Bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja.		**4**
	Na ogół bezbłędna ortografia, na ogół poprawna interpunkcja.		2
	Błędy ortograficzne i interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych.		1
5. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna.		**2**
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części.		1

Temat 2:

Na podstawie podanych fragmentów *Spowiedzi* Łarysy Hienijusz scharakteryzuj podejście pisarki do Ojczyzny. Zwróć uwagę na specyfikę gatunkową utworu.

Kryteria			Punk-tacja 25
1. Rozwinięcie tematu	1.	Określenie, iż „Spowiedź" to księga wspomnień, której wydanie stało się wydarzeniem w białoruskiej memuarystyce. Została napisana w latach 70. XX wieku, ale pierwszy raz wydrukowana w 1990 r., czyli już po śmierci autorki. Tytuł został nadany przez Michasia Czarniauskaha (Міхася Чарняўскага), któremu Łarysa Hienijusz powierzyła swój rękopis. - Zauważenie, iż podane fragmenty pochodzą z I część „Spowiedzi" zatytułowanej „Żłobaucy" („Жлобаўцы").	0-1-2
	2.	Wyjaśnienie tytułu utworu w odniesieniu do znaczenia wyrazu „spowiedź": - spowiedź – w religiach chrześcijańskich wyznanie grzechów przed kapłanem w celu otrzymania rozgrzeszenia; - tu: spowiedź duszy autorki przed Bogiem, pokoleniem obecnym i przyszłym, relacja z własnego życia, życia rodziny, pokazanie losu narodu białoruskiego w trudnym dla niego okresie.	0-1-2
	3.	Wskazanie na elementy patriotyczne: - rodzinny dom autorka nazwała błogosławionym; - miłość do „małej ojczyzny" – wsi Żłobaucy (Жлобаўцы), którą autorka nazwała błogosławionym maleńkim kawałkiem ojcowskiej ziemi na olbrzymiej planecie; - rodzice obecni we wspomnieniach z młodości: matka, której spracowane ręce tulą Łarysę do serca, i ojciec, który wie, jak ważną dla jego córki jest ojczyzna; - Łarysa chce wyjść za mąż tylko za świadomego Białorusina; - szacunek do ziemi, która była jednocześnie kołyską, chlebem, miłością i mogiłą; ziemia jako nadzieja na lepszą przyszłość; - Łarysa prenumerowała białoruskie czasopisma, ponieważ znajdowała tam namiastkę tego, co tak kochała w swoim narodzie; - od dzieciństwa była „ przesiąknięta" tym, co białoruskie; - wielkie znaczenie dla Łarysy miał fakt, iż może ze swoim przyszłym mężem rozmawiać po białorusku; - mężem Łarysy został Białorusin Janka Hienijusz, który obiecał, że razem będą walczyć o wolność narodu białoruskiego; - uszanowanie tradycji; - ogromny żal po pozostawionym po ślubie rodzinnym domu, polu, lesie, gaju, rzece, a nawet po trudnym życiu i ciężkiej pracy w polu.	0-1-2-3-4-5-6-7-8
	4.	Określenie typu prozy – przykład prozy patriotycznej.	0-1

	5.	Identyfikacja autobiograficznych elementów utworu: - wspomnienia z lat młodości, spędzonej w rodzinnych Żłobaucach; - czas spędzony w Zelwie po ślubie; narodziny syna; - lata spędzone na emigracji w czeskiej Pradze; - gehenna, jaką autorka przeżyła w łagrze w Incie; - znaczenie twórczości w życiu Łarysy Hienijusz; - wspomnienia, w których przeplatają się momenty szczęśliwe i czas gehenny; - w szerokim planie pokazane relacje międzyludzkie, stosunek do osób bliskich, przyjaciół i wrogów; - opis ludzkich tragedii w czasie wojny; - przekazanie subiektywnej prawdy ze sfery osobistej oraz wpływu przemian politycznych i wydarzeń historycznych na życie jednostki oraz ogółu społeczeństwa.	0-1-2-3-4-5
	6.	Zwrócenie uwagi na formę (poetyckość, metaforyczność i plastyczność) wykreowanego obrazu rodzinnych stron.	0-1
	7.	Charakterystyka postaci Łarysy Hienijusz: - świadoma Białorusinka; - bezkompromisowa i stanowcza; - bez względu na piętrzące się trudności oddana sprawie – walce, w miarę sił i możliwości, o wolność narodu białoruskiego; było to celem jej życia; - od najmłodszych lat wierna i oddana patriotka – nawet w najtrudniejszych okolicznościach pracuje dla Białorusi.	0-1-2
	8.	Przedstawienie wniosków: - pełne – dostrzeżenie wielkiego znaczenia oraz roli ojczyzny w życiu Łarysy Hienijusz; wierność i miłość do ojczyzny wszechobecna w życiu oraz twórczości poetki; żywe wspomnienia z czasów dzieciństwa, lat wojny, emigracji, zsyłki (utwór autobiograficzny); - częściowe – wskazanie na niektóre punkty zawarte w pełnym wniosku; - próba podsumowania: stwierdzenie, iż Łarysa Hienijusz była patriotką.	4 2 1
Język i kompozycja			**20**
2. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja.		**6**
	Na ogół poprawna składnia i fleksja.		4
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka.		2
3. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl.		**8**
	Wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl.		5
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl.		2
4. Ortografia, interpunkcja	Bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja.		**4**
	Na ogół bezbłędna ortografia, na ogół poprawna interpunkcja.		2
	Błędy ortograficzne i interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych.		1
5. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna.		**2**
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części.		1

JĘZYK LITEWSKI

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z języka litewskiego jest egzaminem sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych.*

Opis egzaminu

Egzamin maturalny z języka litewskiego jako języka mniejszości narodowej jest egzaminem obowiązkowym dla uczniów uczących się tego języka w szkole. Jako przedmiot obowiązkowy jest zdawany na poziomie podstawowym. Może być również zdawany jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Absolwenci szkół lub oddziałów z nauczaniem języka mniejszości narodowej, którzy zdawali na egzaminie maturalnym w części pisemnej język mniejszości narodowej jako przedmiot obowiązkowy, mogą zdawać ten język jako dodatkowy, ale tylko na poziomie rozszerzonym.

Składa się z dwóch części:

a) **ustnej**, zdawanej jako egzamin obowiązkowy, dla którego nie określa się poziomu, a który jest zdawany w szkole i oceniany przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny,

b) **pisemnej** – zdawanej jako przedmiot obowiązkowy na poziomie podstawowym a jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym i ocenianej przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Szczegółowy opis ustnej części egzaminu

Ustna część egzaminu składa się z dwóch części:

a) wypowiedzi zdającego (prezentacji) na wybrany temat,

b) rozmowy zdającego z egzaminatorami dotyczącej prezentacji i/lub bibliografii.

Ustna część egzaminu trwa około 25 minut i sprawdza przede wszystkim umiejętność komunikacji werbalnej oraz umiejętność organizowania warsztatu pracy.

Przygotowanie do egzaminu

1. Nauczyciele języka litewskiego przedstawiają uczniowi na początku nauki w klasie maturalnej szkolną listę tematów.
2. Z listy zaproponowanych tematów uczeń wybiera jeden i określa sposób jego realizacji oraz zakres materiału służącego do opracowania tematu.
3. Liczba tematów przygotowanych w szkole powinna być taka, by zapewniała uczniom możliwość wyboru i samodzielność pracy; uczniowie mogą wybrać ten sam temat.
4. Uczeń klasy przedmaturalnej, w terminie ustalonym przez szkołę, może zgłosić temat własny, wynikający z pozaszkolnych zainteresowań. Temat może być umieszczony na liście, jeśli uzyska akceptację nauczycieli redagujących szkolną listę tematów.
5. Zgodnie z § 73. ust.5. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. *w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* „zdający dostarcza przewodniczącemu zespołu egzaminacyjnego wykaz bibliografii wykorzystanej do opracowania tematu nie później niż 4 tygodnie przed terminem części ustnej egzaminu maturalnego z danego języka". Bibliografia musi być podpisana imieniem i nazwiskiem.
6. Razem z bibliografią uczeń przedkłada informacje o materiałach pomocniczych i środkach technicznych, które chce wykorzystać podczas egzaminu.

7. Materiały pomocnicze, które uczeń może (o ile temat na to pozwala) wykorzystać podczas egzaminu to, np.: wykonany przez siebie film, nagrania muzyczne, nagranie wywiadu lub wypowiedzi w języku litewskim, cytaty z literatury podmiotu i przedmiotu, reprodukcje dzieł sztuki, kadry z filmu, fotografie zabytków architektury.

Przebieg egzaminu:

1. W części pierwszej, która trwa około 15 minut, sprawdzana jest umiejętność mówienia w języku litewskim, wiedza w zakresie wyznaczonym przez temat.
2. W części drugiej – w której sprawdzane są: rozumienie pytań przez zdającego, umiejętność formułowania odpowiedzi, samodzielność przygotowania prezentacji, umiejętność obrony własnego stanowiska – przedmiotowy zespół egzaminacyjny podejmuje ze zdającym rozmowę w języku litewskim dotyczącą tematu lub /i bibliografii. Przedmiotowy zespół egzaminacyjny może podjąć rozmowę dopiero po wysłuchaniu prezentacji. Jeśli zdający nie wygłosi prezentacji, zespół nie podejmuje ze zdającym rozmowy.
3. Zadane pytania odnotowuje w protokole egzaminu.
4. Na podstawie obu części egzaminu są sprawdzane i oceniane sprawność oraz poprawność językowa.

Zasady oceniania ustnej części egzaminu

Egzamin jest oceniany według kryteriów jednakowych w całym kraju.
W ustnej części egzaminu ocenie podlegają: prezentacja tematu (zawartość merytoryczna i kompozycja wypowiedzi), rozmowa o problemach związanych z prezentowanym zagadnieniem oraz sprawność językowa, która jest oceniana na podstawie obu części egzaminu.

W sumie za ustną część egzaminu zdający może uzyskać 20 pkt w następującym układzie:

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt (20 pkt)
Realizacja tematu i kompozycja	25%	5 pkt
Rozmowa	30%	6 pkt
Język	45%	9 pkt

Ustną część egzaminu ocenia szkolny zespół egzaminacyjny według kryteriów załączonych na następnej stronie.

Zdający zdał egzamin ustny, jeżeli otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania w tej części egzaminu.

KRYTERIA OCENIANIA USTNEJ ODPOWIEDZI								
POZIOMY	**PREZENTACJA**				**ROZMOWA**	**Pkt**	**JĘZYK**	**Pkt**
	Realizacja tematu	**Pkt**	**Kompozycja wypowiedzi**	**Pkt**				
I **9 pkt**	1. na ogół trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. poprawnie interpretuje materiał rzeczowy (dopuszcza się możliwość odtwórczych interpretacji), 3. prezentuje podstawowe zagadnienia na ogół w związku z tematem, 4. podejmuje częściowo udaną argumentację (nie hierarchizuje argumentów), 5. formułuje na ogół poprawne wnioski, 6. wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	**1**	1. buduje wypowiedź na ogół uporządkowaną i spójną (dopuszczalne zachwiania logicznego ciągu i/lub proporcji poszczególnych części wypowiedzi).	**1**	1. na ogół rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć dość ogólne odpowiedzi, 2. uczestnictwo w rozmowie ogranicza się do krótkich, (ale nie jednowyrazowych) ogólnikowych odpowiedzi na pytania.	**2**	1. posługuje się językiem zrozumiałym, lecz często niepoprawnym lub językiem charakterystycznym dla odmiany pisanej (wypowiedź wyuczona na pamięć, 2. używa mało urozmaiconych struktur składniowych, zasób słownictwa jest wystarczający dla zrozumienia wypowiedzi, 3. posługuje się stylem nie zawsze adekwatnym do sytuacji.	**5**
II **14 pkt**	1. trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. poprawnie interpretuje materiał rzeczowy, wykorzystując podstawowe konteksty, 3. prezentuje zagadnienia związane z tematem, 4. podejmuje logiczną argumentację (nie zawsze hierarchizuje argumenty), 5. formułuje wnioski i opinie, 6. funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	**2**	1. buduje wypowiedź zorganizowaną (z wyraźnym punktem wyjścia, z uporządkowaną argumentacją i z logicznymi wnioskami; zachowuje właściwe proporcje między częściami wypowiedzi).	**2**	1. rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć zbyt zwięzłe odpowiedzi, 2. broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), uczestniczy w rozmowie.	**4**	1. posługuje się na ogół poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), 2. używa dość urozmaiconych struktur składniowych i leksyki, 3. posługuje się stylem komunikatywnym, stosownym do sytuacji. 4. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	**6**
III **20 pkt**	1. interesująco dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. wnikliwie interpretuje materiał rzeczowy, przywołując różnorodne konteksty, 3. prezentuje zagadnienia w ścisłym związku z tematem, 4. podejmuje logiczną, przemyślaną argumentację (hierarchizuje argumenty), 5. formułuje wnioski i opinie, wartościuje, uogólnia, syntetyzuje, 6. funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga), 7. integruje wiedzę z różnych dziedzin humanistyki (o ile temat tego wymaga).	**3**			1. rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, wyczerpujące odpowiedzi, wykorzystując bibliografię i/lub materiały pomocnicze, 2. przekonywająco broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), swobodnie uczestniczy w rozmowie.	**6**	1. posługuje się poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), 2. używa różnorodnych struktur składniowych, bogatej frazeologii i leksyki, 3. posługuje się stylem stosownym do sytuacji, przestrzega zasad etykiety językowej, 4. nadaje językowi swojej wypowiedzi cechy indywidualne. 5. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	**9**

Uwaga: punkty przyznaje się za cały opisany **na danym poziomie** element kryteriów (realizacja tematu, kompozycja, rozmowa, język), nie przyznaje się punktów cząstkowych. Wypowiedź zdającego może być więc oceniona np. tak: za realizację tematu – 3 pkt (p. III), za kompozycję wypowiedzi – 1 pkt (p. I), za rozmowę – 4 pkt (p. II), za język – 6 pkt (p. III), razem 14 pkt na 20 możliwych do uzyskania.

Szczegółowy opis pisemnej części egzaminu

Egzamin maturalny z języka litewskiego jako języka mniejszości narodowej jest egzaminem obowiązkowym dla uczniów uczących się tego języka w szkole. Jest zdawany w szkole jako przedmiot obowiązkowy na poziomie podstawowym a jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym.

Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 170 minut i polega na sprawdzeniu umiejętności rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego oraz napisaniu tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Teksty literackie egzaminu są wskazane w informatorze o *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język litewski*.

Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut i polega na sprawdzeniu umiejętności pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym.`

W czasie trwania egzaminu zdający może korzystać ze słowników językowych.

Poziom podstawowy

Pisemna część egzaminu na poziomie podstawowym sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstu nieliterackiego oraz umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język litewski*.
Czas na rozwiązanie zadań wynosi 170 minut.

Waga poszczególnych części egzaminu

Sprawdzane umiejętności	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt
Rozumienie czytanego tekstu	30%	21 pkt
Pisanie tekstu własnego	70%	49 pkt

Arkusz na poziomie podstawowym składa się z dwóch integralnych części:

W części pierwszej arkusza zamieszczone zostanie zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu. Maturzysta otrzyma arkusz egzaminacyjny zawierający tekst (do 1000 słów) i test składający się z pytań otwartych i zamkniętych.

Tekst służący do sprawdzania umiejętności rozumienia czytanego tekstu będzie:
a) publicystyczny lub popularnonaukowy,
b) przejrzyście skonstruowany,
c) napisany starannym językiem litewskim,
d) nieobrażający uczuć i światopoglądu zdającego oraz przedstawicieli innych narodowości,
e) współczesny.

Pytania testu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu mogą dotyczyć:
a) poziomu znaczeń, czyli:
   - rozumienia słów, związków frazeologicznych, zdań; odczytywania znaczeń dosłownych i metaforycznych, znaczeń słów z kontekstu, odróżniania informacji od opinii, znajdowania słów – kluczy,

- rozumienia myśli zawartej w akapicie lub części tekstu, wyszukiwania informacji, selekcjonowania informacji, hierarchizowania, porównywania, dostrzegania analogii i przeciwieństw,
- rozumienia głównej myśli tekstu – rozumienia tekstu jako całości oraz umiejętności wnioskowania;

b) poziomu struktury, czyli:
   - kompozycji tekstu, tj. odróżniania wstępu, rozwinięcia, zakończenia, wskazywania zasady kompozycyjnej,
   - odkrywania związków logicznych, czyli rozumienia toku przyczynowo-skutkowego, wskazywania, np. tezy, hipotezy, argumentów, kontrargumentów, przykładów, wniosków, zależności między zdaniami, akapitami i częściami tekstu,
   - rozumienia znaczenia występujących w tekście wyrazów wskazujących na tok myślenia autora, czyli rozumienia sensu słów sygnalizujących wnioskowanie, podtrzymywanie myśli, zwrot myśli, dygresję, powtórzenie myśli oraz słów nawiązujących do myśli zawartej w poprzednim akapicie;

c) poziomu komunikacji, czyli:
   - genezy tekstu,
   - rozpoznawania nadawcy,
   - dostrzegania celu tekstu (intencji nadawcy),
   - adresata i sposobu oddziaływania na niego,
   - dostrzegania cech stylistycznych tekstu i rozumienia funkcjonalności środków językowych.

W części drugiej arkusza punktem wyjścia pracy abiturienta jest tekst / teksty (do 1000 słów), do których zostały sformułowane tematy. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny zawierający 2 tematy do wyboru. Wybiera jeden z nich i pisze wypracowanie w miejscu do tego wyznaczonym.
Utwory literackie będące podstawą zadania maturalnego pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język litewski* w rozdziale *„Wymagania egzaminacyjne – poziom podstawowy”*.

Tematy na poziomie podstawowym sprawdzają umiejętności:
1) skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku litewskim,
2) odczytania utworu/utworów przede wszystkim na poziomie idei.

Tematy mogą dotyczyć:

interpretowania
- problemu zawartego w tekście / tekstach,
- fragmentu tekstu w odniesieniu do całości utworu,
- problemu zawartego w tekście w odniesieniu do innego tekstu niezamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, ale pochodzącego z listy lektur dla poziomu podstawowego,

charakteryzowania
- bohatera,
- sposobu kreowania bohatera,
- świata przedstawionego utworu,

określania funkcji motywów, toposów, symboli wymienionych w podstawie programowej dla poziomu podstawowego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.
Umiejętności sprawdzane na poziomie podstawowym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

Poziom rozszerzony

Pisemna część egzaminu na poziomie rozszerzonym sprawdza umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język litewski*.

Czas na rozwiązanie zadań z arkusza wynosi 180 minut.

Egzamin na poziomie rozszerzonym różni się od egzaminu na poziomie podstawowym zakresem sprawdzanych umiejętności oraz kryteriami oceniania.

W arkuszu zamieszczone zostały zadania sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu o literaturze (kulturze, języku). Maturzysta otrzymuje 2 tematy. Wybiera jeden temat i pisze wypracowanie w miejscu wyznaczonym w arkuszu egzaminacyjnym.

Punktem wyjścia pracy zdającego jest tekst / teksty lub ich fragmenty (do 1000 słów). Utwory literackie, będące podstawą zadania maturalnego, pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze maturalnym*, w rozdziale *„Wymagania egzaminacyjne – poziom rozszerzony”*. Teksty mogą pochodzić również z wykazu lektur przeznaczonych dla poziomu podstawowego, ale tylko w zestawieniu z tekstem przeznaczonym dla poziomu rozszerzonego. Jeden z tekstów może pochodzić spoza listy zamieszczonej w informatorze, np. tekst literacki, krytycznoliteracki, popularnonaukowy.

Tematy na poziomie rozszerzonym sprawdzają umiejętności:

1) Skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku litewskim.
2) Odczytania utworu na poziomie idei i organizacji artystycznej. Realizacja tematów na poziomie rozszerzonym wymaga zanalizowania i zinterpretowania tekstów.

Tematy mogą dotyczyć:

- porównawczej analizy tekstów,
- charakteryzowania sposobu kreowania bohatera,
- charakteryzowania sposobu kreowania świata przedstawionego utworu,
- określania funkcji motywów, toposów, symboli, wymienionych w podstawie programowej dla poziomu rozszerzonego,
- analizowania języka utworu / utworów,
- odwoływania się do kontekstów, np. prądu, epoki, innego utworu wymienionego w *Informatorze* (w liście lektur dla poziomu podstawowego lub/i rozszerzonego), kontekstu historycznego, biograficznego, filozoficznego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.
Umiejętności sprawdzane na poziomie rozszerzonym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

W trakcie pisania egzaminu zdający mogą korzystać ze słowników językowych.

Zasady oceniania pisemnej części egzaminu

Poziom podstawowy

Egzamin pisemny w każdej części oceniany jest według kryteriów oceniania opracowanych dla poszczególnych zadań.

W pierwszej części **egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym** – za test sprawdzający rozumienie czytanego tekstu – zdający może otrzymać maksymalnie 21 pkt. Przy zadaniach testowych umieszczona zostanie informacja o maksymalnej liczbie punktów, a uszczegółowione normy zaliczenia zostaną opisane w modelu odpowiedzi.

W drugiej części egzaminu na poziomie podstawowym w ocenie zadania sprawdzającego umiejętność pisania własnego tekstu zdający może otrzymać maksymalnie 49 pkt. Łącznie za rozwiązanie zadań z arkusza – 70 pkt.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie podstawowym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt (49 pkt)
rozwinięcie tematu	45%	22 pkt
kompozycja	8%	4 pkt
język	47%	23 pkt

Z 22 pkt przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu zdający może otrzymać 18 pkt za treści merytoryczne oraz 4 pkt za sformułowanie pełnego wniosku.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie podstawowym

Język i kompozycja		27 pkt
1. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja	9
	Poprawna składnia i fleksja	7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	5
	Mimo błędów, składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	3
2. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	10
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	4
3. Ortografia, interpunkcja	Na ogół poprawna ortografia i interpunkcja	4
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia	2
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
4. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	4
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	2
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna	1

Poziom rozszerzony

Za napisanie wypracowania zdający otrzymuje maksymalnie 45 pkt.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie rozszerzonym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt(45 pkt)
Rozwinięcie tematu	63%	25 pkt
kompozycja	5%	2 pkt
język	32%	18 pkt

Z 25 pkt przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu zdający może otrzymać 21 pkt za treści merytoryczne oraz 4 pkt za sformułowanie pełnego wniosku.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie rozszerzonym

	Język i kompozycja	**20 pkt**.
1. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia oraz poprawna fleksja	6
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	4
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	2
2. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo oraz poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	8
	Wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	5
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	2
3. Ortografia, interpunkcja	Poprawna ortografia, poprawna interpunkcja	4
	Na ogół poprawna ortografia, na ogół poprawna interpunkcja	2
	Błędy ortograficzne i interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
4. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	2
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	1

1. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
2. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
3. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
4. Wynik egzaminu z języka litewskiego zdawanego jako przedmiot dodatkowy nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
5. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

Wyniki egzaminu maturalnego

Zdający zdał egzamin maturalny z języka litewskiego jeżeli w części ustnej oraz w części pisemnej egzaminu zdawanego jako przedmiot obowiązkowy otrzymał co najmniej 30% punktów. Dla języka litewskiego zdawanego jako przedmiot dodatkowy nie ustala się poziomu zaliczenia.

PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

Miejsce na naklejkę

dysleksja ☐

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA LITEWSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 10 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **45 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

W tej części znajdują się dwa tematy. Wybierz jeden i napisz wypracowanie.
Wybrany temat podkreśl.

1 tema:

Paaiškinkite ir panagrinėkite, kodėl B.Sruogos romanas „Dievų miškas" išsiskiria ironišku autoriaus žvilgsniu į vaizduojamą tikrovę, kaip iš baisios realybės rašytojas formuoja savitą groteskinį kūrinio pasaulį.

B. Sruoga, *Dievų miškas*

Ištraukos

VI. PAJŪRIO KURORTAS

Kauno lietuviai inteligentai buvo suimti dieną anksčiau - dieną anksčiau jie ir čia pateko, atlankę Tilžės, Ragainės ir Marienburgo kalėjimų rūsius.

Sveikinamės iš tolo su jais. Jie mum nieko į tai neatsako. Liūdnai pažvelgia, nusigrįžta. Kas jiem? Kodėl jie tokie nemandagūs? Kodėl jie nesidomi mūsų atvykimu?

– Suvalgykite viską, ką turite. Viską atims, - dusliu balsu šūktelėja kažkas iš jų ir nusigrįžta lyg nepažįstamas.

– Va tau, kad nori! Tai šitokie dedas čionai dalykėliai! - atsidūstame kas sau ir graibomės po lagaminėlius. Atsirado dar dešrų, lašinių. Gromulojame. Nė nepajutome, kaip mūsų tarpe atsirado toks žvalus vyrukas su žaliu trikampiu prie krūtinės ir raudonu kryžiumi ant nugaros.

– Sveiki, lietuviai, – sako jis vokiškai su Pareinio akcentu, – mes jau žinojome, kad jūs atvykstate. Laukėme. Dešra – lietuviška?

– Kas pats būsi? Pareigūnas?

– Ne. Kalinys. Toks pat kaip jūs.

– Mes - tokie pat? Kaliniai?

– Kas gi daugiau? – juokiasi jisai, sprogdamas mūsų dešrą.

– Pasakyk, susimildamas, kas čia per vieta? Kur mes patekome?

– Čia – koncentracijos lageris, Štuthofas.

– Koncentracijos lageris?!?! - taip ir palinkome iš nustebimo. Mes jau koncentracijos lagery!!!

– Nenusiminkite, – porina vyrukas, – čia dabar galima gyventi.

– Koncentracijos lageris!

– Dabar čia, palyginti su tuo, kas anksčiau buvo, yra tikras pajūrio kurortas.

– Kurortas?

– Matai, pušelės auga. Kuo ne kurortas? Jūra už trijų kilometrų. Ir oro čionai nepritrūksta... Niekis. Galima gyventi. Negerkite tiktai čionai jokio vandens. Jis čia visokiom šiltinėm ir cholerom apkrėstas. Matote, kaminas rūksta?

– Teisybė, rūksta ir paspirginta guma dvokia...

– Tai krematoriumas. Anksčiau ar vėliau visi pro tą kaminą išlėksime.

– Ir mes? Pro kaminą?

– O kuo jūs geresni?

– Nejaugi kaminas privalomas visiem?

– Kai kas dar neišlėkė. Ir aš dar gyvas, kaip matote, nors jau septyneri metai po lagerius trankaus. Atsiminkite tris pagrindinius dalykus: saugokitės, kad viduriai nesugestų, kad kojų nesužalotų ir kad pagaliais inkstų neatmuštų. Visa tai kaminu baigiasi. O šiaip - čia gyventi galima...

– Geras pajūrio kurortas Dievų miške! Paguodė, kad jį kur perkūnas!

– O ką manai? Matai, va, vyrai tempia vežimą su šiukšlėmis? Nieko, patempia, kad ir susilenkdami. Prieš metus tuo vežimu važiavome smėlio vežti. Septynis kilometrus. Vežime stovi SS vyrai su pagaliais. Mes - risčia bėgame. Su tuščiu vežimu ir pilnu. Kas nepabėga, gauna su pagaliu. Kas pargriūva, tas niekuomet jau nebeatsikels. Tai bent buvo laikai!

X. DUŠAS KŪNUI IR DŪŠIAI

Mus, naujokus, lietuvių inteligentijos atstovus, nusivarę į pirtį, visų pirma apiplėšė pagal bendrąją tradicinę tvarką. Iš viso mano lobio man liko tiktai akiniai. Kitiem gi ir akinius atėmė: grabaliokis be akinių, kaip išmanai. Paskui – nukirpo, nuraitė, nuskuto, kur tik kokį plaukelį suradę, – plikesni pasidarėme už Adomą, kol jis rojuje tebegyveno. Kažkokia smarve apipurkštė, atseit, dezinfekciją įvykdė. Išmatavo ūgį ir svorį – ir į knygas įrašė. Risčia pro šaltą dušą pravarė – ne visi ir sušlapti suspėjo. Oficialiai – mes buvome išmaudyti.

Išmaudytus gena į šaltą priepirtį. Tenai dalina tokius niaurius skarmalus, visai neaiškios spalvos, oficialiai baltiniais vadinamus, ir klumpes. Vidutinio ūgio vyram čia išeina, tariant, dar pusė bėdos, bet kiek stambesniam, augalotesniam – visiškai riesta: nei klumpės ant kojos lenda, nei maišas, marškiniais vadinamas, – ant nugaros.

– Susimildamas, – maldauju pirties veikėjo, – gal turi ką nors tokio, kad ir aš galėčiau apsivilkti? Matai, nelenda. Būk gerutis, pažiūrėk, gal atsiras?..

Pirties veikėjas, taip pat kalinys, tik čia jau seniau dirbąs ir gerokai praturtėjęs, subliovė žvėrišku balsu:

– Ką? Čia tau ne krautuvė! Čia – koncentracijos lageris! Lauk, driskių kuine, lauk!

Kažkas neaiškus ir kietas stuktelėjo į mano nugarą, sudundėjo antausy... Vėliau nebegalėjau atsiminti, kaip aš su klumpėmis rankoje atsidūriau kieme, kur jau kiti mano kolegos stovėjo eilėsna susirikiavę.

Sutryptos klumpės ant basų kojų. Degli skarmalai vietoj skalbinių. Nieko daugiau. Stovi visi eilėmis tarp barakų skersvėjy. Stovi – ir kalena dantimis.

Vis dėlto: beveik nuogi – po pirties – skersvėjy - kovo mėnesį!

Liūdnomis akimis pažvairavęs į savo klumpes, glaudžiuosi ir aš į eilę. Glaudžiuos ir kalenu dantimis, – ką gi kita veiksi nekalenęs? Bebarškinant dantimis, praslenka valanda, praslenka antra...

XV. "DIE ARBEIT MACHT DAS LEBEN SÜSS…"

Stumiant vagonetę, reikia bėgti risčia ir zovada. Su tuščia vagonete ir su pilna. Klumpės - klimpsta palaidame smėly, ant kojų nesilaiko. Keletas zovados šuolių – ir kojos jau kruvinos, – nuo tų prakeiktų klumpių!

Kol vagonetę smėlio prisipili - puskapis tau lazda šonus tvatija ir dėsto, kad nereikia tinginiauti. Prie kiekvieno bėgių pasisukimo, kol vagonetę pasuksi, – vėl lazda tavo šonus raižo. Pro tokį velnio puskapį taip norėtųsi juo greičiau pravažiuoti, bet ta bestija liorka kaip tyčia ima ir nušoksta nuo bėgių! Užkelk tu ją dabar atgal kad geras! Tuščią – dar šiaip taip užklibinsi, bet su pilna – visai prasti juokai. Bekeliant vagonetę, pašal nuolat atsiranda pats Zauteris. Jo rankose – storas vėzdas. Jis ima sąžiningai tau nugarą velėti. Smogia lazda ir liežuviu vis pritaria kaip gramofonas:

– Die Arbeit macht das Leben süss! Die Arbeit macht... – darbas daro gyvenimą saldų!

Zauterio stovimojoj vietoj pasisukimas toks staigus ir kreivas, atkalnėje tokioje, kad tenai liorka visuomet nušoka nuo bėgių.

Zauteris šypsos. Zauteris patenkintas. Zauteris darbuojas su vėzdu ir meilingai šypsodamasis kartoja:

– Die Arbeit macht das Leben süss!

Po tokios darbo dienos grįžęs į baraką su kruvinomis, sutinusiomis kojomis, su sudaužytais pečiais, nugara, šonais, šlaunimis, su pervarginta širdimi, su svaigstančia galva, alkanas įsispraudęs silkių pavyzdžiu į utėlyną, veikiai žmogus imi suprasti, iš kur ir kaip atsiranda lagery nesialoma klipatų komanda...

Mes, kaip žmonės be lagerinės darbo specialybės, apie porą savaičių neturėjome pastovaus darbo. Kasdien mus tampė po įvairiausias darbo komandas, panaudodami įvairiausiem darbam. Visur buvome naujokai. Pas kiekvieną kapą - savo tvarka, savo būdas, savi mušimo metodai. Nieko nežinojome, nieko nepažinojome. Nežinojome, nei kaip reikia lagerinis darbas dirbti, nei kaip ilsėtis. Kasdien, kas valandą mum buvo pirtis ir pirtis, kartais – sausa, kartais - kruvina.

Balys Sruoga Dievų miškas – Žaltvykslė 2005 – P.26-27, 50, 74-75

2 tema:

Remdamiesi pateiktomis ištraukomis bei visa V. Krėvės drama *Skirgaila*, aptarkite kunigaikščio Skirgailos personažo tragizmą – palūžimo bei moralinio nuosmukio priežastis bei etapus

K.Krėvė, *Skirgaila*
III dalis „Palūžusios sielos”

Ištraukos

SKIRGAILA (*vos pakreipęs galvą*). Tu atėjai, seni?

SKURDULIS. Taip. Tu mane šaukei, ir aš atėjau.

SKIRGAILA. O tu žinai, ko aš tave čionai pakviečiau?

SKURDULIS. Be reikalo manęs nesišaukia niekas, vaikeli. O kai pašaukia, žinau, kad esu ten reikalingas.

SKIRGAILA (*po trumpos valandėlės*). Tavo dievai, seni, mirė ar galvos neteko.

SKURDULIS (*liūdnai nusišypsojęs*). Vaikel, tai širdis tavo skausmuose dejuoja. Dievai nemiršta ir negimsta. Jie amžini, ir galia jų amžina.

SKIRGAILA. Kodėl gi tyli Perkūnas ir netrenkia tų, kurie jį apleidžia?..

SKURDULIS. Ar ne vistiek Praamžiui, kuriuo vardu jį žmonės gerbia?

SKIRGAILA (*atsigręžęs į jį, nustebęs*). Krivi, ar pamišai? Ką tu kalbi?..

SKURDULIS. Kai vaikas tampa jaunuoliu, o jaunuolis suaugusiu vyru, jie keičia savo drabužius, į labiau pritaikintus jų ūgiui ir darbui. Tauta kaip žmogus auga ir rimtėja, o jos tikėjimas dievais - tai rūbai, kuriuos ji dėvi. Mūsų tauta buvo vaikas, bet atėjo laikas tapti jaunuoliu, ir todėl ji keičia dievus. Kai surimtės ir taps suaugusiu vyru, ji apleis naują Dievą, kaip dėl jo apleido Perkūną. Bet vis tiek kaip ji pavadins naują dievą, kuriuo vardu šauksis jo, gerbs visuomet tą patį, didį, paslaptingą Praamžių, kuris gyvena ne ten (*rodo į dangų*) ir ne čia (*rodo į žemę*), ne ąžuolynuose mūsų, ne naujose šventovėse, bet žmogaus sieloje.

SKIRGAILA. O nemeluoji tu, krivi? (*Atsistojęs*). Tai kam gi mes kovojom ir su vokiečiais, ir su lenkais? Kam vieni antrus žudėm, deginom kaimus ir pilis? Kam gi mes tai darėm ir iki šiol darome? (*Vėl sėdasi*).

SKURDULIS. Nežinau, vaikel. Tai Praamžius turbūt taip žmogui lėmė. Aš stengiausi suprasti, bet mano senatvė pasirodė per silpna suvokti. Tik viena tau pasakysiu, vaikeli: svarbiausias gyvenimo uždavinys - išgyventi taip amžių, kad savo darbais nenuskriaustai kitų ir nepriverstai jų kentėti. Pagaliau kiekvienas žmogus, geras ir piktas, susipranta, tik dažnai pervėlai ateina žmogui toji mintis galvon.

SKIRGAILA. Šlykštu visur, bjauru! .. (*Pasikėlęs vaikšto ten ir atgal*). Man bjauru girdėti, ką tu kalbi... Jei tiesa, ką sakai, geriau man visko netekti ir gyvenimo podraug...

SKURDULIS. Jei apleisdamas gyvenimą, nieko nenuskriausi ir nepriversi kentėti, ir gyvenimas tave vargina - apleisk jį. Tik saugokis savo skaudančios sielos kliedėjimą laikyti rimto vyro proto išvada. Žinok, kad mirtis visų nekenčiama, ir nėra jokios jėgos, kuri priverstų žmogaus sielą pamilti ją. Todėl nekenčiama žmonėms ir to atmintis, kuris savo noru ją randa.

SKIRGAILA (*ilgesnį laiką vaikščioja. Sustojęs ties kriviu*). Pasakyk man, krivi, kada tu melavai, dabar ar tuomet, kai plūdai mus, kam, užmiršęs senus dievus, draugaujam su vokiečiais ir lenkais?

SKURDULIS. Ten kalbėjo širdis jūsų širdims, o čia reiškia protas tavo nusiminimui. Ten aš buvau senų dievų krivis, o čia gydytojas, nes tavo siela, mano vaikeli, serga.

SKIRGAILA. Aš tavęs neprašiau mane raminti. Melagis tu, kaip visi, ir todėl nėra tau nei mano pagarbos, nei pasitikėjimo tavim...

***

SKIRGAILA (*eidamas į kunigaikštienę ištiestom rankom*). Aš matau: tu linksma. Džiaugsmas spindi iš tavo veido, ir tu veltui stengiesi jį paslėpti. (*Kunigaikštienė nusigręžia nuo jo, ir jis susilaiko vidury menės*). Man malonu, kad tu geriau pasijutai šeimininke, nekaip viešnia čia būdama. (*Sėdasi ant suolo pas skobnis*). Tu jau lioveisi ant manęs pykus?

ONA DUONUTĖ (*nusigręždama*). Aš tau atleidau, kunigaikšti, kad tu mano jaunas dienas pražudei. (*Atsigręždama*). Teatleidžia tau teisingasis Dievas baisioje paskutinio teismo dienoje.

SKIRGAILA. Aš suprantu, kad tave sunkiai nuskriaudžiau. Matyti, taip dievai buvo lėmę, tavo ar mūsų seni, vis tiek... Ir geriau, kad taip atsitiko. Ko vertas vyras, kuris tiek lengvai tavęs atsižadėjo ir užleido kitam, kaip tai padarė lenkų kunigaikštis? Kalba, kad jis besirengiąs kitą vesti.

ONA DUONUTĖ. Dievas panorėjo, kad meilėje būtau apvilta. Jam vienam atiduosiu ją amžinai.

SKIRGAILA (*iš paniūrų į ją pažvelgdamas*). Dievai turi deives, o tu jiems kam esi reikalinga? Tavęs užleisti aš niekam nemanau. (*Nuleidęs galvą*). Anksčiau aš nežinojau, kas toji moters meilė ir kam ji vyrui reikalinga. Jei man kuri patikdavo, aš tik norėjau, kad ji man priklausytų... (*Pakėlęs galvą ir pažvelgęs į ją*). Tokia šypsena, kaip toji, kuri, man įeinant, nušvietusi buvo tavo veidą, nei viena moteriškė dar nėra manęs sutikusi.

ONA DUONUTĖ (*į jį nukreipusi savo veidą*). Kunigaikšti, tu klysti.

SKIRGAILA (*karčiai, nusišypsojęs*). Bijau, kad taip. Aš visuomet klysdavau, kai maniau apie žmones ar pikta, ar gera. Todėl aš labai nuvargau ir noriu atsilsėti. (*Įsmeigęs į žemę akis*). Aš ilgai apie tai esu mąstęs. Valdymo naštą tepasiima savo pečiams Kęstučio sūnus - jam vienam tik tegaliu užleisti savo vietą, bet ne Jogailai ir ne kuriam kitam broliui. Patsai aš užsidarysiu paveldėtoje iš tėvo pily, kad nematytau ir negirdėtau nieko... (*Pažvelgęs į ją*). Tik tu viena ten būsi su manim ir tokia, kaip šiandien, šypsosies man.

ONA DUONUTĖ. Kunigaikšti, tu vėl klysti.

SKIRGAILA (*ilgu žvilgsniu į ją pažvelgęs*). To man niekas dar nedrįso pasakyti į akis, o kas būtų drįsęs, nepakartotų. Bet tu moteris. (*Po kurio tylėjimo)*. Vokiečiai man karaliaus vainiką siūlė ir ketino Žemaičių išsižadėti, jei sutiksiu susidėti su jais prieš lenkus. Aš atmečiau jų pasiūlymus: kunigaikštis Skirgaila užsidės karaliaus vainiką tuomet, kai patsai to panorės, o kol kas jis dar nežino, kuo tasai vainikas už didžiojo Lietuvos kunigaikščio kepurę geresnis. Kuo gali baigtis su vokiečiais susibičiuliavimas, aš gerai numatau. Pakanka brolio Jogailos ir Vytauto patyrimų. (*Nuleidęs galvą*). Karas prasidėjo ir baigsis, o dėl tavęs niekam galvos neskauda.

ONA DUONUTĖ. Tebūna taip. Bet yra jų tarpe kilnių riterių, kurie pasiryžę aukoti dėl manęs savo gyvybę, ir tu veltui tvirtini, kad aš neturiu draugų.

SKIRGAILA. Ar turi galvoje tą vokietį, kuris buvo sumanęs tave išvogti iš mano pilies?

ONA DUONUTĖ. Jis kilnus riteris, narsus ir tvirtas vyras.

SKIRGAILA. Ir aš jį tokį manau. Ar todėl tu liūdi, kad aš sukliudžiau jam įvykinti, ko norėjote tu ir jis? Jums, moterims, labai patinka, kurie dėl jūsų neapgalvotai elgiasi, kaip elgtis rimtam vyrui nedera.

ONA DUONUTĖ (*išdidžiai*). Aš tavo valioj esu, ir gali kalbėti, kaip tau patinka, nepaisydamas, ar mane užgauni. Bet žinok, jei Dievo būtų lemta man pačiai iš jūsų dviejų pasirinkti, aš jį, ne tave pasirinktau.

SKIRGAILA (*ilgai žiūri į ją, parėmęs ranka pasmakrę*). Tu jau pasirinkai, ir man tai į akis sakai. Pasigailėsi.

ONA DUONUTĖ (*taip pat*). Aš valdovų duktė, ne vergė, ir tavo grasinimai manęs nebaido. Aš sakau, kad tu visa žinotai.

SKIRGAILA (*tiesiai atsisėdęs*). Gerai. Jei tau jisai tiek patinka, pažadu padovanoti jo galvą.

ONA DUONUTĖ. Dievas neleis! Dievas jį apsaugos!..

SKIRGAILA. Matysim, kas daugiau gali, tavo Dievas ar Lietuvos valdovas. (*Pasikėlęs*). O dabar tu užmiršk, ką aš tau buvau sakęs, ir neatsimink. Aš atėjau čion su gera širdimi, norėjau tavo draugas būti. Bet dabar užmiršk tai... Aš būsiu tau valdovas ir viešpats, ir tu greit pajusi tai.

ONA DUONUTĖ. Dievas gailestingas.

SKIRGAILA. Ir lauk iš jo pasigailėjimo. Iš manęs jo nesulauksi nei tu, nei kiti.

Vincas Krėvė Skirgaila – Žaltvykslė 2004 – P.97-99, 106-107, 109-110

CZYSTOPIS

BRUDNOPIS

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA
POZIOM ROZSZERZONY

CZĘŚĆ II

1 tema:
Paaiškinkite ir panagrinėkite, kodėl B.Sruogos romanas „Dievų miškas" išsiskiria ironišku autoriaus žvilgsniu į vaizduojamą tikrovę, kaip iš baisios realybės rašytojas formuoja savitą groteskinį kūrinio pasaulį.

1.Temos argumentavimas	Nr	Kriterijai	Balai Maks.25
	1	Parašytas įvadas ➢ "Dievų miškas" – memuarų apie Štuthofo koncentracijos stovyklą romanas ➢ Detaliai aprašoma autoriaus ir lietuvių inteligentų padėtis lageryje: savijauta, darbai, buitis, fizinė ir dvasinė kančia, likimo posūkiai ➢ Mažai vidinių išgyvenimų, jie giliai paslėpti.	0-1-2
	2	Apie tragizmą ir tragikomiškumą byloja faktai. Skausmas, pasipiktinimas paslėpiami pasakojimo potekstėje. ➢ Stuthofo šiurpus gyvenimas aprašomas be sentimentų, lakoniškai, santūriai. Beveik nekalbama apie tėvynės ir šeimos ilgesį, visa tai vidinė tragedija. ➢ Nedaug tiesioginių kankintojams skirtų prakeiksmo, pasipiktinimo bei protesto žodžių.	0-1-2-3
	3	Pastebėta ironijos ir sarkazmo paskirtis ➢Ironiškas požiūris ir sarkastiškas pasišaipymas viską aprėpia ir įprasmina ➢ Ašaromis atmieštas juokas paslepia skausmą, atveria tragiškosios realybės paradoksalumą ir amoralumą, parodo žmogaus situacijos baisenybes. ➢ Ironija – tai savotiškas autoriaus ginklas prieš aplinkos brutalumą, tai pastanga nepasiduoti naikinančiam lagerio poveikiui ➢ Ironija – tarsi teatrinė kaukė	0-1-2-3
	4	Didžiausia aštraus ir geliančio juoko dozė pliekia: ➢ absurdišką lagerio tvarką ➢ įvairaus rango lagerio tvarkos vykdytojus. Jų portretai tiesiog karikatūriškai ryškūs.	0-1-2-3
	5	Autorius pasijuokia ir iš savo padėties lageryje: ➢ Su ironija aprašo savo negalią ir inteligentišką nepraktiškumą ➢ "Juodojo" humoro gaidos pasigirsta aprašant stovyklos darbus, nakvynę barakuose, iš kurių po nakties išvelkama nemažai lavonų	0-1-2-3

	6	Su kraupia šypsena vaizduojami susidorojimo su kaliniais epizodai ➢ Mušimai, bausmių vykdymas ➢ Lavonų skaičiavimas, tampymas, deginimas	0-1-2-3
	7	Aptarta kaip kuriamas komiškumo efektas. Ironiškojo vaizdavimo priemonių skalė plati: nuo lengvos pašaipos iki pikto sarkazmo. ➢ Vienas iš ironijos tipų – antifrazė. (Esesininkai - "narsuoliai", "karžygiai"; Knotas – chamizmo "čempionas" itt.) ➢ Ironijos suteikia ir šmaikštūs pasisakymai (pvz., "Mandagiai" suprašydino į vidų; "Gražus" buvo berniokas itt.) ➢ Ironija kyla iš priešybės tarp ramaus pasakojimo tono ir situacijos neįprastumo.	0-1-2
	8	Aptartas kūrinio pavadinimas bei skyrių pavadinimai ➢ Pavadinimai kuriami antifrazių pagalba, o tai suteikia ironijos ir pašaipos („Dievų miškas" – esesininkai palyginami su dievais) ➢ „Pajūrio kurortas", „Die Arbeit macht das Leben süss!" (darbas daro gyvenimą saldų) „Dušas kūnui ir dūšiai" – antifrazė sutelkia dėmesį į perkeltinę žodžių reikšmę.	0-1-2
	9	Padarytos išvados Išsamus apibendrinimas ➢ Romano ironija – tai kenčiančio ir užjaučiančio žmogaus ironija. ➢ Ironijoje susijungia geranoriška pašaipa, pyktis, intelektualumas, kraupus humoras. ➢ Anot autoriaus, pašaipos verta visa, kas žema ir menka. Neišsamus apibendrinimas Bandymas apibendrinti	0-1-2-3-4 4 2 1
2. Kalba ir kompozicija	**Kriterijai**		**Balai-20**
a) Sintaksė ir fleksija			**Maks.6**
	Sintaksė ir fleksija taisyklinga ir įdomi		6
	Sintaksė ir fleksija taisyklinga Sintaksė ir fleksija iš esmės taisyklinga Yra klaidų, bet sintaksė ir fleksija nepažeidžia kalbos komunikatyvumo		4 2
b) Žodynas, frazeologija, stilius			**Maks.8**
	Turtingas ir įvairus žodynas, taisyklinga frazeologija, lengvas, gyvas stilius		8
	Geras žodynas, taisyklinga frazeologija, komunikatyvus stilius		4
	Taisyklingas žodynas ir komunikatyvus stilius		2

c) Rašyba ir skyryba		**Maks.4**
	Taisyklinga rašyba ir skyryba	4
	Pavienės rašybos ir skyrybos klaidos	2
d) Kompozicija		**Maks.2**
	Funkcionali, rišli, logiška kompozicija	2
	Rišlus tekstas	1

2 tema:
Remdamiesi pateiktomis ištraukomis bei visa V. Krėvės drama „Skirgaila", aptarkite kunigaikščio Skirgailos personažo tragizmą – palūžimo bei moralinio nuosmukio priežastis bei etapus

1.Temos argumentavimas	**Nr**	**Kriterijai**	**Balai Maks.25**
	1	Parašytas įvadas ➢ Aptarti bendri V. Krėvės dramų bruožai: romantinė Lietuvos vizija, karių ir valdovų laikai, išnykę nepalankioje Lietuvai istorijoje. ➢ Aptarti V.Krėvės dramų herojų bruožai: maištingas, konfliktiškas, tragiškas dėl tėvynės pasiaukojęs personažas.	0-1-2
	2	Aptarta istorinė dramos situacija: ➢ Viduramžių Lietuvos laikai ➢Lietuvių, lenkų, kryžiuočių politinių interesų susidūrimas, politinis konfliktas dėl žemių. ➢Lietuva apkrikštyta, tačiau krikščionybė dar joje neįsitvirtinusi ➢ Lietuva kryžkelėje: tarp senųjų laikų, kai papročiai, tikėjimas sudarė dvasinės stiprybės ir kultūrinį pagrindą, ir naujųjų laikų, susijusių su pasaulėjautos, tikėjimo lūžiais, verčiančių žengti koja kojon su krikščioniškąja Europa.	0-1-2-3
	3	Daugialypė Skirgailos asmenybė ➢ Kunigaikštis Skirgaila stengiasi suderinti tautos dvasinę sanklodą su naujomis idėjomis. Blaškosi, linksta į tai kas sava, bet suvokia, kad laikai ir tradicijos keičiasi. Iš čia kyla pasirinkimo dramatiškumas. ➢ Skirgaila kupinas didybės ir tragizmo herojus, nes nori tautai gero, bet nežino kaip tai padaryti, negali numatyti sprendimų pasekmių, laužo tradicijas ➢ Prometėjiškas personažas. Maištaujantis, kenčiantis, pralaimintis. ➢ Aštraus proto, dažnai egocentriškas („aš	0-1-2-3-4

		taip noriu”), ir tai griauna jį iš vidaus, smunka morališkai. ➢ Žmones vertina ne pagal tikėjimą ir tautybę o pagal garbingumą, todėl priešams gali jausti simpatijas.	
	4	Pirmas dvasinis valdovo palūžimas: ➢ Melagingas pranešimas apie Vaidilos Stardo (Skirgailos guodėjo ir gero mokytojo) apsikrikštijimą prieš mirtį palaužė morališkai valdovą. ➢ Vaidila – ideologas, šlovinantis pagonybę, staiga Skirgailos akyse tampa išdaviku. Valdovas nebeturi į ką atsiremti. ➢ Skirgaila praranda pasitikėjimą žmonėmis, visas pasaulis tampa priešiškas.	0-1-2-3
	5	Antras dvasinis valdovo palūžimas: ➢ Skirgaila tikisi moralinio palaikymo bei patarimo iš krivio Skurdulio ir vėl nusivilia. ➢ Skurdulis – senųjų laikų gynėjas, staiga prabyla apie tai, kad viskas keičiasi, nėra amžinų vertybių ir tiesų. Anot jo, svarbiausia – būti geram ir nesuteikti kitiems kančių, kuo taikiau su visais gyventi, gyventi kuo paprasčiau. ➢ Valdovui vėl viskas slysta iš po kojų, atsiranda daug abejonių: jeigu viskas kinta, kam tada tiek daug kovota? Ar galima ramiai gyventi, kai aplink daug blogybių, kančios, grėsmės?	0-1-2-3
	6	Trečias dvasinis valdovo palūžimas: ➢ Sutramdęs savo egocentriškumą, atvira širdimi, ieškodamas meilės ir užuovėjos Skirgaila ateina pas kunigaikienę Oną Duonutę, tikėdamasis tapti jos vyru, bet Ona atstumia jį. ➢ Ona Duonutė myli kitą, Skirgailos priešą, kryžiuočių riterį Kelerį, rūstus, egoistiškas ir agresyvus Skirgaila Onai yra nemielas. ➢ Skirgaila vis labiau degraduoja, pažadėjas atkeršyti Keleriui ir Onai jis visiškai morališkai nusmunka. Atėjęs ieškoti paguodos, draugystės, išsiskiria kaip priešai.	0-1-2-3
	7	Skirgailos pralaimėjimas ➢ Dingsta visi geri valdovo norai. Praranda tikėjimą, neturi dėl ko gyventi ➢ Kupinas nuožmumo. Kerštas – vienintelis likęs kelias, kuris jį nuramina, bet veda į bedugnę. ➢ Skirgaila lieka vienas, visų paliktas, atstumtas.	0-1-2-3

	8	Padarytos išvados Išsamus apibendrinimas: ➢ Parodytas Skirgailos keitimasis. Pirma jis piktinasi kitų žmonių negarbingumu, vėliau pats tampa negarbingas ir degradavęs. ➢ Viską lėmė nežinojimas, norėjo visiems gero, bet nežinojo, kaip tai pasiekti, nemokėjo suprasti krivio Skurdulio išminties. ➢ Skirgaila, kaip ir daugelis V.Krėvės romantiškųjų herojų yra tragiška asmenybė, laimė nėra jam duota. Neišsamus apibendrinimas Bandymas apibendrinti	0-1-2-3-4 4 2 1
2. Kalba ir kompozicija	**Kriterijai**		**Balai-20**
a) Sintaksė ir fleksija			**Maks.6**
	Sintaksė ir fleksija taisyklinga ir įdomi		6
	Sintaksė ir fleksija taisyklinga Sintaksė ir fleksija iš esmės taisyklinga Yra klaidų, bet sintaksė ir fleksija nepažeidžia kalbos komunikatyvumo		4 2
b) Žodynas, frazeologija, stilius			**Maks.8**
	Turtingas ir įvairus žodynas, taisyklinga frazeologija, lengvas, gyvas stilius		8
	Geras žodynas, taisyklinga frazeologija, komunikatyvus stilius		4
	Taisyklingas žodynas ir komunikatyvus stilius		2
c) Rašyba ir skyryba			**Maks.4**
	Taisyklinga rašyba ir skyryba		4
	Pavienės rašybos ir skyrybos klaidos		2
d) Kompozicija			**Maks.2**
	Funkcionali, rišli, logiška kompozicija		2
	Rišlus tekstas		1

JĘZYK UKRAIŃSKI

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z języka ukraińskiego jest egzaminem sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych.*

Opis egzaminu

Egzamin maturalny z języka ukraińskiego jako języka mniejszości narodowej jest egzaminem obowiązkowym dla uczniów uczących się tego języka w szkole. Jako przedmiot obowiązkowy jest zdawany na poziomie podstawowym. Może być również zdawany jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Absolwenci szkół lub oddziałów z nauczaniem języka mniejszości narodowej, którzy zdawali na egzaminie maturalnym w części pisemnej język mniejszości narodowej jako przedmiot obowiązkowy, mogą zdawać ten język jako dodatkowy, ale tylko na poziomie rozszerzonym.

Składa się z dwóch części:

a) **ustnej**, zdawanej jako egzamin obowiązkowy dla którego nie określa się poziomu, a który jest zdawany w szkole i oceniany przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny,
b) **pisemnej** – zdawanej jako przedmiot obowiązkowy na poziomie podstawowym a jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym i ocenianej przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Szczegółowy opis ustnej części egzaminu

Ustna część egzaminu jest obowiązkowa i składa się z dwóch części:
a) wypowiedzi zdającego (prezentacji) na wybrany temat,
b) rozmowy zdającego z egzaminatorami dotyczącej prezentacji i/lub bibliografii.

Ustna część egzaminu trwa około 25 minut i sprawdza przede wszystkim umiejętność komunikacji werbalnej oraz umiejętność organizowania warsztatu pracy.

Przygotowanie do egzaminu:

1. Nauczyciele języka ukraińskiego przedstawiają uczniowi na początku nauki w klasie maturalnej szkolną listę tematów.
2. Z listy zaproponowanych tematów uczeń wybiera jeden i określa sposób jego realizacji oraz zakres materiału służącego do opracowania tematu.
3. Liczba tematów przygotowanych w szkole powinna być taka, by zapewniała uczniom możliwość wyboru i samodzielność pracy; uczniowie mogą wybrać ten sam temat.
4. Uczeń klasy przedmaturalnej, w terminie ustalonym przez szkołę, może zgłosić temat własny, wynikający z pozaszkolnych zainteresowań. Temat może być umieszczony na liście, jeśli uzyska akceptację nauczycieli redagujących szkolną listę tematów.
5. Zgodnie z § 73. ust.5. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. *w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* „zdający dostarcza przewodniczącemu zespołu egzaminacyjnego wykaz bibliografii wykorzystanej do opracowania tematu nie później niż 4 tygodnie przed terminem części ustnej egzaminu maturalnego z danego języka". Bibliografia musi być podpisana imieniem i nazwiskiem.

6. Razem z bibliografią uczeń przedkłada informacje o materiałach pomocniczych i środkach technicznych, które chce wykorzystać podczas egzaminu.
7. Materiały pomocnicze, które uczeń może (o ile temat na to pozwala) wykorzystać podczas egzaminu to, np.: wykonany przez siebie film, nagrania muzyczne, nagranie wywiadu lub wypowiedzi w języku ukraińskim, cytaty z literatury podmiotu i przedmiotu, reprodukcje dzieł sztuki, kadry z filmu, fotografie zabytków architektury.

Przebieg egzaminu:

1. W części pierwszej, która trwa około 15 minut, sprawdzana jest umiejętność mówienia w języku ukraińskim, wiedza w zakresie wyznaczonym przez temat,
2. W części drugiej – w której sprawdzane są: rozumienie pytań przez zdającego, umiejętność formułowania odpowiedzi, samodzielność przygotowania prezentacji, umiejętność obrony własnego stanowiska – przedmiotowy zespół egzaminacyjny podejmuje ze zdającym rozmowę w języku ukraińskim dotyczącą tematu lub /i bibliografii. Przedmiotowy zespół egzaminacyjny może podjąć rozmowę dopiero po wysłuchaniu prezentacji. Jeśli zdający nie wygłosi prezentacji, zespół nie podejmuje ze zdającym rozmowy,
3. Zadane pytania odnotowuje w protokole egzaminu,
4. Na podstawie obu części egzaminu są sprawdzane i oceniane sprawność oraz poprawność językowa.

Zasady oceniania ustnej części egzaminu

Egzamin jest oceniany według kryteriów jednakowych w całym kraju.
W ustnej części egzaminu ocenie podlegają: prezentacja tematu (zawartość merytoryczna i kompozycja wypowiedzi), rozmowa o problemach związanych z prezentowanym zagadnieniem oraz sprawność językowa, która jest oceniana na podstawie obu części egzaminu.

W sumie za ustną część egzaminu zdający może uzyskać 20 punktów w następującym układzie:

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt (20 pkt)
Realizacja tematu i kompozycja	25%	5 pkt
Rozmowa	30%	6 pkt
Język	45%	9 pkt

Ustną część egzaminu ocenia szkolny zespół egzaminacyjny według kryteriów załączonych na następnej stronie.

Zdający zdał egzamin ustny, jeżeli otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania w tej części egzaminu.

KRYTERIA OCENIANIA USTNEJ ODPOWIEDZI								
POZIOMY	**PREZENTACJA**				**ROZMOWA**	**Pkt**	**JĘZYK**	**Pkt**
	Realizacja tematu	**Pkt**	**Kompozycja wypowiedzi**	**Pkt**				
I **9 pkt**	1. na ogół trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. poprawnie interpretuje materiał rzeczowy (dopuszcza się możliwość odtwórczych interpretacji), 3. prezentuje podstawowe zagadnienia na ogół w związku z tematem, 4. podejmuje częściowo udaną argumentację (nie hierarchizuje argumentów), 5. formułuje na ogół poprawne wnioski, 6. wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	**1**	1. buduje wypowiedź na ogół uporządkowaną i spójną (dopuszczalne zachwiania logicznego ciągu i/lub proporcji poszczególnych części wypowiedzi).	**1**	1. na ogół rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć dość ogólne odpowiedzi, 2. uczestnictwo w rozmowie ogranicza się do krótkich, (ale nie jednowyrazowych) ogólnikowych odpowiedzi na pytania.	**2**	1. posługuje się językiem zrozumiałym, lecz często niepoprawnym lub językiem charakterystycznym dla odmiany pisanej (wypowiedź wyuczona na pamięć, 2. używa mało urozmaiconych struktur składniowych, zasób słownictwa jest wystarczający dla zrozumienia wypowiedzi, 3. posługuje się stylem nie zawsze adekwatnym do sytuacji.	**5**
II **14 pkt**	1. trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. poprawnie interpretuje materiał rzeczowy, wykorzystując podstawowe konteksty, 3. prezentuje zagadnienia związane z tematem, 4. podejmuje logiczną argumentację (nie zawsze hierarchizuje argumenty), 5. formułuje wnioski i opinie, 6. funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	**2**	1. buduje wypowiedź zorganizowaną (z wyraźnym punktem wyjścia, z uporządkowaną argumentacją i z logicznymi wnioskami; zachowuje właściwe proporcje między częściami wypowiedzi).	**2**	1. rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć zbyt zwięzłe odpowiedzi, 2. broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), uczestniczy w rozmowie.	**4**	1. posługuje się na ogół poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), 2. używa dość urozmaiconych struktur składniowych i leksyki, 3. posługuje się stylem komunikatywnym, stosownym do sytuacji. 4. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	**6**
III **20 pkt**	1. interesująco dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. wnikliwie interpretuje materiał rzeczowy, przywołując różnorodne konteksty, 3. prezentuje zagadnienia w ścisłym związku z tematem, 4. podejmuje logiczną, przemyślaną argumentację (hierarchizuje argumenty), 5. formułuje wnioski i opinie, wartościuje, uogólnia, syntetyzuje, 6. funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga), 7. integruje wiedzę z różnych dziedzin humanistyki (o ile temat tego wymaga).	**3**			1. rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, wyczerpujące odpowiedzi, wykorzystując bibliografię i/lub materiały pomocnicze, 2. przekonywająco broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), swobodnie uczestniczy w rozmowie.	**6**	1. posługuje się poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), 2. używa różnorodnych struktur składniowych, bogatej frazeologii i leksyki, 3. posługuje się stylem stosownym do sytuacji, przestrzega zasad etykiety językowej, 4. nadaje językowi swojej wypowiedzi cechy indywidualne. 5. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	**9**

Uwaga: punkty przyznaje się za cały opisany **na danym poziomie** element kryteriów (realizacja tematu, kompozycja, rozmowa, język), nie przyznaje się punktów cząstkowych. Wypowiedź zdającego może być więc oceniona np. tak: za realizację tematu – 3 pkt (p. III), za kompozycję wypowiedzi – 1 pkt (p. I), za rozmowę – 4 pkt (p. II), za język – 6 pkt (p. III), razem 14 pkt na 20 możliwych do uzyskania.

Szczegółowy opis pisemnej części egzaminu

Egzamin maturalny z języka ukraińskiego jako języka mniejszości narodowej jest egzaminem obowiązkowym dla uczniów uczących się tego języka w szkole. Jest zdawany w szkole jako przedmiot obowiązkowy na poziomie podstawowym a jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym.

Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 170 minut i polega na sprawdzeniu umiejętności rozumienia czytanego tekstu nieliterackiego oraz napisaniu tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Teksty literackie egzaminu są wskazane w informatorze o *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język ukraiński*.

Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut i polega na sprawdzeniu umiejętności pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym.

W czasie trwania egzaminu zdający może korzystać ze słowników językowych.

Poziom podstawowy

Pisemna część egzaminu na poziomie podstawowym sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstu nieliterackiego oraz umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język ukraiński*.

Czas na rozwiązanie zadań wynosi 170 minut.

Waga poszczególnych części egzaminu

Sprawdzane umiejętności	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt
Rozumienie czytanego tekstu	30%	21 pkt
Pisanie tekstu własnego	70%	49 pkt

Arkusz na poziomie podstawowym składa się z dwóch integralnych części:

W części pierwszej arkusza zamieszczone zostanie zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu. Maturzysta otrzyma arkusz egzaminacyjny zawierający tekst (do 1000 słów) i test składający się z pytań otwartych i zamkniętych.

Tekst służący do sprawdzania umiejętności rozumienia czytanego tekstu będzie:
a) publicystyczny lub popularnonaukowy,
b) przejrzyście skonstruowany,
c) napisany starannym językiem ukraińskim,
d) nieobrażający uczuć i światopoglądu zdającego oraz przedstawicieli innych narodowości,
e) współczesny.

Pytania testu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu mogą dotyczyć:
a) poziomu znaczeń, czyli:

- rozumienia słów, związków frazeologicznych, zdań; odczytywania znaczeń dosłownych i metaforycznych, znaczeń słów z kontekstu, odróżniania informacji od opinii, znajdowania słów – kluczy,
- rozumienia myśli zawartej w akapicie lub części tekstu, wyszukiwania informacji, selekcjonowania informacji, hierarchizowania, porównywania, dostrzegania analogii i przeciwieństw,
- rozumienia głównej myśli tekstu – rozumienia tekstu jako całości oraz umiejętności wnioskowania;

b) poziomu struktury, czyli:
   - kompozycji tekstu, tj. odróżniania wstępu, rozwinięcia, zakończenia, wskazywania zasady kompozycyjnej,
   - odkrywania związków logicznych, czyli rozumienia toku przyczynowo-skutkowego, wskazywania, np. tezy, hipotezy, argumentów, kontrargumentów, przykładów, wniosków, zależności między zdaniami, akapitami i częściami tekstu,
   - rozumienia znaczenia występujących w tekście wyrazów wskazujących na tok myślenia autora, czyli rozumienia sensu słów sygnalizujących wnioskowanie, podtrzymywanie myśli, zwrot myśli, dygresję, powtórzenie myśli oraz słów nawiązujących do myśli zawartej w poprzednim akapicie;
c) poziomu komunikacji, czyli:
   - genezy tekstu,
   - rozpoznawania nadawcy,
   - dostrzegania celu tekstu (intencji nadawcy),
   - adresata i sposobu oddziaływania na niego,
   - dostrzegania cech stylistycznych tekstu i rozumienia funkcjonalności środków językowych.

W części drugiej arkusza punktem wyjścia pracy abiturienta jest tekst / teksty (do 1000 słów), do których zostały sformułowane tematy. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny zawierający 2 tematy do wyboru. Wybiera jeden z nich i pisze wypracowanie w miejscu do tego wyznaczonym.
Utwory literackie będące podstawą zadania maturalnego pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język ukraiński* w rozdziale *„Wymagania egzaminacyjne – poziom podstawowy”*.

Tematy na poziomie podstawowym sprawdzają umiejętności:
1) skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku ukraińskim,
2) odczytania utworu/utworów przede wszystkim na poziomie idei.

Tematy mogą dotyczyć:

interpretowania
- problemu zawartego w tekście / tekstach,
- fragmentu tekstu w odniesieniu do całości utworu,
- problemu zawartego w tekście w odniesieniu do innego tekstu niezamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, ale pochodzącego z listy lektur dla poziomu podstawowego,

charakteryzowania
- bohatera,
- sposobu kreowania bohatera,
- świata przedstawionego utworu,

określania funkcji motywów, toposów, symboli wymienionych w podstawie programowej dla poziomu podstawowego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.
Umiejętności sprawdzane na poziomie podstawowym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

Poziom rozszerzony

Pisemna część egzaminu na poziomie rozszerzonym sprawdza umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język ukraiński*.

Czas na rozwiązanie zadań z arkusza wynosi 180 minut.

Egzamin na poziomie rozszerzonym różni się od egzaminu na poziomie podstawowym zakresem sprawdzanych umiejętności oraz kryteriami oceniania.

W arkuszu zamieszczone zostały zadania sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu o literaturze (kulturze, języku). Maturzysta otrzymuje 2 tematy. Wybiera jeden temat i pisze wypracowanie w miejscu wyznaczonym w arkuszu egzaminacyjnym.

Punktem wyjścia pracy zdającego jest tekst / teksty lub ich fragmenty (do 1000 słów). Utwory literackie, będące podstawą zadania maturalnego, pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze maturalnym*, w rozdziale *„Wymagania egzaminacyjne – poziom rozszerzony”*. Teksty mogą pochodzić również z wykazu lektur przeznaczonych dla poziomu podstawowego, ale tylko w zestawieniu z tekstem przeznaczonym dla poziomu rozszerzonego. Jeden z tekstów może pochodzić spoza listy zamieszczonej w informatorze, np. tekst literacki, krytycznoliteracki, popularnonaukowy.

Tematy na poziomie rozszerzonym sprawdzają umiejętności:

1) Skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku ukraińskim.
2) Odczytania utworu na poziomie idei i organizacji artystycznej. Realizacja tematów na poziomie rozszerzonym wymaga zanalizowania i zinterpretowania tekstów.

Tematy mogą dotyczyć:

- porównawczej analizy tekstów,
- charakteryzowania sposobu kreowania bohatera,
- charakteryzowania sposobu kreowania świata przedstawionego utworu,
- określania funkcji motywów, toposów, symboli, wymienionych w podstawie programowej dla poziomu rozszerzonego,
- analizowania języka utworu / utworów,
- odwoływania się do kontekstów, np. prądu, epoki, innego utworu wymienionego w *Informatorze* (w liście lektur dla poziomu podstawowego lub/i rozszerzonego), kontekstu historycznego, biograficznego, filozoficznego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.
Umiejętności sprawdzane na poziomie rozszerzonym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

W trakcie pisania egzaminu zdający mogą korzystać ze słowników językowych.

Zasady oceniania pisemnej części egzaminu

Poziom podstawowy

Egzamin pisemny w każdej części oceniany jest według kryteriów oceniania opracowanych dla poszczególnych zadań.

W pierwszej części **egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym** – za test sprawdzający rozumienie czytanego tekstu – zdający może otrzymać maksymalnie 21 punktów. Przy zadaniach testowych umieszczona zostanie informacja o maksymalnej liczbie punktów, a uszczegółowione normy zaliczenia zostaną opisane w modelu odpowiedzi.

W drugiej części egzaminu na poziomie podstawowym w ocenie zadania sprawdzającego umiejętność pisania własnego tekstu zdający może otrzymać maksymalnie 49 punktów. Łącznie za rozwiązanie zadań z arkusza – 70 punktów.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie podstawowym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt (49 pkt)
rozwinięcie tematu	45%	22 pkt
kompozycja	8%	4 pkt
język	47%	23 pkt

Z 22 pkt przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu zdający może otrzymać 18 pkt za treści merytoryczne oraz 4 pkt za sformułowanie pełnego wniosku.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie podstawowym

Język i kompozycja		27 pkt
1. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja	9
	Poprawna składnia i fleksja	7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	5
	Mimo błędów, składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	3
2. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	10
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	4
3. Ortografia, interpunkcja	Na ogół poprawna ortografia i interpunkcja	4
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia	2
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
4. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	4
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	2
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna	1

Poziom rozszerzony

Za napisanie wypracowania zdający otrzymuje maksymalnie 45 pkt.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie rozszerzonym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt(45 pkt)
Rozwinięcie tematu	63%	25 pkt
kompozycja	5%	2 pkt
język	32%	18 pkt

Z 25 pkt przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu zdający może otrzymać 21 pkt za treści merytoryczne oraz 4 pkt za sformułowanie pełnego wniosku.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie rozszerzonym

	Język i kompozycja	**20 pkt**.
1. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia oraz poprawna fleksja	6
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	4
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	2
2. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo oraz poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	8
	Wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	5
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	2
3. Ortografia, interpunkcja	Poprawna ortografia, poprawna interpunkcja	4
	Na ogół poprawna ortografia, na ogół poprawna interpunkcja	2
	Błędy ortograficzne i interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
4. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	2
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	1

1. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
2. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
3. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
4. Wynik egzaminu z języka ukraińskiego zdawanego jako przedmiot dodatkowy nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
5. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

Wyniki egzaminu maturalnego

Zdający zdał egzamin maturalny z języka ukraińskiego, jeżeli w części ustnej oraz w części pisemnej egzaminu zdawanego jako przedmiot obowiązkowy otrzymał co najmniej 30% punktów. Dla języka ukraińskiego zdawanego jako przedmiot dodatkowy nie ustala się poziomu zaliczenia.

PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

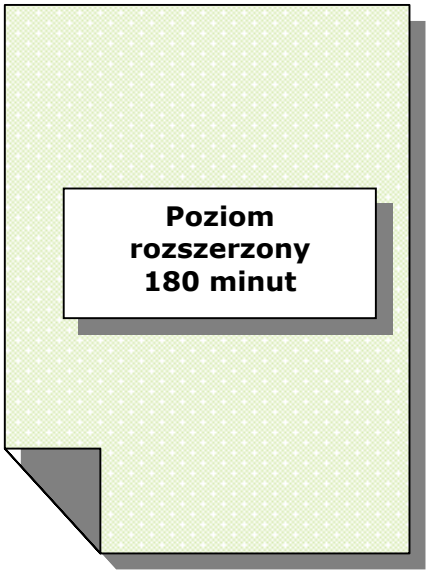

Miejsce na naklejkę

dysleksja ☐

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 9 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **45 punktów**

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Pisanie własnego tekstu w związku z tekstem literackim zamieszczonym w arkuszu.

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu związanego z tekstem literackim dołączonym do tematu. Wybierz jeden z tematów i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

Тема 1: Шевченківська традиція. Розглянь проблему на основі аналізу віршів Богдана Ігоря Антонича *Країна Благовіщення* і Тараса Шевченка *Заповіт*.

Країна Благовіщення

Завія зелені, пожеже зелені,
і квіття курява, і солов'їні схлипи.
Столи весільні – ох – столи не встелені,
і бджіл тьма-темрява, і молитовні липи.

В ромашок спів слимак дороги ввився круто,
і ранку кіш, що в ньому птаха – сонця помах.
Задума – не задума, смуток і не смуток,
це на країні цій трагічна папілома.

Мов два дракони, сонце й місяць, зорі-галич,
і білі села, й білий жар, і білість куряв.
Шевченко йде – вогонь, людина, буря –
і дивиться в столітню далеч:

в вогні пробуджена
князівна.

Хай на очах землі печать – тьми чорна штольня!
І день не день, і ніч не ніч, і спів не віщий нам.

О земле, земле батьківська, клятьбо бездольна,
моя країно благовіщення!

10 березня 1936

Заповіт

Як умру, то поховайте
Мене на могилі,
Серед степу широкого,
На Вкраїні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.

Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отойді я
І лани, і гори —
Все покину і полину
До самого Бога
Молитися... а до того
Я не знаю Бога.
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сем'ї великій,
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Незлим тихим словом.

25 декабря 1845, в Переяславі

Тема 2: На основі аналізу фрагментів *Руського літопису* (*Заснування Києва, Хрещення Руської землі – України, Облога Корсуня*), розглянь значення легенд - переказів у житті народу.

Заснування Києва

Коли ж поляни жили осібно і володіли родами своїми, – бо й до сих братів існували поляни і жили кожен із родом своїм на своїх місцях, володіючи кожен родом своїм, – то було [між них] три брати: одному ім'я Кий, а другому – Щек, а третьому – Хорив, і сестра їх – Либідь. І сидів Кий на горі, де нині узвіз Боричів, а Щек сидів на горі, яка нині зветься Щекавицею, а Хорив – на третій горі, од чого й прозвалася вона Хоривицею. Зробили вони городок [і] на честь брата їх найстаршого назвали його Києвом. І був довкола города ліс і бір великий, і ловили вони [тут] звірину. Були ж вони мужами мудрими й тямущими і називалися полянами. Од них ото є поляни в Києві й до сьогодні.

Хрещення Руської землі – України

Потім же Володимир послав посланців своїх по всьому городу, говорячи: «Якщо не з'явиться хто завтра на ріці – багатий, чи убогий, чи старець, чи раб, – то мені той противником буде». І, це почувши, люди з радістю йшли, радуючись, і говорили: «Якби се не добре було, князь і бояри сього б не прийняли». А назавтра вийшов Володимир з попами цесарициними і корсунськими на Дніпро. І зійшлося людей без ліку, і влізли вони у воду, і стояли – ті до шиї, а другі – до грудей. Діти
ж [не відходили] од берега, а інші немовлят держали. Дорослі ж бродили [у воді], а попи, стоячи, молитви творили.

І було видіти радість велику на небі й на землі, що стільки душ спасається, а диявол тужив, говорячи: «Горе мені, бо проганяють мене звідси! Тут – бо думав я житв мати, бо тут немає вчення апостольського, не знають [тут люди] Бога. І радів я зі служіння їх, тому що служили вони мені. І ось побіждає мене невіглас оцей, а не апостол і мученик, і вже не буду я царствувати у землях сих».

Люди ж, охрестившись, ішли кожен у доми свої. А Володимир, рад бувши, що

пізнав він бога сам і люди його, і глянувши на небо, сказав: «Боже великий, що сотворив небо і землю! Поглянь на новії люди свої! Дай же їм, Господи, узнати тебе, істинного Бога, як ото узнали землі християнськії, і утверди в них віру правдиву і незмінную. [А] мені поможи, Господи, проти врага-диявола, щоб, надіючись на тебе і на твою силу, одолів я підступи його».

І, це сказавши, повелів він робити церкви і ставити [їх] на місцях, де ото стояли кумири. І поставив він церкву святого Василія [Великого] на пагорбі, де ото стояли кумири Перун та інші і де жертви приносили князь і люди. І почав він ставити по городах церкви, і попів [настановляти], і людей на хрещення приводити по всіх городах і селах. І, пославши [мужів своїх], став він у знатних людей дітей забирати і оддавати їх на учення книжне. А матері ж дітей своїх оплакували, бо іще не укріпилися вони були вірою і, як померлого, вони оплакували.

Коли ж цих роздавали на учення книжне, то збулося пророцтво на Руській землі, яке говорить: «У ті дні почують глухії слова книжнії [і] ясною буде мова недорікуватих58». Бо сі не чули були раніше книжних словес, але за божим приреченням і по милості своїй помилував [їх] Бог. Як ото сказав пророк [Мойсей про слова Господа]: «Помилую [того], кого Я захочу». Помилував бо він усе-таки нас хрещенням та оновленням духа, і [це] за волею божою, а не і за наші діла. Благословен Господь Ісус Христос, що возлюбив новії люди, Руськую землю, і просвітив її хрещенням святим [...]

Облога Корсуня

А коли минув рік,

У РІК 6496 [988], пішов Володимир з військом на Корсунь, город грецький. Та заперлися корсуняни в городі, і став Володимир з одного боку города в гавані, на віддалі одного польоту стріли од города, і боролися кріпко городяни З ними. Володимир обложив город, і знемагали люди в городі. І сказав Володимир городянам:

«Якщо ви не здастеся, – буду стояти хоч три роки».

Володимир тим часом спорядив воїв своїх і повелів насип сипати до городської стіни. І коли ці насипали, корсуняни, підкопавши стіну городську, викрадали сипану землю і носили до себе в город, висипаючи [й] посеред города. Вої тоді досипали більше, а Володимир стояв.

І от [один] муж, на ім'я Анастас, корсунянин, стрілив, написавши на стрілі: «За тобою, зі сходу, є колодязі, з яких іде вода по трубі. Перекопавши [їх], ви переймете воду». Володимир же, це почувши [і] глянувши на небо, сказав: «Якщо збудеться се – охрещусь». І тут одразу звелів він перекопати труби, і перейняли вони воду, і люди знемагали від спраги і здалися.

І ввійшов Володимир у город, і дружина його. І послав Володимир [послів] до цесаря Василія і Костянтина, говорячи так: «Осе город ваш славний я взяв. Та чую ось я, що сестру ви маєте, дівчину. Тож якщо П не оддасте за мене, то вчиню вашому городу [те], що й сьому вчинив».

CZYSTOPIS

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA
POZIOM ROZSZERZONY

Pisanie własnego tekstu

Тема1: Шевченківська традиція. Розглянь проблему на основі аналізу віршів Богдана Ігоря Антонича *Країна Благовіщення* і Тараса Шевченка *Заповіт*.

Lp.	Kryteria	Punktacja - mak. 25 pkt
1. Argumentacja tematu	**1. Вступ** • коротка інформація про час та характер творчості Б. І. Антонича та Т. Шевченка • місце Т. Шевченка в українській літературі та літературній традиції	**0 -2**
	2. Аналіз твору Б. І. Антонича 0 - 12 • образи природи та їхнє значення • образ простору села • образ Т. Шевченка – у творі він виразник народних страждань, пророк – *вогонь, людина, буря, що дивиться в столітню далеч* • уособлення сили творчості, традиції • ставлення ліричного ***я*** до Т. Шевченка: з великою пошаною, поет відчуває духа великого попередника образи України Шевченка • поет підкреслює любов Шевченка до своєї Батьківщини • образ міфологізованої Шевченкової України - зорі, вишні, соловей - доповнений ідеєю біблійно-християнської етики • пояснення метафори образу України: *в вогні пробуджена князівна* • пояснення значення біблійних мотивів – *країна Благовіщення* • функціональний аналіз стилістичних засобів твору: метафор, порівнянь • лірика медитативна з елементом безпосереднього звертання до України • універсальність концепцій Шченкової України **3. Аналіз твору Т. Шевчена 0 – 7**	**0 -19**

	• функціональний аналіз стилістичних засобів твору • інтерпретація заголовка твору • любов до України • незалежність України як пріоритет • наголошення прагнення волі для народу • безпосередність виявлення почуттів • форма заклику до боротьби для прийдешніх поколінь	
	4. Висновок **повний** 4 pkt**:** шевченківська тема у творі Богдана Ігоря Антонича постає як вираження тяглості національної традиції, що виявляє себе не через повторення, а через збагачення і оновлення **частковий** 2 pkt: мистецькі концепції Шевченка як інспірація для Антонича **спроба підсумку** 1pkt: універсальність шевченківської традиції	**0 -4**

Kryteria oceniania języka i kompozycji – 20 pkt		
2. Мова	**Критерії**	**Пункти**
a) Синтаксис і флексія	Мова правильна під оглядом синтаксису і флексії.	**6**
	Мова переважно правильна під оглядом синтаксису і флексії.	4
	Мова переважно правильна, попри синтаксичні і флексійні помилки, не порушується її комунікабельність.	2
b) Лексика, фразеологія і стиль	Багатий і різноманітний лексичний запас, правильна фразеологія, індивідуальний стиль.	**8**
	Достатній лексичний запас, правильна фразеологія, комунікабельний стиль.	4
	Загалом достатній лексичний запас, правильна фразеологія, комунікабельний стиль.	2
c) Орфографія і пунктуація	Загалом безпомилкова орфографія і правильна пунктуація	**4**
	Численні, переважно другорядні орфографічні, а також пунктуаційні помилки.	2
3. Композиція	Підпорядкована інтерпретаційному задумові, внутрішньо цілісна, логічна.	**2**
	Внутрішньо цілісна, послідовна під оглядом графічного оформлення.	1

Тема 2: На основі аналізу фрагментів *Руського літопису* (*Заснування Києва, Хрещення Руської землі – України,Облога Корсуня*), розглянь значення легенд - переказів у житті народу

Lp.	**Kryteria**	**Punktacja - mak. 25 pkt**
1. Argumentacja tematu	**1. Вступ** • коротка інформація про *Руський літопис,* його значення для української культури та історії • повчальний характер оповідань	**0 -2**
	2. Аналіз семантики легенд – переказів про заснування Києва, хрещення Русі, здобуття Володимиром Корсуня (9 п) • заснування Києва • Історія Кия, Щека, Хорива та їх сестри Либіді • образ природи • історія хрещення Русі • образ володаря Володимира як християна та вождя • Русь як частина християнського світу - розвиток християнства • розвиток освіти **3. Функції та значення легенд – переказів у житті народу (7 п)** • впливають на поглиблення та поширення ідеї християнства на Русі – Україні • поширення європейської традиції • розповідають про взірці та явища , що мають значення для культури нації • є джерелом формування тотожності народу • різноманітних традицій як традиція державності – зображена у постаті Святого Володимира • формування національної пам’яті • формування історичної пам’яті **4**. **Форма легенди – переказу (3 п)** • панівний жанр європейського середньовічного письменства • окреслений характер сюжетів в основі легенди лежить хоча і щедро	**0 - 19**

	прикрашена вигадкою розповідь про реальні історичні події та про реальних історичних осіб, що запали в народну пам'ять • диференціація релігійного і світського елементів у структурі творів	
	5. Висновок **повний** 4 pkt**:** формування національної, історичної пам'яті та традиції через представлення у наведених легендах - переказах важливої для народу події та постаті **частковий** 2 pkt: у наведених легендах-переказах представлено важливі для народу події та постаті **спроба підсумку** 1pkt: легенди-перекази мають важливе значення для життя народу	**0 -4**

Kryteria oceniania języka i kompozycji – 20 pkt		
2. Мова	**Критерії**	**Пункти**
a) Синтаксис і флексія	Мова правильна під оглядом синтаксису і флексії.	**6**
	Мова переважно правильна під оглядом синтаксису і флексії.	4
	Мова переважно правильна, попри синтаксичні і флексійні помилки, не порушується її комунікабельність.	2
b) Лексика, фразеологія і стиль	Багатий і різноманітний лексичний запас, правильна фразеологія, індивідуальний стиль.	**8**
	Достатній лексичний запас, правильна фразеологія, комунікабельний стиль.	4
	Загалом достатній лексичний запас, правильна фразеологія, комунікабельний стиль.	2
c) Орфографія і пунктуація	Загалом безпомилкова орфографія і правильна пунктуація	**4**
	Численні, переважно другорядні орфографічні, а також пунктуаційні помилки.	2
3. Композиція	Підпорядкована інтерпретаційному задумові, внутрішньо цілісна, логічна.	**2**
	Внутрішньо цілісна, послідовна під оглядом графічного оформлення.	1

JĘZYK KASZUBSKI

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z języka kaszubskiego jest egzaminem sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych.*

Opis egzaminu

Język kaszubski jako przedmiot dodatkowy może być zdawany na poziomie podstawowym, albo na poziomie rozszerzonym.
Egzamin maturalny z języka kaszubskiego może być zdawany w części ustnej (dla której nie określa się poziomu) albo w części pisemnej (na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym), albo w obu tych częściach – ustnej i pisemnej.

Egzamin ustny zdawany jest w szkole i oceniany przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny.

Egzamin pisemny zdawany jest w szkole i oceniany przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Szczegółowy opis ustnej części egzaminu

Ustna część egzaminu składa się z dwóch części:

- części pierwszej – prezentacji, czyli wypowiedzi zdającego na wybrany temat,
- części drugiej – rozmowy zdającego z przedmiotowym zespołem egzaminacyjnym.

Ustna część egzaminu trwa około 25 minut i sprawdza przede wszystkim umiejętność komunikacji werbalnej oraz umiejętność organizowania warsztatu pracy.

Przygotowanie do egzaminu

1. Nauczyciele języka kaszubskiego przedstawiają uczniowi na początku nauki w klasie maturalnej szkolną listę tematów.
2. Z listy zaproponowanych tematów uczeń wybiera jeden i określa sposób jego realizacji oraz zakres materiału służącego do opracowania tematu.
3. Liczba tematów przygotowanych w szkole powinna być taka, by zapewniała uczniom możliwość wyboru i samodzielność pracy; uczniowie mogą wybrać ten sam temat.
4. Uczeń klasy przedmaturalnej, w terminie ustalonym przez szkołę, może zgłosić temat własny, wynikający z pozaszkolnych zainteresowań. Temat może być umieszczony na liście, jeśli uzyska akceptację nauczycieli redagujących szkolną listę tematów.
5. Zgodnie z § 73. ust.5. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. *w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych* „zdający dostarcza przewodniczącemu zespołu egzaminacyjnego wykaz bibliografii wykorzystanej do opracowania tematu nie później niż 4 tygodnie przed terminem części ustnej egzaminu maturalnego z danego języka". Bibliografia musi być podpisana imieniem i nazwiskiem.
6. Razem z bibliografią uczeń przedkłada informacje o materiałach pomocniczych i środkach technicznych, które chce wykorzystać podczas egzaminu.

7. Materiały pomocnicze, które uczeń może (o ile temat na to pozwala) wykorzystać podczas egzaminu to, np.: wykonany przez siebie film, nagrania muzyczne, nagranie wywiadu lub wypowiedzi w języku kaszubskim, cytaty z literatury podmiotu i przedmiotu, reprodukcje dzieł sztuki, kadry z filmu, fotografie zabytków architektury.

Przebieg egzaminu:

1. W części pierwszej, która trwa około 15 minut, sprawdzana jest umiejętność mówienia w języku kaszubskim, wiedza w zakresie wyznaczonym przez temat.
2. W części drugiej – w której sprawdzane są: rozumienie pytań przez zdającego, umiejętność formułowania odpowiedzi, samodzielność przygotowania prezentacji, umiejętność obrony własnego stanowiska – przedmiotowy zespół egzaminacyjny podejmuje ze zdającym rozmowę w języku kaszubskim dotyczącą tematu lub /i bibliografii. Przedmiotowy zespół egzaminacyjny może podjąć rozmowę dopiero po wysłuchaniu prezentacji. Jeśli zdający nie wygłosi prezentacji, zespół nie podejmuje ze zdającym rozmowy.
3. Zadane pytania odnotowuje w protokole egzaminu.
4. Na podstawie obu części egzaminu są sprawdzane i oceniane sprawność oraz poprawność językowa.

Zasady oceniania ustnej części egzaminu

Egzamin jest oceniany według kryteriów zamieszczonych w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2008 roku) język kaszubski.*

W ustnej części egzaminu ocenie podlegają: prezentacja tematu (zawartość merytoryczna i kompozycja wypowiedzi), rozmowa o problemach, związanych z prezentowanym zagadnieniem i sprawność językowa, która jest oceniana na podstawie obu części egzaminu.

W sumie za ustną część egzaminu zdający może uzyskać 20 punktów w następującym układzie:

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt (20 pkt)
realizacja tematu i kompozycja	25%	5 pkt
rozmowa	30%	6 pkt
język	45%	9 pkt

Wynik egzaminu z języka kaszubskiego z części ustnej będzie wyrażony w procentach.
Język kaszubski jako przedmiot dodatkowy nie posiada normy zaliczenia, czyli wynik nie ma wpływu na zdanie czy niezdanie egzaminu maturalnego, ale każdy wynik będzie zapisany na świadectwie dojrzałości.

Ustną część egzaminu ocenia szkolny zespół egzaminacyjny według kryteriów załączonych na następnej stronie.

KRYTERIA OCENIANIA USTNEJ ODPOWIEDZI								
POZIOMY	**PREZENTACJA**				**ROZMOWA**	**Pkt**	**JĘZYK**	**Pkt**
	Realizacja tematu	**Pkt**	**Kompozycja wypowiedzi**	**Pkt**				
I **8 pkt**	1. na ogół trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. poprawnie interpretuje materiał rzeczowy (dopuszcza się możliwość odtwórczych interpretacji), 3. prezentuje podstawowe zagadnienia na ogół w związku z tematem, 4. podejmuje częściowo udaną argumentację (nie hierarchizuje argumentów), 5. formułuje na ogół poprawne wnioski, 6. wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	**1**	1. buduje wypowiedź na ogół uporządkowaną i spójną (dopuszczalne zachwiania logicznego ciągu i/lub proporcji poszczególnych części wypowiedzi).	**1**	1. na ogół rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć dość ogólne odpowiedzi, 2. uczestnictwo w rozmowie ogranicza się do krótkich, (ale nie jednowyrazowych) ogólnikowych odpowiedzi na pytania.	**2**	1. posługuje się językiem zrozumiałym, lecz często niepoprawnym lub językiem charakterystycznym dla odmiany pisanej (wypowiedź wyuczona na pamięć, 2. używa mało urozmaiconych struktur składniowych, zasób słownictwa jest wystarczający dla zrozumienia wypowiedzi, 3. posługuje się stylem nie zawsze adekwatnym do sytuacji.	**4**
II **14 pkt**	1. trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. poprawnie interpretuje materiał rzeczowy, wykorzystując podstawowe konteksty, 3. prezentuje zagadnienia związane z tematem, 4. podejmuje prawidłową logiczną argumentację (nie zawsze hierarchizuje argumenty), 5. formułuje wnioski i opinie, 6. funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	**2**	1. buduje wypowiedź zorganizowaną (z wyraźnym punktem wyjścia, z uporządkowaną argumentacją i z logicznymi wnioskami; zachowuje właściwe proporcje między częściami wypowiedzi).	**2**	1. rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć zbyt zwięzłe odpowiedzi, 2. broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), uczestniczy w rozmowie.	**4**	1. posługuje się na ogół poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), 2. używa dość urozmaiconych struktur składniowych i leksyki, 3. posługuje się stylem komunikatywnym, stosownym do sytuacji. 4. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	**6**
III **20 pkt**	1. interesująco dobiera materiał rzeczowy do tematu, 2. wnikliwie interpretuje materiał rzeczowy, przywołując różnorodne konteksty, 3. prezentuje zagadnienia w ścisłym związku z tematem, 4. podejmuje logiczną, przemyślaną argumentację (hierarchizuje argumenty), 5. formułuje wnioski i opinie, wartościuje, uogólnia, syntetyzuje, 6. funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga), 7. integruje wiedzę z różnych dziedzin humanistyki (o ile temat tego wymaga).	**3**			1. rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, wyczerpujące odpowiedzi, wykorzystując bibliografię i/lub materiały pomocnicze, 2. przekonywająco broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), swobodnie uczestniczy w rozmowie.	**6**	1. posługuje się poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), 2. używa różnorodnych struktur składniowych, bogatej frazeologii i leksyki, 3. posługuje się stylem stosownym do sytuacji, przestrzega zasad etykiety językowej, 4. nadaje językowi swojej wypowiedzi cechy indywidualne. 5. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	**9**

Uwaga: punkty przyznaje się za cały opisany **na danym poziomie** element kryteriów (realizacja tematu, kompozycja, rozmowa, język), nie przyznaje się punktów cząstkowych. Wypowiedź zdającego może być więc oceniona np. tak: za realizację tematu – 3 pkt (p. III), za kompozycję wypowiedzi – 1 pkt (p. I), za rozmowę – 4 pkt (p. II), za język – 6 pkt (p. II), razem 14 pkt na 20 możliwych do uzyskania.

Szczegółowy opis pisemnej części egzaminu

Egzamin maturalny w części pisemnej z języka regionalnego - języka kaszubskiego może być zdawany na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym.

Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego oraz sporządzeniu przekładu oryginalnego tekstu napisanego w języku regionalnym - języku kaszubskim na język polski.

Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut i polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego, sporządzeniu przekładu oryginalnego tekstu napisanego w języku regionalnym - języku kaszubskim na język polski oraz napisaniu w języku polskim tekstu własnego z wykorzystaniem dołączonych do tematu tekstów kultury.

W czasie trwania egzaminu zdający może korzystać ze słownika języka regionalnego - języka kaszubskiego.

Poziom podstawowy

Egzamin pisemny trwa 120 minut. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny składający się z dwóch części:

- testu leksykalno-gramatycznego,
- przekładu tekstu z języka kaszubskiego na język polski.

Waga poszczególnych części egzaminu

Arkusze	Sprawdzana umiejętności	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt
Arkusz na poziomie podstawowym	Znajomość gramatyki języka kaszubskiego - test leksykalno-gramatyczny	ok.33%	20 pkt
	tłumaczenie tekstu oryginalnego na język polski	ok.33%	20 pkt

Część I – test leksykalno-gramatyczny

W tej części egzaminu sprawdzana jest operatywna znajomość gramatyki języka kaszubskiego. Test leksykalno- gramatyczny składa się z zadań zamkniętych.

Przykładowe typy zadań w tej części egzaminu:

- uzupełnianie zdania w języku kaszubskim właściwą formą wyrazową,
- określanie zjawiska składniowego w zdaniu,
- dokonywanie transformacji gramatycznych.

Zadania te są sprawdzane następującymi technikami:

- wielokrotnego wyboru,
- dobierania,
- prawda – fałsz.

Część II – przekład tekstu

Jest to zadanie otwarte. W tej części egzaminu badana jest umiejętność stosowania poprawnych technik przekładu tekstu oryginalnego na język polski,

- objętość tekstu nie może przekroczyć 400 słów,
- tekst stanowi zwartą całość, nie wymagającą znajomości szerszego kontekstu, w uzasadnionych przypadkach podane zostaną informacje związane z kontekstem.

Poziom rozszerzony

Egzamin pisemny trwa 180 minut. Zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny składający się z trzech części:

- testu leksykalno-gramatycznego,
- przekładu tekstu z języka kaszubskiego na język polski,
- wypracowania w języku polskim na temat literatury i kultury kaszubskiej.

Waga poszczególnych części egzaminu

Arkusze	Sprawdzana umiejętności	Waga wyrażona w %	Waga wyrażona w pkt
Arkusz na poziomie rozszerzonym	Znajomość gramatyki języka kaszubskiego - test leksykalno-gramatyczny	ok.33%	20 pkt
	przekład tekstu oryginalnego na język polski	ok.33%	20 pkt
	Pisanie tekstu własnego	ok.33%	20 pkt

Część I – test leksykalno-gramatyczny

W tej części egzaminu sprawdzana jest operatywna znajomość gramatyki języka kaszubskiego. Test leksykalno- gramatyczny składa się z zadań zamkniętych.

Przykładowe typy zadań w tej części egzaminu:

- uzupełnianie zdania w języku kaszubskim właściwą formą wyrazową,
- określanie zjawiska składniowego w zdaniu,
- dokonywanie transformacji gramatycznych.

Zadania te są sprawdzane następującymi technikami:

- wielokrotnego wyboru,
- dobierania,
- prawda – fałsz.

Część II – przekład tekstu

Jest to zadanie otwarte. W tej części egzaminu badana jest umiejętność stosowania poprawnych technik przekładu tekstu oryginalnego na język polski,

- objętość tekstu nie może przekroczyć 400 słów,
- tekst stanowi zwartą całość, nie wymagającą znajomości szerszego kontekstu, w uzasadnionych przypadkach podane zostaną informacje związane z kontekstem.

Część III – pisanie własnego tekstu (wypracowanie)

W tej części sprawdzana jest umiejętność pisania w języku polskim spójnego tekstu o literaturze i kulturze kaszubskiej. Zadanie polega na napisaniu spójnej wypowiedzi na określony temat z wykorzystaniem materiału tekstowego, ilustracyjnego zawartego w arkuszu egzaminacyjnym.

Tematy mogą zawierać polecenie, np. zanalizowania, zinterpretowania, skomentowania, porównania, odniesienia fragmentu do całości utworu, wyrażenia własnej opinii, omówienia zagadnienia, rozwiązania problemu zawartego w tekście, scharakteryzowania sposobu kreowania bohatera, języka utworu, przedstawienia własnych refleksji zainspirowanych problemem zawartym w tekstach kultury oraz wykorzystania w pracy zaproponowanych lub znanych przekazów ikonograficznych.

W arkuszu znajdują się dwa tematy wypracowań sformułowane do załączonych tekstów kultury. Zdający wybiera jeden temat, zaznacza go i pisze wypracowanie w miejscu na nie przeznaczonym.

W trakcie pisania egzaminu zdający mogą korzystać ze słowników:

- J. Trepczyk, Słownik polsko-kaszubski, t. I – II.
- S. Ramułt, Słownik języka pomorskiego, czyli kaszubskiego,
- E. Gòłąbk, Kaszëbsczi słowôrz normatiwny.

Zasady oceniania pisemnej części egzaminu

1. Zadania będą sprawdzane i oceniane według opracowanych kryteriów.
2. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
3. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
4. Przy każdym zadaniu zamieszczonym w arkuszu egzaminacyjnym zostanie zapisana informacja, ile punktów maksymalnie będzie można otrzymać za rozwiązanie tego zadania.

Wyniki egzaminu maturalnego

1. Dla egzaminu z języka kaszubskiego ani w części ustnej, ani w części pisemnej nie określa się progu zaliczenia.
2. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
3. Wynik egzaminu z języka kaszubskiego zdawanego jako przedmiot dodatkowy nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
4. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

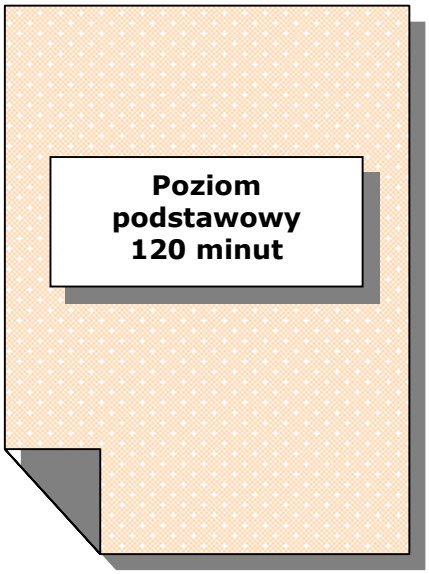

Miejsce na naklejkę

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA KASZUBSKIGO

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 7 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie wszystkich zadań można otrzymać łącznie **40 punktów**

Część I – 20 pkt
Część II – 20 pkt

Wypełnia zdający przed rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD ZDAJĄCEGO

Arkusz składa się z dwóch części:

CZĘŚĆ I – to test leksykalno-gramatyczny.

CZĘŚĆ II zawiera oryginalny tekst w języku kaszubskim, który należy przetłumaczyć na język polski. Tekst tłumaczenia napisz w miejscu na to przeznaczonym.

CZĘŚĆ I – TEST LEKSYKALNO-GRAMATYCZNY *(20 PKT)*

Zadanie 1. *(1 pkt)*

Nagłosowe *h* w wyrazach *(h)eltka, (h)opkac, (h)alac* jest przykładem

A. przydechu.
B. alternacji spółgłoskowej.
C. oboczności.
D. palatalizacji.

Zadanie 2. *(1 pkt)*

Miękkość tylnojęzykowych spółgłosek, reprezentowana przez wyrazy *pieczelny, seczera, nodżi, dłudżi,* polega na

A. zmianie *k`, g`* w *c, dz.*
B. zmianie *c, dz* w *cz, dż.*
C. zmianie *k`, g`* w *cz,dż.*
D. zmianie twardych *k, g* w *cz, dż.*

Zadanie 3. *(1 pkt)*

Literę i znak *ò* stosuje się

A. przed *p, b, k, g, ch, w, f, m.*
B. przed *k, g.*
C. po *p, b, k, g, ch, w, f, m.*
D. przed *m, n, ń, r, l, ł.*

Zadanie 4. *(1 pkt)*

Kaszubską postać imiesłowu przysłówkowego współczesnego rozpoznajemy po cząstce

A. *–ącé.*
B. *–ącë.*
C. *–ącô.*
D. *–ącã.*

Zadanie 5. *(1 pkt)*

Procesu kaszubienia nie reprezentują wyrazy z grupy

A. *sedzy, sëny, cemno.*
B. *zëmno, lesny, cesla.*
C. *mrozny, zgrzébiã, dzywny.*
D. *drodżi, drzéwiã, żëto.*

Zadanie 6. *(1 pkt)*

Dłuższe i krótsze formy czasowników funkcjonują równolegle w

A. rodzaju męskim czasu teraźniejszego.
B. rodzaju żeńskim czasu przeszłego.
C. rodzaju nijaki czasu przyszłego.
D. rodzaju męskim czasu przeszłego.

Zadanie 7. *(1 pkt)*

Konstrukcja *më jesmë stojelë* reprezentuje

A. archaiczny czas przeszły złożony.
B. czas zaprzeszły.
C. czas przeszły złożony.
D. czas przyszły.

Zadanie 8. *(1 pkt)*

Rzeczownikowe nazwy czynności mogą przybierać w dopełniaczu liczby pojedynczej następujące końcówki:

A. *–a/-ù,*
B. *–ù/-owi,*
C. *–e/-u,*
D. *–égò/-ô.*

Zadanie 9. *(1 pkt)*

Rzeczownikowi *kòsz* nie można przypisać końcówek fleksyjnych

A. –ø, -a.
B. –owi, -u.
C. –é, -ë.
D. –ama, -e.

Zadanie 10. *(1 pkt)*

Wypowiedzenie *Mdzesz sklënia jak gwiôzdów trój* należy przetłumaczyć:

A. będziesz błyszczał jak troje gwiazd.
B. będziesz błyszczała jak mnóstwo gwiazd.
C. będziesz błyszczała jak trzecie gwiazdy.
D. będziesz błyszczała jak trzy gwiazdy.

Zadanie 11. *(1 pkt)*

Liczebnik *półtrzeca* znaczy

A. jedna trzecia.
B. dwa i pół.
C. wpół do trzeciej.
D. trzy i pół.

Zadanie 12. *(1 pkt)*

Wyrazy *daleczkò, dwòjiczkò, róbkac, nick* są przykładami

A. zgrubień.
B. zapożyczeń.
C. neologizmów.
D. spieszczeń.

Zadanie 13. *(1 pkt)*

Sufiksu *–ota* tworzy kategorię

A. nazw abstrakcyjnych.
B. nazw wykonawców czynności.
C. nazw mieszkańców.
D. nazw zawodów.

Zadanie 14. *(1 pkt)*

Podsta *kùr-* nie łączy się z formantem

A. –ôszk.
B. –ôk.
C. –ôcz.
D. –ón.

Zadanie 15. *(1 pkt)*

Pary wyrazów *szérzô//szérzawa; niżô//niżawa; wiżô// wiżawa* reprezentują

A. rzeczowniki.
B. przymiotniki.
C. przysłówki.
D. imiesłowy.

Zadanie 16. *(1 pkt)*

Produktywne przyrostki dzierżawcze *–in, -ina, -ino, -iny* oraz *–ów, -owa, -owò, -owë* tworzą w kaszubszczyźnie

A. przezwiska.
B. nazwy stosunku własności.
C. nazwy działaczy.
D. nazwy miejsc.

Zadanie 17. *(1 pkt)*

W zdaniu *Jô jem białka* obserwujemy

A. stosowanie orzecznika w mianowniku.
B. zastępowanie łącznika inną częścią mowy niż czasownik.
C. stosowanie orzecznika w bierniku.
D. stosowanie orzecznika w narzędniku.

Zadanie 18. *(1 pkt)*

W strukturze *To je ale dobré* pojawia się

A. zastosowanie zaimka w funkcji łącznika.
B. użycie partykuły wzmacniającej.
C. szyk przestawny wyrazów.
D. wykorzystanie przyimka w funkcji spójnika.

Zadanie 19. *(1 pkt)*

W zdaniu *Pón rozkôzôł, cobë jô szedł do robòtë.* wyraz *cobë* jest

A. partykułą.
B. przyimkiem.
C. zaimkiem.
D. spójnikiem.

Zadanie 20. *(1 pkt)*

W wyrazach *eszcze, eżlë* zachodzi

A. upodobnienie wsteczne.
B. derywacja wsteczna.
C. uproszczenie.
D. upodobnienie postępowe.

CZĘŚĆ II – PRZEKŁAD TEKSTU ORYGINALNEGO NA JĘZYK POLSKI *(20 pkt)*

Aleksander Majkowski

Żëcé i przigòdë Remùsa

Ale jednégò razu tak sã stało, żem na chwilã zabôcził strachù przed Remùsã.

Zakarowôł òn swój towôr do sąsada na òbòrã. Tam béł srodze złi pies, chtërnégò Frëszą wòłelë. Frësza i jô: ma żëła w dobri zgòdze, ale Remùsa òna srodze nie lubiła i rwała sã na lińcuchù jak szôlonô, czej gò dostała na òczë. Jak òn terô na òbòrã ze swòją karą zaszedł, tej Frësza tak szarpała za swój lińcuch, że kù reszce gò ùrwała i dopadła do Remùsowich nóg. Ale Remùs sã razu nie òbezdrzôł, tak jakbë mùcha abò gzél wkół niegò lôtałë.

- Szczescé, że Remùs mô swòje bótë na nogach – tak jô mëslôł sobie.

- Ale terô Frësza mù je wëszëkùje, że durowati wãps i nogawice nie bãdą darwałë sã wstidzëc.

Ale Frësza, jak sã doznała, że Remùs sã nie broni, dała mù pòkù i nie robiła żódny przesprawë. Òbecknãła le jegò nodżi, mrëczała z niedobrim pòmëszlenim, ale pòzwòlëła jemù z òbòrë wińc. Czej ju Remùsa nie bëło, tej Frësza zaczãła rewidowac jegò karã. Widzôł jô, jak òna łeb wetchła pòd przëkriwã i cali sztërk tam gòspòdarzëła, jaż sã kù reszce cofnãła z dużą tutką w pëskù. Tej sã pòłożëła, wzãła tutkã w pazurë i jã rozerwała z wiérzchù. Terôm widzôł, że w ni bëłë skwarczi. Gwësno Remùs je sobie zachòwôł na òkrôszenié òbiadu. Jô żëcził Frëszë lepi niżë Remùsowi; dlôtegòm nick nie rzekł, le sã przëzérôł, jak Frësza ne skwarczi zjôdała.

Jak psëskò ju wszësczé miało w żòce, naszedł Remùs. Frësza, chòc dlô psa sódmé przëkôzanié niespòsób przeprowadzëc, jednak miała złé sëmienié i le bòkã na Remùsa blészczała. Ale króm tegò zabiérała sã, żebë tutkã przewrócëc na rãbë. Remùs widzącë, co sã dzeje, przëstąpił i ji tutkã wërwôł z pëska. Ale jak sã doznôł, że ju pò skwarkach, cësnął Frëszë tutkã, zaczął sã smiôc i rzekł:

- Zjadłas skwarczi, zjédzże i tutkã!

A. Majkowski, *Żëcé i przigòdë Remùsa* (w opracowaniu J. Tredera), Gdańsk

PRZEKŁAD

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BRUDNOPIS

ODPOWIEDZI I SCHEMAT PUNKTOWANIA

Część I - Test leksykalno-gramatyczny *(20 pkt)*

nr zadania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
poprawna odpowiedź	A	C	C	B	D	B	A	D	C	B	B	D	A	C	A	B	A	B	D	B
punktacja	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Część II - Przekład tekstu z języka kaszubskiego na język polski (*20 pkt)*

Numer zadania	**Cząstki semantyczne**	**Szczegółowa punktacja**	**Ogólna punktacja**
1	*Zakarowôł òn swój towôr ... czej gò dostała na òczë.*		
	Za zrozumienie całości	1	
	Za przetłumaczenie słowa *srodze*	1	
	Za przetłumaczenie zwrotu *dostała na òczë*	1	3
2	*Jak òn terô ... wkół niegò lôtałë.*		
	Za zrozumienie całości	1	
	Za przetłumaczenie słowa *gzél*	1	2
3	*Szczescé, że Remùs ... nie bãdą darwałë sã wstidzëc.*		
	Za zrozumienie całości	1	
	Za przetłumaczenie słowa *wëszëkùje*	1	
	Za przetłumaczenie słowa *darwałë*	1	3
4	*Ale Frësza ... żódny przesprawë.*		
	Za zrozumienie całości	1	
	Za przetłumaczenie słowa *doznała sã*	1	
	Za przetłumaczenie słowa *przesprawë*	1	3
5	*Òbecknãła le jegò ... z òbòrë wińc.*		
	Za zrozumienie całości	1	1
6	*Czej ju Remùsa ... z dużą tutką w pëskù.*		
	Za zrozumienie całości	1	
	Za przetłumaczenie słowa *rewidowac*	1	2
7	*Tej sã pòłożëła ... òkrôszenié òbiadu.*		
	Za zrozumienie całości	1	1
8	*Jô żëcził Frëszë ... ne skwarczi zjôdała.*		
	Za zrozumienie całości	1	1
9	*Jak psëskò ... na Remùsa blészczała.*		
	Za zrozumienie całości	1	
	Za przetłumaczenie słowa *w żóce*	1	2
10	*Ale króm tegò ... zjédzże i tutkã!*	1	
	Za zrozumienie całości		
	Za przetłumaczenie konstrukcji *przewrócëc na rãbë*	1	2

INFORMATYKA

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z informatyki jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych* i polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych zawartych w arkuszach egzaminacyjnych.

Opis egzaminu z informatyki

Informatyka może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji składanej do dyrektora szkoły.

1. Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 195 minut i składa się z dwóch części:
   a) część pierwsza trwa 75 minut i polega na rozwiązaniu zestawu zadań bez korzystania z komputera;
   b) część druga trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu zadań przy użyciu komputera.
   Zadania egzaminacyjne obejmują zakres wymagań dla poziomu podstawowego.
   W każdej części egzaminu zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny.
2. Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 240 minut i składa się z dwóch części:
   a) część pierwsza trwa 90 minut i polega na rozwiązaniu zestawu zadań bez korzystania z komputera;
   b) część druga trwa 150 minut i polega na rozwiązaniu zadań przy użyciu komputera.
   Zadania egzaminacyjne obejmują zakres wymagań dla poziomu rozszerzonego z uwzględnieniem umiejętności wymaganych na poziomie podstawowym.
   W każdej części egzaminu zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny.

Zasady oceniania arkuszy egzaminacyjnych

1. Zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym, za rozwiązanie arkusza z pierwszej części egzaminu zdający może otrzymać maksymalnie 40% całkowitej liczby punktów, a za rozwiązanie arkusza z drugiej części – 60% całkowitej liczby punktów.
2. Prace egzaminacyjne sprawdzają i oceniają egzaminatorzy powołani przez dyrektora okręgowej komisji egzaminacyjnej.
3. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów oceniania, jednolitych w całym kraju.
4. Egzaminatorzy, w szczególności, zwracają uwagę na:
   a) poprawność merytoryczną rozwiązań,
   b) kompletność i dokładność prezentacji rozwiązań zadań, np. wygląd, czytelność i przejrzystość tworzonych dokumentów, zachowanie odpowiednich zasad w zapisie programów i algorytmów.
5. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy zdającego, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, nie mające związku z poleceniem nie podlegają ocenianiu.
6. Gdy do jednego polecenia zdający podaje kilka rozwiązań (jedno prawidłowe, inne błędne), to egzaminator nie przyznaje punktów.
7. Jeśli zdający w drugiej części egzaminu, jako rozwiązanie zadania, przekaże do oceny tylko pliki (np. tekstowe) zawierające odpowiedzi do zadania/zadań, **bez plików zawierających komputerową realizację rozwiązania / obliczeń, to egzaminator nie przyznaje punktów.**
8. Całkowicie poprawne rozwiązania zadań, uwzględniające inny tok rozumowania niż podany w schemacie punktowania, są oceniane pełną liczbą punktów.
9. Zapisy w brudnopisie nie są oceniane.

10. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
11. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
12. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

Informacje i zalecenia dla zdających egzamin maturalny z informatyki

1. Część pierwsza egzaminu z informatyki polega na rozwiązaniu zadań egzaminacyjnych bez korzystania z komputera i przebiega według takich samych zasad jak w przypadku pozostałych przedmiotów egzaminacyjnych. Jeżeli rozwiązanie zadania lub jego części polega na przedstawieniu algorytmu, to zdający zapisuje go w wybranej przez siebie notacji: listy kroków, schematu blokowego lub języka programowania, który wybrał na egzamin z listy ogłoszonej przez Dyrektora CKE co najmniej 10 miesięcy przed egzaminem.
2. W części drugiej egzaminu z informatyki zdający pracuje przy autonomicznym stanowisku komputerowym i może korzystać wyłącznie z programów, danych zapisanych na dysku twardym i na innych nośnikach stanowiących wyposażenie stanowiska lub otrzymanych z arkuszem egzaminacyjnym. Nie jest dozwolone korzystanie z tych samych zasobów na różnych komputerach i komunikowanie się osób zdających między sobą oraz z innymi osobami. Niedozwolony jest bezpośredni dostęp do sieci lokalnej oraz zasobów Internetu.
3. Komputer na stanowisku egzaminacyjnym zdającego jest sprawny, a jego konfiguracja spełnia wymagania dotyczące środowiska komputerowego, języka programowania i programów użytkowych, które zostały wybrane przez zdającego spośród dostępnych w szkole i znajdujących się na liście ogłoszonej przez Dyrektora CKE co najmniej 10 miesięcy przed egzaminem.
4. Zdający ma prawo w przeddzień egzaminu sprawdzić, w ciągu jednej godziny, poprawność działania komputera, na którym będzie zdawał egzamin i wybranego przez siebie oprogramowania. Sprawdzanie to odbywa się w obecności administratora (opiekuna) pracowni oraz członka zespołu nadzorującego w czasie wyznaczonym przez przewodniczącego szkolnego zespołu egzaminacyjnego (dyrektora szkoły). Fakt sprawdzenia komputera i oprogramowania zdający potwierdza podpisem na stosownym oświadczeniu.
5. Zdający nie może samodzielnie wymieniać elementów i podzespołów wchodzących w skład zestawu komputerowego oraz przyłączać dodatkowych; nie może również żądać takiego dodatkowego przyłączenia lub wymiany przez administratora (opiekuna) pracowni.
6. Zdający nie może samodzielnie instalować, a także żądać zainstalowania przez administratora (opiekuna) pracowni, dodatkowego oprogramowania na komputerze przydzielonym mu do egzaminu.
7. W pracowni, w której odbywa się egzamin, jest dostępna podstawowa dokumentacja oprogramowania (opisy oprogramowania dostarczone z licencjami lub pełne wersje oprogramowania z plikami pomocy), z której może korzystać zdający.
8. W czasie drugiej części egzaminu maturalnego z informatyki w sali egzaminacyjnej jest obecny przez cały czas administrator (opiekun) pracowni, który nie wchodzi w skład zespołu nadzorującego. Administrator (opiekun) pracowni może być wychowawcą zdających.
9. Zdający, niezwłocznie po egzaminie, po nagraniu przez administratora (opiekuna) pracowni płyty CD–R dokumentującej pracę zdających, ma obowiązek upewnić się o poprawności nagrania na płycie CD–R katalogu (folderu) oznaczonego swoim numerem PESEL wraz ze wszystkimi plikami, które przekazał do oceny. Folder powinien zawierać wszystkie pliki z odpowiedziami wraz z komputerowymi realizacjami rozwiązanych zadań. Fakt ten zdający potwierdza podpisem na stosownym oświadczeniu.

Przebieg egzaminu maturalnego z informatyki w części drugiej

1. O wyznaczonej godzinie zdający wchodzą do sali według kolejności na liście, po okazaniu dokumentu tożsamości, a w przypadku zdających skierowanych na egzamin przez komisję okręgową, również świadectwa ukończenia szkoły.
2. Zdający zajmują miejsca w sali przy stanowiskach, które uprzednio sprawdzili.
3. Przewodniczący Zespołu Nadzorującego (ZN), w obecności przedstawiciela zdających, wnosi do sali materiały egzaminacyjne.
4. Członkowie ZN rozdają zdającym zabezpieczone arkusze egzaminacyjne do tej części egzaminu oraz paski kodowe.
5. W czasie egzaminu:
   a) każdy zdający otrzymuje arkusz egzaminacyjny i nośnik DANE zawierający pliki do zadań tego arkusza egzaminacyjnego,
   b) zdający sam interpretuje treść otrzymanych zadań, a członkowie ZN oraz administrator (opiekun pracowni) nie mają prawa odpowiadać zdającym na pytania dotyczące zadań ani sugerować interpretacji,
   c) zdający nie ma potrzeby sprawdzania poprawności danych w plikach do zadań egzaminacyjnych - są one poprawne,
   d) obowiązkiem zdającego jest zapisywanie efektów swojej pracy nie rzadziej niż co 10 minut w katalogu (folderze) o nazwie zgodnej z jego numerem PESEL, znajdującym się na pulpicie, oraz na pendrivie, aby w przypadku awarii sprzętu możliwe było kontynuowanie pracy na innym stanowisku.
6. Zdający zobowiązany jest dokumentować egzamin w następujący sposób:
   a) wszystkie swoje pliki zdający przechowuje w katalogu (folderze) o nazwie zgodnej z jego numerem PESEL,
   b) jeśli rozwiązanie zadania lub jego części przedstawia algorytm lub program komputerowy, to zdający zapisuje go w tym języku programowania, który wybrał przed egzaminem,
   c) jeśli rozwiązaniem zadania lub jego części jest program komputerowy, zdający zobowiązany jest umieścić w katalogu (folderze) o nazwie zgodnej z jego numerem PESEL oraz na nośniku wszystkie utworzone przez siebie pliki w wersji źródłowej (nieskompilowanej),
   d) pliki oddawane do oceny zdający nazywa dokładnie tak, jak polecono w treści zadań lub zapisuje pod nazwami (wraz z rozszerzeniem **zgodnym z zadeklarowanym oprogramowaniem**), jakie podaje w arkuszu egzaminacyjnym; pliki o innych nazwach nie będą sprawdzane przez egzaminatorów,
   e) przed upływem czasu przeznaczonego na egzamin zdający zapisuje w katalogu o nazwie zgodnej z jego numerem (folderze) PESEL ostateczną wersję plików przeznaczonych do oceny, w tym pliki z komputerową realizacją rozwiązań utworzone przez zdającego w programach użytkowych bądź języku programowania.
7. W przypadku awarii komputera zdający natychmiast informuje o tym ZN. Jeśli próba usunięcia awarii nie powiedzie się w ciągu 5 minut, to zdający jest kierowany do zapasowego stanowiska komputerowego w sali egzaminacyjnej (wyposażonego w takie samo oprogramowanie).
   W sytuacji opisanej wyżej zdający otrzymuje tyle dodatkowego czasu, ile trwała przerwa w pracy (czas od zgłoszenia awarii do momentu ponownego podjęcia pracy).

Techniczne warunki przeprowadzenia egzaminu

1. W pracowni, w której odbywa się egzamin, znajdują się sprawne komputery przeznaczone do pracy dla zdających i komputer operacyjny.
2. Konfiguracja każdego komputera dla zdającego musi spełniać wymagania dotyczące środowiska komputerowego, języka programowania i programów użytkowych, które zostały wybrane przez danego zdającego z listy ogłoszonej przez dyrektora CKE.
3. Komputer operacyjny jest wyposażony w nagrywarkę płyt CD. Jest on przeznaczony do nagrywania wyników egzaminu na płyty CD i kopiowania danych na potrzeby egzaminu.
4. Liczba komputerów przeznaczonych do pracy dla zdających jest większa od liczby zdających. Na każdych pięciu zdających przypada przynajmniej jeden komputer zapasowy.
5. Konfiguracja (oprogramowanie) komputera zapasowego musi umożliwiać zdającemu kontynuowanie pracy przerwanej z powodu awarii komputera.
6. Oprogramowanie wykorzystywane podczas zdawania egzaminu musi być w pełni licencjonowane.
7. W pracowni, w której odbywa się egzamin, znajdują się:
   a) pamięć USB (pendrive) do tymczasowego zapisu plików – dla każdego zdającego,
   b) zapasowe płyty CD–R,
   c) pisak niezmywalny do podpisania płyt CD–R,
   d) zewnętrzny nośnik danych, np. pendrive, przenośny dysk twardy, zip, … .
8. W pracowni, w której odbywa się egzamin, jest dostępna podstawowa dokumentacja oprogramowania (opisy oprogramowania dostarczone z licencjami lub pełne wersje oprogramowania z plikami pomocy).
9. System informatyczny wykorzystywany na egzaminie jest przygotowany w sposób uniemożliwiający połączenie z informatyczną siecią lokalną oraz sieciami teleinformatycznymi, a ustawienie komputerów musi zapewniać samodzielność pracy zdających.
10. Zdający ma prawo sprawdzić w ciągu jednej godziny poprawność działania komputera, na którym będzie zdawał egzamin i wybranego przez siebie oprogramowania. Sprawdzanie to odbywa się w przeddzień egzaminu w obecności administratora (opiekuna) pracowni oraz członka ZN w czasie wyznaczonym przez przewodniczącego SZE. Fakt sprawdzenia komputera i oprogramowania zdający potwierdza podpisem na stosownym oświadczeniu.
11. W czasie trwania drugiej części egzaminu zdający pracuje przy autonomicznym stanowisku komputerowym i może korzystać wyłącznie z programów, danych zapisanych na dysku twardym i na innych nośnikach stanowiących wyposażenie stanowiska lub otrzymanych z arkuszem egzaminacyjnym. Nie można korzystać na różnych komputerach z tych samych zasobów i nie jest możliwe komunikowanie się osób zdających między sobą oraz z innymi osobami. Niedozwolony jest bezpośredni dostęp do sieci lokalnej oraz zasobów Internetu.
12. Zdający nie może samodzielnie wymieniać elementów i podzespołów wchodzących w skład zestawu komputerowego oraz przyłączać dodatkowych. Zdający nie może również żądać takiego dodatkowego przyłączenia lub wymiany przez administratora (opiekuna) pracowni.
13. Zdający nie może samodzielnie instalować, a także żądać zainstalowania przez administratora (opiekuna) pracowni, dodatkowego oprogramowania na komputerze przydzielonym mu do egzaminu.
14. W czasie drugiej części egzaminu maturalnego z informatyki w sali egzaminacyjnej jest obecny przez cały czas administrator (opiekun) pracowni, który nie wchodzi w skład ZN. Administrator (opiekun) pracowni może być wychowawcą zdających.
15. Zdający, niezwłocznie po egzaminie, po nagraniu przez administratora (opiekuna) pracowni płyty CD–R dokumentującej prace zdających, ma obowiązek upewnić się o poprawności nagrania na płycie CD–R katalogu (folderu) oznaczonego swoim numerem PESEL wraz ze wszystkimi plikami, jakie przekazał do oceny. Folder powinien zawierać wszystkie pliki z odpowiedziami wraz z komputerowymi realizacjami rozwiązanych zadań. Fakt ten zdający potwierdza podpisem

na stosownym oświadczeniu.

Obowiązki i zadania administratora (opiekuna) pracowni komputerowej

Administrator odpowiedzialny jest za zgodne z procedurami prawidłowe przygotowanie pracowni, sprawny przebieg egzaminu od strony technicznej oraz zarchiwizowanie prac uczniów przeznaczonych do oceny.

I. Przed egzaminem:

1. Najpóźniej dwa dni przed terminem egzaminu maturalnego z informatyki w danej sesji egzaminacyjnej administrator (opiekun) przygotowuje sprzęt komputerowy i oprogramowanie w pracowni w celu sprawnego przeprowadzenia tego egzaminu, tzn.:
   a) stanowiska komputerowe dla zdających przygotowuje do pracy jako autonomiczne, uniemożliwiające zdającym:
      - łączenie się z informatyczną siecią lokalną i z sieciami teleinformatycznymi,
      - korzystanie na różnych komputerach z tych samych zasobów,
      - komunikowanie się zdających między sobą oraz z innymi osobami za pomocą komputera,
      - podglądanie ekranu komputera innych zdających,
   b) konfiguruje komputery tak, aby każdy komputer przydzielony danemu zdającemu posiadał pełną wersję oprogramowania (z plikami pomocy), jakie ten zdający wybrał z listy ogłoszonej przez dyrektora CKE,
   c) instaluje program umożliwiający kompresję plików np. w formacie zip lub rar,
   d) sprawdza (i jeśli zachodzi potrzeba – ustawia) na komputerach aktualną datę i czas systemowy,
   e) na każdym z komputerów zdających zakłada konto użytkownika lokalnego o nazwie *matura_n*, gdzie *n* oznacza nr stanowiska zdającego,
   f) sprawdza dostępność podstawowej dokumentacji oprogramowania (opisy oprogramowania dostarczone z licencjami, pliki pomocy programów),
   g) konfiguruje zapasowe stanowiska komputerowe tak, aby umożliwiały kontynuację pracy w przypadku ewentualnej awarii komputera któregokolwiek ze zdających,
   h) przygotowuje komputer operacyjny, na którym sprawdza m.in. sprawność nagrywania płyt CD–R ,
2. W przeddzień egzaminu wraz z członkiem ZN:
   a) asystuje podczas sprawdzania komputerów i oprogramowania przez zdających,
   b) tworzy na pulpicie każdego komputera dla zdającego katalog (folder) o nazwie zgodnej z numerem PESEL zdającego,
   c) odpowiada na pytania zdających i wyjaśnia ewentualne wątpliwości,
   d) odbiera od zdających podpisy pod oświadczeniem o sprawdzeniu komputera i oprogramowania i przekazuje przewodniczącemu ZN.

II. W czasie drugiej części egzaminu:

1. Jest obecny w pracowni, w której odbywa się egzamin i pozostaje do dyspozycji przewodniczącego ZN.
2. Nie ma prawa odpowiadać zdającym na pytania dotyczące zadań ani sugerować interpretacji.
3. W przypadku ewentualnej awarii komputera zdającego na wniosek przewodniczącego ZN, niezwłocznie i w miarę swoich możliwości usuwa usterki, które spowodowały awarię lub udostępnia komputer zapasowy.

III. Niezwłocznie po egzaminie:

1. Używając zewnętrznego nośnika (np. pendrive'a) kopiuje do komputera operacyjnego wszystkie katalogi (foldery) o nazwach będących numerami PESEL zdających wraz z ich zawartością z poszczególnych stanowisk egzaminacyjnych.
2. Nagrywa na płytę CD–R z podpisem WYNIKI wszystkie katalogi (foldery) wymienione w punkcie 1.
3. Sprawdza w obecności poszczególnych zdających poprawność nagrania na płycie CD–R z podpisem WYNIKI wszystkich katalogów (folderów) oznaczonych ich numerami PESEL wraz ze wszystkimi plikami przekazanymi do oceny oraz odbiera od zdających podpisy pod oświadczeniem. Oświadczenie przekazuje przewodniczącemu ZN.
4. Tworzy kopię zapasową płyty CD–R z podpisem WYNIKI na płycie CD–R z podpisem KOPIA WYNIKI.
5. Nagrane płyty podpisuje kodem szkoły przy pomocy odpowiedniego pisaka i przekazuje przewodniczącemu ZN, który pakuje je wraz z arkuszami zdających do bezpiecznej koperty zwrotnej.

Uwaga: Płyty CD-R z podpisem WYNIKI i KOPIA WYNIKI będą dostarczone przez dystrybutora wraz z arkuszami egzaminacyjnymi (po jednym komplecie do każdej sali egzaminacyjnej).

JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA ANTYCZNA

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z języka łacińskiego i kultury antycznej jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych.*

Opis egzaminu

Egzamin z języka łacińskiego i kultury antycznej może być zdawany tylko jako przedmiot dodatkowy. Można go zdawać na poziomie podstawowym, albo na poziomie rozszerzonym.

Egzamin na poziomie podstawowym trwa 120 minut i polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego, testu sprawdzającego rozumienie czytanego oryginalnego tekstu łacińskiego oraz testu sprawdzającego znajomość kultury antycznej.

Egzamin na poziomie rozszerzonym trwa 180 minut i polega na rozwiązaniu testu leksykalno-gramatycznego, sporządzeniu przekładu oryginalnego tekstu łacińskiego na język polski oraz napisaniu w języku polskim tekstu własnego z wykorzystaniem dołączonych do tematu tekstów kultury.

W czasie trwania egzaminu zdający może korzystać ze słownika łacińsko-polskiego oraz atlasu historycznego.

Szczegółowy opis arkuszy egzaminacyjnych

Poziom podstawowy

Arkusz egzaminacyjny dla poziomu podstawowego składa się z trzech części.

Część pierwsza polega na rozwiązaniu testu leksykalno–gramatycznego.

Test leksykalno-gramatyczny

Sprawdza operatywną znajomość gramatyki łacińskiej z całego zakresu wymagań egzaminacyjnych określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych z języka łacińskiego i kultury antycznej dla poziomu podstawowego. Zawiera pytania zamknięte: wielokrotnego wyboru, dobierania, prawda – fałsz. Podstawowe czynności sprawdzane w teście to:

- uzupełnianie łacińskich zdań właściwą formą wyrazową
- dopasowywanie paralelnych form
- określanie zjawisk składniowych w zdaniu
- dokonywanie transformacji gramatycznych
- wyjaśnianie pojęć i terminów używanych we współczesnej polszczyźnie, pochodzących z języka łacińskiego.

Część druga polega na rozwiązaniu testu sprawdzającego rozumienie oryginalnego tekstu łacińskiego.

Test sprawdzający rozumienie tekstu

Zadania tej części dotyczą załączonego tekstu, który stanowi fragment oryginalnego dzieła napisanego w języku łacińskim. Ta część arkusza egzaminacyjnego sprawdza rozumienie ogólnego sensu tekstu, umiejętność wyszukiwania informacji szczegółowych, umiejętność rozpoznawania związków pomiędzy poszczególnymi elementami tekstu. Tekst ma objętość od 100 do 130 słów. Zadania mogą polegać na: wyborze wariantów dokończenia lub uzupełnienia zdań, wskazaniu zdań zgodnych z treścią tekstu, wskazaniu takiego znaczenia łacińskich wyrazów lub zwrotów, w jakim wystąpiły one w tekście, porządkowaniu informacji według kolejności występowania w tekście.

Cześć trzecia polega na rozwiązaniu testu sprawdzającego znajomość kultury antycznej.

Test sprawdzający znajomość kultury antycznej

Zadania tej części testu mogą być zaopatrzone w materiał ilustracyjny, teksty źródłowe, plany, mapy. Sprawdzana tu jest znajomość elementów kultury antycznej, określonych w standardach wymagań dla poziomu podstawowego oraz umiejętność wykorzystania wiedzy do wskazywania i interpretowania związków kultury antycznej z kulturą współczesną.

Poziom rozszerzony

Arkusz egzaminacyjny dla poziomu rozszerzonego składa się z trzech części.

Część pierwsza polega na rozwiązaniu testu leksykalno–gramatycznego.

Test leksykalno-gramatyczny

Sprawdza operatywną znajomość gramatyki łacińskiej z całego zakresu wymagań egzaminacyjnych określonych w standardach wymagań egzaminacyjnych z języka łacińskiego i kultury antycznej dla poziomu rozszerzonego. Zawiera pytania zamknięte: wielokrotnego wyboru, dobierania, prawda – fałsz. Podstawowe czynności sprawdzane w teście to:

- uzupełnianie łacińskich zdań właściwą formą wyrazową,
- dopasowywanie paralelnych form,
- określanie zjawisk składniowych w zdaniu,
- dokonywanie transformacji gramatycznych,
- wyjaśnianie pojęć i terminów używanych we współczesnej polszczyźnie pochodzących z języka łacińskiego.

Część druga polega na sporządzeniu przekładu na język polski oryginalnego tekstu łacińskiego.

Przekład tekstu na język polski

Zdający wybiera do tłumaczenia jeden spośród dwu oryginalnych tekstów napisanych w języku łacińskim. Tekst przeznaczony do tłumaczenia stanowi zwartą całość, także tematyczną, liczy od 120 do 160 słów. W uzasadnionych przypadkach zostaną podane informacje związane z kontekstem. Archaizmy i oboczności będą objaśnione lub zastąpione formami klasycznymi.
W tej części egzaminu sprawdzana jest umiejętność stosowania poprawnych technik przekładu, zastosowania w przekładzie właściwych polskich odpowiedników leksykalnych dla łacińskich wyrazów i związków frazeologicznych, tworzenia jednorodnego stylistycznie, spójnego wewnętrznie tekstu przekładu.

Część trzecia polega na napisaniu w języku polskim wypracowania na wskazany temat.

Wypracowanie
Zdający wykorzystuje materiał tekstowy oraz ilustracyjny zawarty w arkuszu egzaminacyjnym. Materiał tekstowy nie przekracza łącznie 1000 słów. Materiał ilustracyjny zawiera maksymalnie dwa źródła ikonograficzne. Ta część arkusza sprawdza samodzielne i twórcze zastosowanie wiedzy z zakresu kultury antycznej oraz umiejętność wskazywania związków kultury i tradycji antycznej z kulturą współczesną.

Zasady oceniania arkusza egzaminacyjnego

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Wynik egzaminu – wyrażony w skali procentowej – odnotowany jest na świadectwie dojrzałości wraz z zaznaczeniem poziomu egzaminu.
6. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
7. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.

FILOZOFIA

IV. STRUKTURA I FORMA EGZAMINU

Egzamin maturalny z filozofii jest egzaminem pisemnym sprawdzającym wiadomości i umiejętności określone w *Standardach wymagań egzaminacyjnych.*

Opis egzaminu

Filozofia może być zdawana tylko jako przedmiot dodatkowy. Można ją zdawać na poziomie podstawowym albo na poziomie rozszerzonym. Wyboru poziomu zdający dokonuje w deklaracji, którą ma obowiązek złożyć do dnia 30 września roku szkolnego, w którym zamierza przystąpić do egzaminu maturalnego.

Poziom podstawowy

Egzamin na **poziomie podstawowym** trwa 120 minut i składa się z dwóch części, przy czym zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny.

a) **Część pierwsza** egzaminu polega na rozwiązaniu testu obejmującego cały zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego. Test zawiera różnego rodzaju zadania zamknięte (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda – fałsz") i zadania otwarte, które wymagają samodzielnego formułowania zwięzłych odpowiedzi lub uzupełnienia luk w załączonym tekście. W arkuszu mogą pojawić się także zadania z tzw. wyposażeniem, a więc z wykorzystaniem krótkiego tekstu źródłowego. Zakres merytoryczny zadań w arkuszu na poziomie podstawowym obejmuje następujące działy filozofii: ontologię, epistemologię, antropologię i etykę. Sprawdzają one wiedzę opisaną we wszystkich obszarach standardów dla poziomu podstawowego.

b) **Część druga** egzaminu polega na rozwiązaniu testu sprawdzającego umiejętność krytycznej analizy tekstu filozoficznego zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst służący do sprawdzania umiejętności krytycznej analizy pochodzi z listy lektur dla poziomu podstawowego opublikowanej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2009 roku) filozofia.* Tekst nie może przekraczać 900 słów.

Zadania sprawdzające umiejętność krytycznej analizy tekstu mogą dotyczyć:

poziomu znaczeń, czyli:
- rozumienia terminów (pojęć) i zdań, odczytywania znaczeń dosłownych i metaforycznych oraz odróżniania informacji od opinii;
- znajdowania słów-kluczy oraz hierarchizowania informacji i ich porównywania;
- rozumienia myśli zawartych w poszczególnych częściach (akapitach) tekstu oraz głównej myśli całego tekstu;
- samodzielnego formułowania problemów poruszanych w tekście oraz porównywania (konfrontowania) poglądów autora analizowanego tekstu z poglądami innych filozofów;
- wyrażania własnej opinii na temat poglądów autora analizowanego tekstu;

poziomu struktury, czyli:
- odróżniania pytań (problemów), definicji, tez i hipotez, argumentów i kontrargumentów, przykładów i kontrprzykładów oraz przesłanek i wniosków;
- odkrywania zależności logicznych między zdaniami, akapitami i innymi częściami tekstu;
- znajdowania odwołań i aluzji do innych tekstów lub poglądów innych autorów.

Poziom rozszerzony

Egzamin na **poziomie rozszerzonym** trwa 180 minut i składa się z dwóch części, przy czym zdający otrzymuje jeden arkusz egzaminacyjny.

a) **Część pierwsza** egzaminu polega na rozwiązaniu testu obejmującego cały zakres wymagań egzaminacyjnych dla poziomu podstawowego i rozszerzonego. Test zawiera różnego rodzaju zadania zamknięte (wielokrotnego wyboru, na dobieranie, typu „prawda – fałsz") i zadania otwarte, które wymagają samodzielnego formułowania zwięzłych odpowiedzi lub uzupełnienia luk w załączonym tekście. W arkuszu mogą pojawić się także zadania z tzw. wyposażeniem, a więc z wykorzystaniem krótkiego tekstu źródłowego. Zakres merytoryczny zadań w arkuszu na poziomie rozszerzonym obejmuje następujące działy filozofii: ontologię, epistemologię, antropologię, etykę i estetykę.

b) **Część druga** egzaminu polega na rozwiązaniu zadań sprawdzających umiejętność krytycznej analizy tekstu filozoficznego lub tekstów filozoficznych, zamieszczonych w arkuszu egzaminacyjnym. Teksty służące do sprawdzania umiejętności krytycznej analizy pochodzą z listy lektur dla poziomu podstawowego i rozszerzonego umieszczonej w *Informatorze o egzaminie maturalnym (od 2009 roku) filozofia* lub spoza tej listy, pod warunkiem, że podejmują problemy określone w wymaganiach egzaminacyjnych. Teksty te łącznie nie mogą przekraczać 1000 słów. Zadania sprawdzające umiejętność krytycznej analizy tekstu mogą dotyczyć poziomów i czynności (sprawności) wyszczególnionych w punkcie b) opisu egzaminu na poziomie podstawowym. Oprócz testu albo zamiast testu sprawdzającego umiejętność krytycznej analizy tekstu w arkuszu egzaminacyjnym zamieszczone będzie zadanie polegające na napisaniu krótkiego wypracowania (tekstu własnego) związanego treściowo ze wspomnianym tekstem (tekstami). Zadanie to sprawdza dodatkowo umiejętność pisania spójnego, logicznie skomponowanego tekstu własnego.

   Umiejętność analizy krytycznej tekstu filozoficznego na poziomie rozszerzonym może więc być sprawdzana poprzez trzy rodzaje zadań: test albo test z dołączonym tematem wypracowania, albo wpracowanie (bez testu), którego temat i polecenia dotyczą załączonego tekstu / tekstów.

Zasady oceniania prac egzaminacyjnych

1. Rozwiązania poszczególnych zadań oceniane są na podstawie szczegółowych kryteriów jednolitych w całym kraju.
2. Obok każdego zadania podana jest maksymalna liczba punktów, którą można uzyskać za jego poprawne rozwiązanie.
3. Ocenianiu podlegają tylko te fragmenty pracy, które dotyczą polecenia. Komentarze, nawet poprawne, wykraczające poza zakres polecenia nie podlegają ocenianiu.
4. Zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Wynik egzaminu - wyrażony w skali procentowej - odnotowany jest na świadectwie dojrzałości.
6. Wynik egzaminu z przedmiotu dodatkowego nie ma wpływu na zdanie egzaminu maturalnego.
7. Wynik egzaminu ustalony przez komisję okręgową jest ostateczny.